

**ÎPS prof. univ. dr. Casian Crăciun,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

**TINEREȚEA PATRIARHULUI NICODIM
LA DUNĂREA DE JOS
ÎN CONTEXTUL ANULUI OMAGIAL
AL SATULUI ROMÂNESC**

Abstract: *“The homage Year of the Romanian village, of the priests, teachers and mayors” and “The commemorative Year of the patriarchs Nicodim Munteanu and Iustin Moisescu”, topics decided by the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church to be debated in the Romanian Patriarchate in 2019, they have given numerous scientific and cultural events, symposia or conferences within the Archdiocese of the Lower Danube, which have brought to light personalities of the Romanian village within the eparchy, and have shown how much we owe to our ancestors and how much and how much we have. to learn from them. The close connection between the traditional Romanian village and the intellectual, cultural, church life of the great urban centers of the Country was also highlighted, the village being the source from which the men of state, high hierarchies, great cultural people, intellectuals came out at the right time, especially that have contributed to the unification of all Romanians in a single homeland, to the preservation and affirmation of national identity, to the defense of the right faith and of the Romanian soul. This is also the case of the Nicodim Munteanu, a peasant son from Pipirig village, in the Neamț region, who was the Patriarch of the Romanian Orthodox Church between 1939 and 1948.*

Because an important stage in the becoming of Patriarch Nicodim took place in the Diocese of the Lower Danube, between 1902-1909, the present study sketches the personality and the theological, liturgical, missionary, cultural and administrative activity of Patriarch Nicodim in Galați, as archimandrite of the chair (vicar) and director of the Seminary “Sf. Apostle Andrew” (1908-1909).

These issues, briefly presented, will be developed by our young priests, religious teachers, theologians, seminarians and social workers and, no less, by our good young Christians, by all the believers in the Lower Danube Diocese, by far and real useful for the salvation of our souls, for more soul peace, through prayer and the practice of liturgical, cultural and philanthropic life in the real way.

Keywords: *Patriarch Nicodim Munteanu, the Diocese of the Lower Danube, the Romanian Orthodox Church, the Romanian village, the Romanian peasant.*

1. Preliminarii: România rămâne, din fericire, spiritual pitorească

Cum s-a observat, pe bună dreptate, dăinuirea românilor pe întinsul a două milenii, într-o zonă geografică deodată fastă și problematică este miracol, adevăr istoric și act providențial, întrucât existăm la confluența dintre lumi și civilizații, între Asia și Europa, între Răsăritul și Apusul Europei. Am rămas gazde bune și primitive pentru cei ce au respectat regulile locului. Probleme au fost doar atunci când a trebuit să apărăm identitatea, creștinește, când năvălitorii au confundat tranzitul spre alte spații cu dorința neprietenosă de înlăturare a localnicului omenos și prietenos. Adevărații apărători au fost țărani, prin legătura sacră dintre credința lor și pământul ce l-au socotit primit de la Dumnezeu.

De aceea, nu în zadar Nicolae Iorga a spus că înaintea statului organizat a existat satul rezistent: sat fără stat, dar nu stat fără sat!

Una din explicațiile, cele mai credibile, în actul miraculos al continuității românilor¹, așezați „în calea tuturor răutăților“, cum a mărturisit cronicarul², este însăși statornicia țaranului pe vatra sa, adesea ascunsă sub pământ, deci înrădăcinată, ca și stejarul, în adâncime. Astfel, pecetea statorniciei așezată pe sufletul omului este chiar, „glasul pământului“ care, așa cum arată Delavrancea, „este frământat cu sângele moșilor și strămoșilor noștri“.

O întâmplare deloc ne semnificativă la o vizită turistică a unor japonezi în Maramureș confirmă această legătură ființială a românului cu glia sa. Atunci când au ascultat străvechile cântece dacice al căror refren era însoțit de bătaia cu piciorul opincii în pământ, au primit următoarea explicație: „Urmăm acest ritual cu credință în existența duhurilor strămoșilor din inima pământului, care ne solicită să-i facem

---

1. Nicolae STOICESCU, *Continuitatea românilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.

2. Grigore URECHE, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Scrisul românesc S.A. Craiova, 1940.

părtași la bucuria dăinuirii obiceiurilor lor pe glia ce ne-a fost încredințată și în care ei s-au ascuns!" Este, fără îndoială, o explicație legendară, însă sâmburele de adevăr nu lipsește din logica moștenirii zestrei luminoase prin cultul morților, pe care spiritual îl perpetuăm din neam în neam, iar pământul nostru este un imens cimitir memorial. Avem în vedere luptele pentru apărarea, conservarea și valorificarea darului unității noastre de credință și de neam, temă amplu dezvoltată în Anul centenar de la Marea Unire a tuturor românilor de la Alba Iulia³. Această sacră moștenire a unității românilor, în ciuda condițiilor istorice potrivnice, secole de-a rândul, se explică în primul rând, prin păstrarea germenului credinței propovăduite de Sfântul Apostol Andrei⁴

3. Ioan Aurel POP și Ioan SCURTU (coordonatori), *200 de ani din istoria românilor dintre Prut și Nistru, 1812-2012*; Ioan LUPAȘ, *Istoria Unirii Românilor*, Ștefan CIOBANU, *Unirea Basarabiei. Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia, în 1917-1918*; Ion NISTOR, *Unirea Bucovinei cu România, 28 noiembrie 1918. Studii și documente*; Nicolae IORGA, *Pentru Întregirea neamului. Cuvântări din anii războiului. 1915-1917*, Ediție Ștefan Lemny și Rodica Rotaru; Vasile CURTICĂPEANU, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*; Ioan SCURTU, *Alba Iulia, 1 Decembrie 1918*; ***, *Cartea neamului. Marea Unire din 1918. Documente istorice*, volum alcătuit de Vasile ARIMIA, Ion ARDELEANU, Constantin BOTORAN; Ion ȚURCANU, *Unirea Basarabiei cu România. Preludii, premise, realizări*; Gh. BUZATU, H. DUMITRESCU, V.E. DOBRINESCU, *Marea unire a tuturor românilor din 1918*; Ștefan PASCU, *Marea Adunare Națională de la Alba Iulia* – toate aceste lucrări au apărut cu ocazia Centenarului Marii Uniri, sub coordonarea istoricului Ioan SCURTU, la Editura Tipo Moldova, Iași, 2018; Acad. Ioan Aurel POP, *Istoria ilustrată a românilor pentru tineri*, Editura Litera, București, 2018; Pr. acad. Mircea PĂCURARIU, *Mucenici și Făuritori ai Marii Uniri*; Tincuța OJOG, *Marea Unire din 1918 reflectată în periodicele bisericești existente în Biblioteca Sfântului Sinod și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București*; Pr. Grigore N. POPESCU, *Preoțimea română și întregirea neamului*, vol. I și II; pr. prof. Vasile OLTEAN, *Pași spre Marea Unire. Mărturii din Șcheii Brașovului*; Pr. Constantin Claudiu COTAN, *Biserica Ortodoxă Română în timpul Primului Război Mondial* – volume apărute, la inițiativa și cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în 2018 - *Anul omagial al unității de credință și de neam și Anul comemorativ al Făuritorilor Marii Uniri din 1918*, la Editura Basilica, București, 2018.

4. Emilian POPESCU, „Creștinismul timpuriu pe teritoriul României”, în: *Priveghind și lucrând pentru mântuire*, Editura Trinitas, Iași, 2000, pp. 194-214; IDEM, „L'origine apostolique du christianisme roumain”, în: *Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală (vol. I – De la începuturi până în sec. al XIX-lea)*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2009, pp. 9-27.

și exprimarea noastră culturală în limba latină populară, care a stat la baza formării limbii române.

„Această stranie dualitate făcea din români – unicii moștenitori ai romanității orientale – o realitate *sui generis*, lăudată de unii, vestejită de alții și așezată acolo unde cele două jumătăți ale Europei se întâlnesc și se interferă”⁵.

Acest succint preambul ne deschide perspectiva luminoasă spre tema recomandată de Sfântul Sinod: Anul omagial al satului românesc, al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari și Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu.

S-ar cuveni să nu abordăm tema doar din perspectiva amintirilor suave, din legende pioase ori din „idealizări nostalgice”⁶, ci mai ales din conștiința luminată de har, de puterea credinței și de imbatabilul adevăr istoric al sintagmei fericite și profetice, exprimate sub cupola Academiei Române de filosoful Lucian Blaga: „Veșnicia s-a născut la sat”⁷. Deci, veșnicia, nu vremelnicia! S-a născut, nu s-a născocit! Dăinuirea s-a întrupat în conștiințe vii, în mărturii indubitabile și în fapte probate în timp și înregistrate ca atare în „Cronica existențială a neamului”, de multe ori confirmate de alte neamuri, de Dumnezeu și de istorie, în Patria lor!

În susținerea acestei realități, un „apostol” al exercițiului de admirație sinceră față de români și de iubirea lor pentru România, Alexandru Vlahuță mărturisea: „Dar ceea ce se ridică mai luminos și mai sfânt

---

5. Ioan Aurel POP, *Istoria României Moderne*, Editura Ideea europeană, București, 2019 [text pe suprapertă]

6. † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „2019 – Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți bisericești în Patriarhia Română” [Cuvânt adresat în deschiderea lucrărilor Conferinței pastoral-misionare de toamnă a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, Palatul Patriarhiei Române, 11 noiembrie 2019], în: *Ziarul Lumina*, anul XV, nr. 259 (4438), pp. 8-9.

7. Lucian BLAGA, „Elogiu satului românesc”, rostit în 5 iunie 1937, Aula Academiei Române, publicat în *Academia Română. Discursuri de recepție*, LXXI, București, Monitorul Oficial și Imprimeria Statului, Imprimeria Națională, Depozitul general „Cartea Românească”, 1937, pp. 3-16, în *Izvoade – eseuri, conferințe articole*, București, Editura Minerva, 1977 și în: *Biserică. Misiune. Slujire*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2019, pp. 78-85

în mijlocul amintirilor mele, podoaba cea mai aleasă și mai mândră între podoabele țării este **poporul românesc**. În sufletu-i larg, nespus de duios, lămurit în focul atâtor suferințe, am găsit izvorul curat al frumoaselor lui cântece și interesul istoric al trăinicieii și stăruinței noastre pe acest pământ. În marea lui putere de muncă, de luptă și de răbdare, în mintea lui trează și în inima lui caldă am găsit sprijinul speranțelor noastre și dezlegarea înaltei chemări a neamului nostru. Îl urmăresc cu gândul de-a lungul veacurilor, îl văd cu pieptul dezvelit în zloată și-n bătații, muncind ca să plătească dările țării, luptând ca să-și apere pământul, căzând și ridicându-se și iarăși murind în șes și renăscând în munți, pururi tânăr, pururi mândru, cu toate nevoile ce au dat să-l repuie și măntreb: ce popor a avut pe lume o soartă mai aprigă și mai zbuciumată, ce neam de oameni a stat mai viteaz și mai întreg în fața atâtor dureri⁸.

Admirabil tablou al unor realități, mereu vechi și mereu noi, care se doresc a rămâne înrădăcinate în ființa noastră din generație în generație!

2. Satul este și rămâne o rădăcină spirituală a neamului

Acest preambul la evocarea satului despre izvorul existențial al vieții tihnite, echilibrate, harnice, inspirate, mereu creatoare și îndreptate spre Dumnezeu și, cu aceasta, spre veșnicie, ne deschide sufletele spre o înțelegere mai profundă a rădăcinilor noastre. Fără țaran, fără bisericuța modestă, fără căsuța cu pridvor, fără grădinița cu flori, fără mâinile bătătorite de coarnele plugului, de coasă și de sapă, fără fluierul păstoresc, fără doină, fără horă, fără port tradițional, fără focul din vatra odăii tihnite, fără copilașii jucăuși nu am exista astăzi, în orașe mici sau mari, în fabrici și în uzine, în țara și în lumea mare, în școli și-n Universități, într-un cuvânt, în lumea modernă, cu bunele și mai puțin bunele sale, cum suntem și noi, mai mulțumitori sau mai indiferenți.

Abordarea satului românesc, astăzi, în timp de acută criză spirituală, umană și economică este mai mult decât o întoarcere în trecutul

---

8. Alexandru VLAHUȚĂ, *România pitorească*, Editura Ion Creangă, București, pp. 237-238.

istoric, mai îndepărtat sau mai apropiat. Este o îndatorire profund morală și autentic spirituală, deoarece acolo, în sat „s-a plămădit caracterul” românesc. Acolo s-a implantat credința, fapt real și forță ființială, generatoare de energii umane, de capacitate creatoare și de conviețuire filială, fraternă, solidară, comunitară, în cel mai nobil înțeles al cuvântului.

Între spațiul satului românesc mereu considerat patrimoniu ne-transmisibil și omul legat de acesta, prin credința în Dumnezeu și în veșnicie, s-a țesut o pânzătură înflorată ca o icoană a Paradisului actualizat. Casa modestă – uneori chiar bordei – și biserica satului, asemenea cloștii care-și adună puii sub aripile ei, rugăciunea simplă și curată, aerul proaspăt și firul de iarbă primăvăratec, susurul izvorului și florile de cireș fac un tot unitar urmând calendarului bisericesc și agrar. Numai astfel ne putem explica puterea creatoare a nobleței țărânului român pe care Liviu Rebreanu îl ovaționa, sub cupola Academiei Române, într-o analiză temeinic făurită de pe temeiul nezdruccinat al istoriei multisekulare, într-o viziune diacronică și sincronică.

În absența unor mărturii documentare, istorice și factologice ne îndreptăm atenția spre cele mai fidele lăsaminte ale satului de odinioară: oameni vrednici, intrați, pentru totdeauna, în patrimoniul spiritual, cultural și istoric al neamului și al umanității. Se știe că, până în secolul XX, mai ales în a doua parte a sa, majoritatea intelectualilor români, a preoților și a marilor gospodari provin de la sat.

Aceste realități, evocate în anul 2019, la chemarea Sfântului Sinod, prin inspirata inițiativă a Preafericitului Părinte Patriarh nu s-ar cuveni a fi percepute doar prin prisma modernității sau a degradării materiale, demografice ori spiritual-cultural și tradiționale a satului românesc în contemporaneitate. Așa cum cercetăm, vizităm, evocăm, prețuim atâtea centre istorice memorabile ale umanității, unele dispărute, altele în gravă suferință, tot astfel se cuvine să abordăm astăzi satul românesc, în toată complexitatea sa trecută, prezentă și neapărat viitoare.

În sfânta noastră Arhiepiscopie, pe întinsul anului ce se încheie s-au consumat multiple programe închinare satului, adică preoților, educatorilor și gospodarilor din perspectivă istorică, spirituală, liturgică, pastoral-misionară, filantropică și cultural-socălă.

Fără a stăruii, în iconomia acestui succint studiu, asupra tuturor acestor aspecte care, de altfel, fac obiectul mai multor publicații ce vor conserva, pentru cei de azi și din viitor părți din sufletul omului de la sat, în anul mântuirii 2019, vom semnală câteva elemente ce ar trebui să constituie, totodată, ateliere de studiu, de cercetare și de sprijin pentru dăinuirea săteanului – reperul și învățătorul nostru.

Mai întâi, constatăm, în pofida vicisitudinilor timpului trecut și actual, o rezistență remarcabilă a săteanului din matricea sa originară, „din neam în neam“, pe vatra străbună, la ispitele trecătoare ale modernității!

Oamenii rezistenți sunt frumoșii noștri creștini vârstnici, peste 80, 90 și chiar spre 100 de ani! Ei reprezintă ca „port-drapel“ al unei istorii zbuciumate, al vieții creștine asumate și al statorniciei dovedite în timp de pace și de război, de limitare și de afirmare a tradiției, a libertății și a fidelității față de Dumnezeu, față de Biserică, față de neam și față de țară.

Nu vom putea nicicând descrie în cuvinte trăirile noastre astăzi, în fața jertfelor, supraviețuitorilor martirilor războaielor, care se odihnesc în cimitire, a dictaturilor succesive ei, care n-au stins candela credinței, nici la rău, nici la bine în momente de relaxare. Iată câteva exemple:

La Gurguieți – Brăila, loc de surghiun sătesc pentru călugărița-poetă Teodosia Lațcu și alte maici de la Tudor Vladimirescu, despre care vârstnicii de astăzi, în biserică și în casele bătrâne și părăginite varsă lacrimi de recunoștință pentru binele ce l-au făcut, transmițându-le credința în timpurile ateismului comunist! La Fundeanu – Galați, localitate învecinată cu Mănăstirea de la Adam, este memorial pentru părintele Constantin Varlaam, martirizat pentru binele răspândit în sat, ctitor de biserică, de filantropie și de cultură creștină. A fost răsplătit cu prisosință. Fugar 3 – 4 ani, travestit în cioban prin Munții Vrancei, la Cârligele, a trebuit să plătească tributul păstorului moldovean de odinioară al Mioriței. Ucis, îngropat, dezgropat, reînhumat, după ce, mai întâi, a fost decapitat, spre a nu putea fi recunoscut, și-a revăzut, din ceruri, satul, după 1990, prin reșezarea și reînhumarea osemintelor în mormântul din fața ctitoriei sale. Este fără îndoială, **un Sfânt mucenic preot!** La Ciureștii Noi – Galați, bisericuța construită de Părintele

Ciorâță, mai mult noaptea pe furiș, la lumina făcliei și a lumânării și a clarului de lună, apărată de furia buldozerului comunist prin piepturile răzeșilor, care încă mai trăiesc acolo, iată, într-un sat rezistent! La Sătuc – Brăila, sora Floarea, de peste 80 de ani, o adevărată Fefelega de la Săruleștii Slănicului Buzăului, de lângă Lopătari, strămutată în câmpia Brăilei, ne uimește cu sfințirea timpului, rugându-se până la 6 sau 8 ore pe zi pentru noi, cei ce nu știm a ne ruga, nu putem sau nu voim să facem aceasta!

La Tulucești – Galați, nonagenara învățătoare, Constanța Teodorășcu, trecută prin beciurile regimului ateu și pușcărie, pentru că a salvat din manualul de limba română „Doina” lui Eminescu, ne arată de ce trebuie să stabilim până ce nu este prea târziu, **catalogul complet al vrednicilor preoți, mărturisitori, rezistenți sau chiar martiri**⁹, precum **și al dascălilor nemuritori ai satului**, fără de care nu am putea vorbi de limbă, de cultură și de spiritualitate românească¹⁰. Și lista aceasta poate continua.

În al doilea rând, constatăm, în mediul rural, rezistența față de tăvălugul cosmopolit al globalizării și al modernizării forțate, prin restaurarea bisericilor vechi ori construirea celor noi în toate satele, oricât de mici, grație evlaviei, devotamentului, stăruinței și fidelității tinerilor noștri preoți, împreună cu familiile lor. Ei sunt demni de laudă¹¹, deoarece, ca un arc peste timp, ei reprezintă speranța, tinerețea și viitorul satului care este astăzi fără tineri, fără brațe de muncă, fără perspectivă.

În al treilea rând, semnalăm preocuparea preoților, a învățătorilor și a primarilor pentru educația creștină și înveșmântarea copiilor

---

9. Prof. dr. George ENACHE, Pr. consilier Eugen DRĂGOI, Pr. Costel Dumbravă, *Biserica din Arhiepiscopia Dunării de Jos în perioada comunismului. Mărturii, pătimitori, mărturisitori*, volum în pregătire la Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, la sugestia Noastră!

10. Pr. Rareș BUCUR, Maria STANCIU, „Urcuș spre învierea Duhului și a săteanului părăsit dar regăsit”, în: rev. *Călăuză ortodoxă*, aprilie 2019, nr. 365, pp. 9-15; Pr. Ionel Eugen BURUIANĂ, „Tradiție și continuitate în localitatea Branștea”, în: rev. *Călăuză ortodoxă*, iunie 2019, nr. 367, pp. 27-28.

11. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Laudă preotului de la sat”, în: *Ziarul Lumina*, 8 aprilie 2019; publicat și în rev. *Călăuză ortodoxă*, aprilie 2019, nr. 365, p. 7.

în frumoasele costume tradiționale, o adevărată restituire istorică a portului străvechi la Dunărea de Jos, care dispăruse aproape total în timpul comunismului și a „ceapismului“ de la sat.

Mănăstirea noastră de la Adam are, în acest sens, un rol extraordinar, prin atelierele de prosoape și de costume tradiționale locale!

În al patrulea rând, subliniem rezistența țaranului vârstnic în păstrarea datinilor, a obiceiurilor și tradițiilor, inclusiv a celor culinare românești o raritate astăzi și o alternativă la chimizarea forțată a tuturor proceselor agricole. Se preferă acum cantitate contra calitate! Sfintele mănăstiri din Eparhie, parohiile și centrele sociale, la marile praznice și la hramuri, realizează adevărate provocări de revenire la tradițiile sănătoase!

În al cincilea rând, se observă și o întoarcere a multor români cu inimă mare și dornică spre rădăcinile lor din satul natal și, astfel, s-au realizat cu participarea unor primari gospodari adevărate centre de conservare a patrimoniului sătesc: Braniștea, Brătulești și Frumușița în județul Galați, Baldovinești, Ianca și Viziru, în județul Brăila.

În al șaselea rând, remarcăm îmbinarea fericită, în cadrul programelor consacrate săteanului, a grijii pentru sănătatea sufletului și cea a trupului – persoana umană tratată în unitatea ei! Programul prepas-cal, cel al Sfințelor Masluri, urmate de consultații medicale și oferirea de medicamente gratuit, de către personalul nostru preoți, medici și călugărițe-medici.

În al șaptelea rând, programele educațional-filantropice eparhiale „*Să ne înnoim de Sfintele Paști*“ adresate miilor de copii și de săraci de la sate ori „*Toți avem dreptul la un ghiozdan, bine dotat și echipat*“, de care au beneficiat peste 4000 de copii, în marea majoritate de la sate, ca și organizarea de tabere în parohii rurale: Viziru, Ivești, Moscu, Ianca, Berești ș.a.m.d., sunt atâtea „oaze“ de luminoasă lucrare bisericască în mijlocul sătenilor, prin preoții, profesorii de religie educatori și gospodarii noștri.

3. Fiul de țăran pe tronul patriarhal – Nicodim Munteanu

Al doilea program al tematicii anului 2019 este un omagiu adus peste timp, celui mai reprezentativ țăran ridicat de la „coarnele plugu-

lui“ părinților din Pipirigul Neamțului și din obștea celebrei cetăți isihaste paisiene, Mănăstirea Neamț în jilțul patriarhal, Nicodim Munteanu. Împreună cu unul din continuatorii săi, cărturarul Iustin Moiescu, mare profesor de Teologie, evocat în această fasciculă, sunt cinstiți, iată, tocmai pentru a admira „florile nemuritoare“ ale satului, așezate în „glastra eternă“ a neamului.

Întrucât această fasciculă se adresează mai ales teologilor de la Departamentul de slujire didactică, socială și artistică este important să ne referim la Patriarhul Nicodim Munteanu, fiu de țăran și „scut Mănăstirii Neamț“, așa cum scrie epitaful său de pe lespedea de mormânt din Catedrala Patriarhală, întrucât el este și mare păstor duhovnicesc, dar și un teolog remarcabil.

Născut la Pipirig, în 1864, la sat, a avut șansa creșterii în familie în ritmul sănătos al rugăciunii hărniciei, iar în viața monahală a continuat ucenicia tot la un Dascăl provenit din lumea satului, din Basarabia, de la Răzălăi, Sfântul Iosif Naniescu.

Dânsul l-a trimis la studii pe tânărul teolog Nicolae Munteanu la vestita „Sorbonă“ a Răsăritului, Academia „Petru Movilă“ din Kiev.

Apoi, după ucenicia la Iași în mai multe demnități slujitoare, până la cea de vicar mitropolitan al Sfântului Iosif, între 1902-1908 a fost pe rând la Dunărea de Jos, arhimandrit de scaun (vicar) și primul director al reînființatului Seminar „Sf. Apostol Andrei“, între 1908-1909¹².

Este foarte important pentru orice credincios, slujitor al Altarului, monah, cadru didactic ori teolog să fie informat asupra complexei personalități¹³ a harnicului om al lui Dumnezeu, Patriarhul Nicodim, prea puțin evocat de-a lungul anilor și aproape necunoscut în autentica sa valoare pentru eternitate. El ne-a lăsat nu numai ctitorii mari în toate zonele unde a păstorit, de la stareț până la Patriarh, ci și o operă im-

---

12. A se vedea viața, opera și vrednicia Patriarhului Nicodim Munteanu în lucrarea Pr. Gelu ARON, *Patriarhul Nicodim Munteanu. Viața și opera teologică, misionară și de traducător*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, 2019.

13. *Mărturii* ale ierarhilor, preoților, monahilor și ale unor personalități ale culturii române din perioada interbelică despre *slujirea, opera misionară și de traducător a Patriarhului Nicodim Munteanu*, a se vedea în Anexa 1 la prezentul studiu.

presionantă, despre care s-a afirmat cu temei: „*a scris mai mult decât poate citi un om într-o viață întreagă!*” Extraordinar!

Iată doar o sumară informare bibliografică: 35 de volume apărute în colecția „Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului”, adevărate tomuri, unele greu de purtat pe brațe, cum ar fi traduceri din rusește după „Istoria biblică” a lui A.P. Lopuhin¹⁴. Indicele cronologic al volumelor¹⁵ totalizează un număr de 111 lucrări, toate de referință, de pionierat în teologia trăită, fără a fi sacrificat aspectul didactic și teologic!

De asemenea, impresionează modul de receptare a operei marelui teolog prin cele 410 articole și studii biografice: izvoarele cu caracter oficial, publicații festive, note, comentarii și reportaje cu și despre Patriarhul Nicodim¹⁶.

„Așa cum s-a arătat, activitatea sa publicistică și editorială numără peste 100 de lucrări traduse și prelucrate din limba rusă, în mare parte cărți de predici, lucrări teologice și broșuri având conținut religios. O parte din aceste lucrări sunt adresate locuitorilor satelor românești pe care Patriarhul i-a învățat «Ce să creadă și cum să trăiască» (București, 1905) sau «Cum se cuvine să stea creștinul la Biserică, la slujba Sfintei Liturghii» (București, 1907).

Patriarhul Nicodim a arătat un interes deosebit pentru traducerea Sfintei Scripturi. În 1913 a publicat «Mica Biblie», iar pentru Biblia sinodală din 1936 a tradus 24 de cărți din Vechiul Testament.

La inițiativa și cu binecuvântarea sa, în 1944 a fost tipărită o nouă ediție a Sfintei Scripturi, pentru care Patriarhul Nicodim a tradus 24 de cărți din Vechiul Testament și toate cele 27 de cărți ale Noului Testament¹⁷.

De remarcat, în această privință, este traducerea, Sfintei Scripturi. Manuscrisul s-a pierdut dramatic, în drum spre Chișinău, în contextul

14. A se vedea lista titlurilor din Colecția „Ogorul Domnului”, apărute la Editura Sfintei Mănăstiri Neamț, în Anexa 2 la prezentul studiu.

15. Teodor M. MANOLACHE, *Bibliografia Î.P.S. Nicodim, Patriarhul României*, Editura Secției Culturale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1947, pp. 105-142, vezi Anexa 3.

16. *Ibidem*, pp. 145-161, vezi Anexa 4.

17. *Pastorală Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Prima Duminică a Postului Nașterii Domnului 2019*, București, 2019, p. 4.

mutării sale ca Arhiepiscop al acelei Eparhii, după revenirea Basarabiei, în 1918, la Patria-mamă¹⁸.

Mai puțin s-a spus, însă, despre perioada, poate cea mai fecundă, mai frumoasă și mai entuziastă în același timp, de pionierat în Eparhia Dunării de Jos, la începutul secolului XX, când se așezau instituțional, cultural, liturgic, pastoral, misionar, patriotic și social-filantropic toate cele bisericești, pe temelile de nezdruccinat ale veșniciei!

După o păstorire la Dunărea de Jos, rodnică pentru Galați, dar mai ales pentru Dobrogea, a Episcopului Partenie Clinceni, ctitori împreună cu Regele Carol I și Țara a peste 100 de biserici de la Galați până la Constanța, „de la Dunăre la Mare” și al mărețului Palat episcopal, astăzi Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității la Dunărea de Jos, a urmat, prin promovarea ierarhului amintit în tronul mitropolitan de la Iași, episcopul Pimen Georgescu, un alt mare ctitor la Dunărea de Jos.

După plecarea în veșnicie a Sfântului Iosif Naniescu la Iași Arhimandritul Nicodim Munteanu a fost chemat la Galați, pentru șapte ani, în demnitățile atât de importante: arhimandrit de scaun (vicar) și director al Seminarului „Sf. Apostol Andrei”.

Fericită echipă pentru acea perioadă, condusă de ierarh, secondat de vrednicul și echilibratul său vicar Nicodim, care ne-a lăsat opere trainice și statornice ce au rezistat, din fericire, secolului ce s-a depășit! Să le amintim pe scurt, deoarece ele vor mai fi evocate, în acest an, de recunoștință pentru Patriarhul Nicodim, iată și aici, și mai ales aici, la Dunărea de Jos!

Mai întâi, arhimandritul Nicodim venea la Galați cu o bogată zestre spirituală, culturală și administrativă și la o frumoasă vârstă a plinătății acumulărilor la 37 de ani! Ca prim program va fi fost cel de sfetnic devotat, foarte priceput, meticulos și disponibil „cu timp și fără timp” la toate solicitările scaunului vlădicesc, mutat aici de marele Melchisedec, urmat de câțiva ierarhi destoinici: Iosif Gheorghian – viitor Mitropolit Primat și Partenie Clinceni, viitor mitropolit al Moldovei.

---

18. Nicolae TOMESCU, *Jurnal din viața mea*, ediție îngrijită de conf. univ. dr. Silvia CORLĂTEANU-GRANCIUC și prof. univ. dr. George Enache, Editura Cartdidact, Chișinău, 2019, pp. 83-85.

Nu se reușise, însă, a se crea un cadru liturgic în toată semnificația sa teologică, misionară, patrimonială, pastorală și artistică, deoarece lipsea, amvonul, adică acel „chivot ceresc“, al Eparhiei, Catedrala de la Gurile Dunării.

Această nobilă lucrare programatică, pentru „plămânul sufletesc“ al Eparhiei, Catedrala, i-a revenit Episcopului Pimen, dar lucrarea grea, de tatonare administrativă, de migăloasă întocmire a documentației către forurile locale și centrale, a planurilor arhitecturale și, mai ales, a pregătirii punerii pietrei fundamentale chiar de Regele Ferdinand și de Regina Maria, principii moștenitori, trimiși speciali ai ctitorului celui mare, Carol I și al Reginei Elisabeta, în 27 aprilie 1906, i-a revenit arhimandritului Nicodim¹⁹.

La ctitorii de seamă, cunoscuți, se cuvine, de acum înainte, să-l pomenim la loc de cinste și pe Patriarhul Nicodim Munteanu, cel ce a văzut zidirea până la crucea de pe turla principală, mai înainte de a se fi mutat iarăși, la Iași, cu ierarhul său Pimen, devenit în 1909 mitropolit, cunoscut în Moldova de Sus drept „Mitropolitul războiului“²⁰!

Domeniul cel mai aproape de sufletul și de crezul arhimandritului de atunci Nicodim a fost fastul liturgic neostentativ, conform cu rânduielile tradițional-bizantine, cu parfum monastic nemțean, și cu miresele slave, ale Kievului teologic, cosmopolit de atunci!

Cât de ceremonios a oficiat în slujirile de diacon, de ieromonah și de arhieru! Slujitor născut nu făcut, convins până-n măduva oaselor asupra dedicării „trup și suflet“ realismului liturgic în sensul profund mistic arătat de Sf. Nicolae Cabasila²¹, arhimandritul Nicodim a creat o școală liturgică de elită, la Centrul eparhial, în protoierii, la mănăstiri

19. ***, *Catedrala Dunării de Jos, 1906-2006*, ed. a II-a, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2009, p. 16; † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos et alii, *Catedrala Dunării de Jos, 1917-2017*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2018; Diac. Anghel CONSTANTINESCU, *Monografia Sfintei Episcopii a Dunării de Jos*, ediția a II-a, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2014.

20. Prof. Dr. Dorin STĂNESCU, „Pimen, Mitropolitul Războiului și al Întregirii Neamului“, în: *Ziarul Lumina*, 22 octombrie 2018. A se vedea și Pr. acad. Mircea PĂCURARIU, *Mucenici și Făuritori ai Marii Uniri...*, p. 29.

21. SF. NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1977.

și parohii, la Seminar și la ceremonii festive. Acest duh a rămas, pe mai departe, ca un gen de testament al evlavioase liturghisiri, susținut și de Episcopii Nifon, Cosma și Chesarie, dar, mai ales, de aristocratul arhiepiscop Antim. Și dâșii au dezvoltat și evidențiat la timpul cuvenit mărturia nicodimică a evlaviei de la Altar spre sufletul creștinului!

În acest sens evidențiem două lucrări pomenite mai sus²²: „*Cum se cuvine să stea creștinul în biserică la slujba Sfintei Liturghii*” și „*Ce să crezi și cum să trăiești. Adică schema credinței și moralei creștine*”, scrise la Galați, tocmai pentru a consolida acest sfințitor și etern program de mântuire, necesar oricărei credincios de atunci, iată mai bine de un secol și până-n veșnicie. Ni se arată, dacă mai era nevoie, de ce trebuie să-l redescoperim la noi, acasă și-n suflete, pe marele nostru arhipăstor de odinioară, Patriarhul Nicodim!

În continuare, se cuvine a-l omagia pentru o semnificativă rectificare a Școlii de bază a Dunării de Jos pentru formarea, informarea și modelarea viitorilor slujitori ai sfintelor altare și a intelectualilor creștini. Prin jertfelnică osârdie alături de ierarhul Pimen la redeschiderea Seminarului eparhial închis în 1893, urmare a unei legi potrivnice Bisericii, el rămâne tot un mare ctitor.

Redeschiderea a fost rezultatul nenumăratelor demersuri către ministrul Spiru Haret, prim-ministrul Dimitrie Sturza apoi către Regele Carol I. Biruința a însemnat și o altă ctitorire de pionerat, de această dată în plan bisericesc lărgit prin atribuirea patronului spiritual al școlii „Sf. Ap. Andrei”, încreștinătorul poporului român. Instituit prin Decret regal, întâia oară, în Biserica noastră și, iată, în istoria Dunării de Jos, s-a creat conștiința moștenirii creștinismului de sorginte apostolică!²³. Arhimandritul Nicodim este și primul director al reînființatului Seminar. Într-un singur an a reușit să traseze coordonatele majore până la detaliile deloc de neglijat în privința relației: Dumnezeu-tânăr, profesor-elev, elev-preot, preot-lume. Ne-a rămas și o tra-

---

22. *Pastorala Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române...*, p. 4.

23. Pr. drd. Lucian PETROAIA, Pr. Eugen DRĂGOI, Pr. prof. Costel BULGARU, *Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei” din Galați, școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008, pp. 69-76; Pr. Gelu ARON, *op. cit.*

ducere excepțională, în acest sens, din rusește: „*Viața de Seminar*”²⁴. Tot marele Patriarh Nicodim este ctitor și al Școlii de Cântăreți bisericești. Nu putea să-i scape și latura Evangheliei Mântuitorului, trăită și aplicată în viul vieții semenilor noștri, dintre care unii mereu candidați la îmbunătățirea noastră, prin exercițiul milosteniei. Este vorba despre fondarea împreună cu Episcopul Pimen a uneia din cele mai semnificative instituții filantropice din Biserica noastră, „Societatea clerului «Solidaritatea»” cu scopul vădit de a adăposti preoți văduvi ori preotese văduve, și de a sprijini pe toți cei loviți, de boli, de urmările Războiului și de alte încercări.

În vecinătatea vechii biserici, de pe temeliiile mănăstirii „Sf. Nicolae” din timpul lui Vasile Lupu, unde a slujit 12 ani Sfântul Patriarh ecumenic Atanasie al III-lea, s-a ridicat impunătorul Palat al nevoiașilor, care, deși cu o altă destinație bisericească astăzi, trebuie să redevină „Casa Nicodim” de la Galați, un posibil Centru de studii și de operă filantropică și loc practic pentru exersarea filantropiei prin Secțiunea „Teologie și Asistență Socială” din Universitate. Lumea, iată, și-n acest domeniu, nu începe din fericire, cu noi! Noi ar trebui să ne aplecăm, cu mai multă atenție asupra acestui domeniu. De ce nu, și niște lucrări: licențe, ori dizertații masterale, pe tema slujirii sociale, la Dunărea de Jos, începând cu episcopul Pimen și arhimandritul Nicodim Munteanu!

Ca un corolar așezat pe diadema personalității, demnității și a slujirii celui de-al doilea Patriarh al României – 7 ani la Galați, reamintim calitatea sa umană aparte de om bun și, deschiderea sa totală spre viața culturală și socială, precum și eforturile sale considerabile pentru promovarea comuniunii între slujitorii bisericești, prin permanente consfătuiri, conferințe și vizite pastorale, spre tot mai autentică apropiere de sufletele credincioșilor.

Toate aceste aspecte, succint prezentate, se vor a fi dezvoltate de tinerii noștri preoți, de profesorii de religie, de teologi, de seminariști și de asistenții sociali și nu mai puțin de bunii noștri tineri creștini, de

---

24. Pr. Grigorie PETROV, *Viața de seminar*, traducere de Arhimandritul Nicodim Munteanu, Directorul Seminarului din Galați, Tipografia „Guttenberg”, Joseph Göbl, S-sori, 1909.

către toți credincioșii Dunării de Jos, cu mult și real folos pentru mântuirea sufletelor noastre, pentru iertarea păcatelor noastre și pentru mai multă pace sufletească, prin rugăciune și practicarea vieții liturgice, culturale și filantropice la modul real.

Așa vom fi mai mult oameni pentru oameni și mai puțin preocupați de petele din luminoasele moșteniri ale celor ce ne-au precedat, tocmai pentru a le urma exemplul, cu același entuziasm, cu același devotament și cu aceeași sinceră și curată dăruire Domnului și semenilor!

ANEXA 1

INDICE CRONOLOGIC AL VOLUMELOR ȘI BROȘURILOR PATRIARHULUI NICODIM MUNTEANU²⁵

1894

1. *Dumnezeiasca liturghie a Sfântului părintelui nostru Ioan Hrisostomul* (în manuscris), 99 p.
2. *Propaganda papistă la Români. Teză de licență* (în manuscris), 21 p. 0.
3. *Soarta creștinismului prezisă de profetul Daniil*, Iași, 19 p., 1.

1898

4. *Mult știe oare omul despre univers?* (Traducere), Iași, 58 p., 49.
5. Luthard, C.E., *Creațiunea lumii după științele naturale* (Traducere), Iași, 57 p., 50.

1904

6. Inocențiu, Arhiepiscopul Odesei, *Șase cuvântări despre natură* (Traducere), București, 80 p., 51.
  1. Cifrele cursive indică numărul de trimitere la bibliografie. Ediții: Chișinău, 1923; Mănăstirea Neamț, 1931 [sub titlul:

---

25. Extras din Teodor M. MANOLACHE, *Bibliografia Î.P.S. Nicodim, Patriarhul României*, Editura Secției Culturale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1947, pp. 145-161.

Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută], 1933 [în vol. VII din colecția „Ogorul Domnului“].

1905

7. *Ce să crezi și cum să trăiești? Adică sâmburele credinței și moralei creștine*, București, 47 p., 2.

Ediții: București, 1907, 1910, 1916, 1925, 1927, 1930, 1935; Mănăstirea Neamț, 1923, 1924, 1929, 1931, 1940.

8. Sergiu, Arhiepiscop de Vladimir, *Cuvântări apologetice asupra adevărilor fundamentale ale religiunii creștine ortodoxe* (Traducere), București, 486 p., 52.

Ediții: Mănăstirea Neamț, 1932 [vol. II din colecția „Ogorul Domnului“].

1906

9. *Cuvântări liturgice*, București, 114 p., 3.

Ediții: Mănăstirea Neamț, 1933 [în vol. VIII din colecția „Ogorul Domnului“],

10. Tomas, F., *Respectați femeia* (Traducere), Galați/București, 1906, 15 p., 53. Ediții: Buzău, 1927; Chișinău, 1927.

1907

11. *Cum se cuvine să stea creștinul în biserică la slujba sfintei și dumnezeieștei liturghii*, București, 52 p., 4.

Ediții: Cu titlul modificat: Călăuza creștinului la biserică sau Cum se cuvine și stea creștinul în biserică la slujba Sf. Liturghii: București, 1907, 1910, 1942, 1943; Mănăstirea Neamț, 1926, 1928, 1930, 1933 [în vol. VIII din colecția „Ogorul Domnului“], 1936, 1938, f. a., f. a.; Sibiu, 1912, 1942.

12. *Biblia ca temelie a educațiunei și culturei popoarelor*, Galați, 38 p., 5.

1. Negăsind ediția princeps din această broșură, nu se poate preciza anul apariției. Este sigur însă că a apărut în 1906 sau 1907.

1908

13. *Jos beția!* [în colaborare]. București, 76 p., 6.

Ediții: [Fără colaborare] Mănăstirea Neamțu, 1923, 1927, 1937, f. a., 1938.

14. Petrov, Gr., Preotul, *Pe urmele Lui Hristos* (Traducere), Partea I-II, București, 218 p. (I), 211 p. (II), [1909], 54.

Ediții: [într-un singur volum] București, f. a.; Chișinău, 1926; Mănăstirea Neamț, 1943 [vol. XXV din colecția „Ogorul Domnului“].

1909

15. Petrov, Gr., Preotul, *Religia și știința ca baze fundamentale ale civilizației*, Galați, 29 p., 55.

16. Petrov, Gr., Preotul, *Viața de seminar*, București, 248 p., 56. Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1943 [vol. XXVI, din colecția „Ogorul Domnului“].

1910

17. Inocențiu, Arhiepiscop al Odesei, *51 cuvântări la Postul Mare* (Traducere), București, 384 p., 57. Ediții: 58 cuvântări..., Mănăstirea Neamțu, 1932 [vol. V din colecția „Ogorul Domnului“].

18. *Argatul lui Moș Procopie* (Traducere), București, 127 p., 58. Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1937

19. Petrov, Gr., Preotul, *Orașe și oameni* (Traducere), București, 94 p., 59.

20. Petrov, G., Preotul, *Un păstor model* (Traducere), Iași, 280 p., 60. Ediții: Sibiu, 1925; Mănăstirea Neamțu, 1938 [vol. XIV din colecția „Ogorul Domnului“].

21. Petrov, Gr., Preotul, *Un mare păstor* (Traducere), Iași, 72 p., 61.

22. *Crâșma trează* (Prelucrare), București, 35 p., 62.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1924, 1936, 1940; București, 1943.

23. Lopuhin, A.P., Profesor, *Ortodoxia și creștinismul apusean* (Prelucrare), Iași, 51 p., 63.

Ediții: Sibiu, 1922; București, 1943.

1912

24. Stratilatov, Constantin, Preot, *26 predici la credința creștină sau tâlcuirea Crezului*. București, 183 p., 64. Ediții: Sibiu, 1916;

Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. I din colecția „Ogorul Domnului“].

25. *Mica Biblie cu icoane la îndemâna tuturor creștinilor* [în colaborare], București, VI+398 [-399] p.+3 h., **6.**

Ediții: [Fără colaborare] Mănăstirea Neamțu, 1944 [vol. XXVII din colecția „Ogorul Domnului“].

În afară de aceasta, P.C. Arhim. Iuliu Scriban a tipărit alte 5 ediții (II-VI), revizuite, menționând pe copertă numele tuturor colaboratorilor de la ediția sa.

1914

26. *Nicodem. Păcătosul pocăit* (Traducere), București, 32 p., **65.**
1916

27. Tolstoi, Leon, *Povestea lui Ion cel prost* (Traducere), Huși, 30 p., **66.**

Tolstoi, Leon, *Cu ce trăiesc oamenii* (Traducere), Huși, 45 p., **67.**
Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1925, 1927, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1936, 1940.

28. *Epistolie către creștinii ortodocși...*, Mănăstirea Neamțu, 40 p. **7.**, Ediții: Mănăstirea Neamțu, f. a., 1929, 1930, f. a. [în această ediție apare numele I.P.S. Patriarh Nicodim ca autor]; București, 1942.

29. *Din viețile sfinților, 1 Ianuarie: Tăierea împrejur; Sfântul Vasilie; Anul Nou*, Mănăstirea Neamțu, 32 p.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1927, f. a.

31. *Noul Testament al Domnului nostru Iisus Hristos*. Ediția I.
Cele patru Evanghelii (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 336 p., **68.**

Ediții: Cele patru Evanghelii au apărut și în broșuri aparte: Matei, Mănăstirea Neamțu, 1924, 1925, 1927; Marcu, Mănăstirea Neamțu, 1924, 1925, 1927; Chișinău, 1934; Luca, Mănăstirea Neamț, 1924, 1925, 1927; Noul Testament complet, Mănăstirea Neamț, 1926, 1931, 1937; București, 1941.

1927

32. *Mielul lui Dumnezeu* (Traducere), Chișinău, 88 p., **8.**

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1936, 1943.

33. *Un sfat bun dădăcelor creștine*, Chișinău, 19 p., **9**.

34. [Tolstoi, L.N., Contele], *Religia și morala pot fi înlocuite prin filosofie și știință?*, Mănăstirea Neamțu, 42 p., **69**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [aparte, și în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1937, 1941.

35. *Psaltirea*. Traducere. Chișinău, XVT+286 [-287] p. **70**.

1928

36. *Din viețile sfinților. Sfântul Ioan Gură de Aur - 13 Noiembrie*, Mănăstirea Neamț, 59 p., **10**.

Ediții: Mănăstirea Neamț, 1942.

37. *Din viețile sfinților. Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu - 25 Ianuarie*, Mănăstirea Neamțu, 36 p. **11**. Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1941.

38. [Tolstoi, L.N., Contele], *Doi moșnegi la Ierusalim* (Traducere), Chișinău, 39 p., **71**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1929, 1931, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1937, 1938, 1940, 1943; București, 1943.

39. Stratilatov, Constantin, *Preotul, 23 predici la Nădejdea creștină sau lămuriri asupra rugăciunii «Tatăl nostru» și a celor 9 Fericiri* (Traducere), Chișinău, 88 p., **72**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. I din colecția „Ogorul Domnului“].

1929

40. *Ce socotiți voi de Hristos?* Prelucrare, Mănăstirea Neamțu, 42 [-43] p., **73**.

41. Inochentie de Odessa, Arhiepiscopul, *Cinci mărgăritare... puse la îndemâna iubitorilor de podoabe duhovnicești* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 44 p., **74**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. V din colecția „Ogorul Domnului“], 1936.

42. *Vechiul Testament. Facerea* (Traducere), Chișinău, 105 [-107] p., **75**.

43. Tolstoi, L.N., Contele, *Umblați în lumină, până când aveți lumină* (Traducere), Chișinău, 88 p., **76**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1937, 1942.
44. Tolstoi, L.N., Contele, *Unde-i iubire, acolo-i Dumnezeu. Valea Păcii* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 32 p., **77**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [și în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1937, 1941; București, 1943.
45. *Dumnezeu și dreptatea lui sau tâlcuirea Fericirilor* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 96 p., **78**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1933 [în vol. VIII din colecția „Ogorul Domnului“], 1938, 1942.

1930

46. *Cuvioasa Melania Romanca, 31 Decembrie*, Mănăstirea Neamț, 33 p., **12**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1941.
47. *Ierarhia bisericească*, Mănăstirea Neamțu, 39 p., **13**.
48. *Lămuriri asupra Bibliei*, Mănăstirea Neamțu, 32 p., **14**.
49. Tolstoi, Leon, Contele, *Unde-i fericirea?* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 29 p., **79**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1936, 1941.
50. Tolstoi, Leon, Contele, *Trei întrebări...??? Asarhadon, regele Asiriei*, Mănăstirea Neamțu, 20 p., **80**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“], 1941.

1931

51. *Carte de rugăciuni sau Prăvilioară*, Mănăstirea Neamțu, 115 p., **15**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, f. a.
52. *Carte de rugăciuni*, Mănăstirea Neamțu, 113 p., **16**.
 Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1941; București, 1941, 1946.
53. *Istorie morale pentru copii*, culese de... Fascicola Nr. 1-4, Mănăstirea Neamțu, 31 p. (I), 31 p. (II), 16 p. (III), 16 p. (IV), **81**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932, 1935, 1936, f. a., f. a.

1932

54. Stratilatov, Constantin, Preot, *75 predici catehetice pentru popor. Tâlcuirea Crezului, Tatăl nostru, 9 Fericiri și 10 Porunci* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 446 p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. I), **82**.
55. Tolstoi, L.N., Conte, *Menirea științei și artei sau: Religia este știința sfinților* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 411 [-412] p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, voi III), **83**.
56. Farrar, F., *Viața și operele Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii. Partea I* (Traducere), Chișinău, 441 [-442] p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. IV), **84 (I)**.
57. *Memoriu asupra situației și drepturilor Monastirei Neamțu*, Mănăstirea Neamțu, 24 p., **42M**.

1933

58. *Cuvântări liturgice. Dumnezeu și dreptatea lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută. Scurtă explicare a Sf. Liturghii și pomenirea morților. Originale și prelucrări*. Mănăstirea Neamțu, 416 p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. VIII), **17**.
59. *Memoriu asupra situației și drepturilor Monastirii Neamțu. Istoricul vetrii Monastirii Mănăstirea Neamț*, 127 p., **43M**.
60. *Memoriu asupra drepturilor Mănăstirilor Neamțu-Secu, la folosirea moșiei dimprejurul lor, numită „Vatra Mănăstirii“, pe temeiul documentelor anexate la urma cum și a stăpânirii de fapt*. Mănăstirea Neamțu, 119+CCVIIp., **44M**.
61. Inocențiu, Arhiepiscop al Odeșei, *Predici la sărbătorile împărațesti* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 510 p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. VI), **85**.
62. Inocențiu, Arhiepiscop al Odesei, *Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Duminici, etc.* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 443 p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. VII), **86**.
63. Cetfericov, Serghie, Protoiereu, *Paisie, starețul Mănăstirii Neamțu* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 636 p. („Semințe evanghelice pentru Ogorul Domnului“, vol. IX), **87**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1940.

1934

64. Farrar, F., *Viața și operele Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii*, Partea II (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 416 p. („Semințe evangelice pentru Ogorul Domnului“, vol. X), **84 (II)**.
65. *Cântarea Cântărilor de regele Solomon* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 47 p., **88**.
Ediții: București, 1944.

1935

66. Farrar, F., *Viața și operele Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii*. Partea III (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 478 p. („Semințe evangelice pentru Ogorul Domnului“, vol. XI), **84 (III)**.
67. *Pastorală... la intrarea în Arhiepiscopia Iașilor*. Iași, 13 p., **25P**.
68. Farrar, F., *Predici pentru tineretul școlar* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 416 p. („Semințe evangelice pentru Ogorul Domnului“, vol. XII), **89**.
69. *Biblia ilustrată* [în colaborare], Mănăstirea Neamțu, 4 f. + XVII + 182 p. + 4 f. + XCVI. („Ogorul Domnului“, vol. XIII), **99**.
70. *Lămuriri asupra calendarului*. Iași, 24 p., **26P**.
71. *Sfânta Scriptură tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic...* [în colaborare], București, XXX+1525 [-1526] p., **100**.
Ediții: București, 1944.

1937

72. *Propunere pentru reorganizarea învățământului teologic superior*, Iași, 6 p., **45M**.

1938

73. Farrar, F., *Primele zile ale Creștinismului*. Partea I. (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 599 p. („Ogorul Domnului“, vol. XV), **90 (I)**.
74. Farrar, F., *Primele zile ale Creștinismului*. Partea II. (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 439 p. („Ogorul Domnului“, vol. XVI), **90 (II)**.

75. Farrar, F., *Primele zile ale Creștinismului*. Partea III. (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 493 p. („Ogorul Domnului“, vol. XVII), **90 (III)**.
76. *Lămuriri asupra lucrării: Primele zile ale Creștinismului, datorită scriitorului englez F.W. Farrar și tradusă în românește de Nicodim, Mitropolitul Moldovei*, Mănăstirea Neamțu, 60 p., **46**.
77. *Cei pierduți* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 261 p. („Ogorul Domnului“, vol. XIX), **91**.

1939

78. *Evangelistar sau arătarea citirilor din Apostol și Evanghelie la toate zilele anului*, Chișinău, 20 p., **18**.
79. Inocentiu, Arhiepiscopul Odesei, *Predici despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 544 p. („Ogorul Domnului“, vol. XVIII), **92**.
80. *Cuvântări, pastorale și îndemnuri*. Mănăstirea Neamțu, XII+462 p.+ 1 p. („Ogorul Domnului“, vol. XX), **19**.
81. *Sfat duhovnicesc către toată suflarea românească. [I]. Minte sănătoasă în trup sănătos, suflet curat în trup curat*. București, 32 p., **27P**.

1941

82. *Sfat duhovnicesc către toată suflarea românească. Pace vouă! Pacea mea dau vouă!* (Ioan, XIV, 27), București, 16 p., **28P**.
83. *Pentru protecția animalelor*. IV, București, 23 p., **29P**.
84. *Cuvântul Bisericii*. București, 16 p., **30P**.
Ediții: Das Wort der Kirche... București, 1941.
85. *Biruința nu se poate obține numai prin destoinicia clerului, ci prin vitejia întregii oștiri creștine*. București, 31 p., **31P**.
86. *Proiect de lege pentru organizarea învățământului religios*, Mănăstirea Neamțu, 34 p., **47L**.
Ediții: București, 1941.
87. [Tolstoi, L.N., Contele], *Trei pustnici. Poveste din popor* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 32 p., **93**.

88. Farrar, F.V., *Viața și operele Sf. Apostol Pavel* (Traducere), Partea I, Mănăstirea Neamțu, XVIII [-XXI+637 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXI), **94 (I)**.

89. *Pomenirea în rugăciuni a viilor și morților* (Traducere), Mănăstirea Neamțu, 64 p., **95**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1933 [în vol. VIII din colecția „Ogorul Domnului“]; București, 1943.

90. *Cârma*. Traducere după L. Tolstoi, Mănăstirea Neamțu, 32 p., **96**.

Ediții: Mănăstirea Neamțu, 1932 [în vol. III din colecția „Ogorul Domnului“].

1942

91. *Cuvântul Patriarhului pentru post, pentru oștire, pentru ogor*, București, 22 p., **32P**.

92. Farrar, F.V., *Viața și operele Sf. Apostol Pavel* (Traducere), Partea II, Mănăstirea Neamțu, 510 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXIII), **94 (II)**.

1943

93. *Cuvântul Bisericii pentru Sfatul de împăciuire*, București, 19 p., **33P**.

94. *Decizia referitoare la pictura din biserică Nr. 9761 din 1943*, București, p. 3-6, **48**.

95. *Vatra neamului românesc: Monastirile. Mănăstirea Neamțu*, 48 p., **20**.

96. Farrar, F.V., *Viața și operele Sf. Apostol Pavel* (Traducere), Partea III, Mănăstirea Neamțu, 432 p., **94 (III)**. („Ogorul Domnului“, vol. XXIV).

97. *Cuvântul de binecuvântare al Bisericii pentru Anul Nou 1944*, București, 14 p., **34P**.

1944

98. *Chemare la realitate*. București, 14 p., **35P**.

99. *Pastorală cu prilejul încheierii armistițiului între România și Marile Aliate din 23 August 1944*, București, 12 -14 p., **36P**.

- 100.** *Pastorală, îndemn la muncă, unire și bună rânduială către toată suflarea românească.* 2 Noiembrie 1944, București, 13 p., **37P.**
- 101.** Farrar, F.W., *Viața lui Iisus Hristos* (Traducere), ... în doua tomuri. Tom. I, Mănăstirea Neamțu, 640 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXVIII), **97 (I).**
- 102.** Lopuhin, A.P., *Istoria biblică* (Traducere), Tom. I, București, 584 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXX), **98 (I).**
- 103.** Lopuhin, A.P., *Istoria biblică* (Traducere), Tom. II, București, 560 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXXI), **98 (II).**
- 104.** *Urări de sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, 1945.* București, 19 p. **38P.**

1945

- 105.** *Pastorală din partea Sfântului Sinod al Bisericii ortodoxe române către toți fiii ei duhovnicești,* București, 15 p., **39P.**
- 106.** Farrar, F.W., *Viața lui Iisus Hristos.* Traducere... în două tomuri, Tom. II, Mănăstirea Neamțu, 576 p. (Ogorul Domnului, vol. XXIX), **97 (II).**
- 107.** Lopuhin, A. P., *Istoria biblică* (Traducere), Tom. III, București, 640 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXXII), **98 (III).**

1946

- 108.** Lopuhin, A.P., *Istoria biblică* (Traducere), Tom. IV, București, 566 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXXIII), **98 (IV).**
- 109.** *Pastorală, adică îndemn către toată suflarea românească pentru munca câmpului,* 1946, [București], 10 p., **40P.**
- 110.** *Pastorală pentru ajutorarea regiunilor bântuite de secetă, 28 August 1946,* București, 15 p., **41.**
- 111.** Lopuhin, A.P., *Istoria biblică* (Traducere), Tom. V, București, 702 p. („Ogorul Domnului“, vol. XXXV), **98 (V).**

**LUCRĂRILE ÎPS NICODIM, PATRIARHUL ROMÂNIEI
APĂRUTE ÎN EDITURA SFINTEI MĂNĂSTIRI NEAMȚU
ÎN COLECȚIA „OGORUL DOMNULUI”/
SEMINȚE EVANGHELICE DIN OGORUL DOMNULUI”²⁶**

- Vol. I. **75 Predici Catihetice pentru popor**, tâlcuirea Crezului, Tatăl nostru, cele 9 fericiri și 10 porunci, după *C. Stratilatov* (1932);
- Vol. II. **Cuvântări Apologetice**, adică apărarea adevărurilor fundamentale ale religiunii creștine ortodoxe, după *Dr. Serghie, arhiepiscop de Vladimir* (1932);
- Vol. III. **Menirea științei și artei, sau Religia este știința științelor**, după *Contele Lev N. Tolstoi* (1932);
- Vol. IV. **Viața și operele Sf. Părinți și învățători ai Bisericii**, Partea I, după *F. Farrar* (1932);
- Vol. V. **58 Cuvântări la Postul Mare**, după *Inocențiu*, arhiepiscopul Odesei (1932);
- Vol. VI. **Predici la Sărbătorile împărătești**, după *Inocențiu*, arhiepiscopul Odesei (1933);
- Vol. VII. **Cuvântări la Sărbătorile Maicii Domnului, Dumineci etc.** după *Inocențiu*, arhiepiscopul Odesei (1933);
- Vol. VIII. **Cuvântări Liturgice** - Dumnezeu și dreptatea Lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută. Scurtă explicație a Sfintei Liturghii și pomenirea morților. Originale și prelucrări (1933);
- Vol. IX. **Paisie, starețul mănăstirii Neamțului, din Moldova. Viața, învățătura și influența lui asupra Bisericii Ortodoxe**, de *Protoiereul Serghie Cetvericov* (1933);
- Vol. X. **Viața și operele Sf. Părinți și învățători ai Bisericii**, partea II, după *F. Farrar* (1934);
- Vol. XI. **Viața și operele sf. Părinți și învățători ai Bisericii**, partea III, după *F. Farrar* (1935);

---

26. Monastirea Neamțu. Tipografia, *Catalogul cărților religioase apărute în editură*, Institutul de Arte Grafice din Monastirea Neamțu, 1942, pp. 3-7.

- Vol. XII. **Predici pentru tineretul școlar**, după *F. Farrar* (1935);
- Vol. XIII. **Biblia ilustrată** (însoțite cu ilustrații de artă), în colaborare cu *Prof. I. D. Ștefănescu* (1935);
- Vol. XIV. **Un Păstor model**, după *G. Petrov* (1938);
- Vol. XV. **Primele zile ale Creștinismului**, partea I, traducere după *F. Farrar* (1938);
- Vol. XVI. **Primele zile ale Creștinismului**, partea II, traducere după *F. Farrar* (1938);
- Vol. XVII. **Primele zile ale Creștinismului**, partea III, traducere după *F. Farrar* (1938);
- Vol. XVIII. **Predici despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere**, după *Inocențiu*, arhiepiscopul Odesei (1938);
- Vol. XIX. **Cei pierduți**, după *G. Petrov* (1938);
- Vol. XX. **Cuvântări pastorale și îndemnuri** (1938);
- Vol. XXI. **Viața și operele sfântului apostol Pavel**, după *F.V. Farrar*, Partea I (1939);
- Vol. XXII. **Sfânta Mănăstire Neamțu și...**, de *Prof. Constantin Tomescu* (1942);
- Vol. XXIII. **Viața și operele Sf. Apostol Pavel**, după *F.V. Farrar*, Partea II (1942);
- Vol. XXIV. **Viața și operele Sf. Apostol Pavel**, după *F.V. Farrar*, Partea III (1943);
- Vol. XXV. **Pe urmele Lui Hristos**, după *Preotul Gr. Petrov* (1943);
- Vol. XXVI. **Viața de seminar**, după *Preotul Gr. Petrov* (1943);
- Vol. XXVII. **Mica Biblie cu icoane la îndemâna tuturor creștinilor**, în colaborare cu arhim. I. Scriban (1944)
- Vol. XXVIII. **Viața lui Iisus Hristos**, după *F.V. Farrar*, Tom. I (1944);
- Vol. XXIX. **Viața lui Iisus Hristos**, după *F.V. Farrar*, Tom. II (1945);
- Vol. XXX. **Istoria biblică**, după *A.P. Lopuhin*, Tom. I (1944);
- Vol. XXXI. **Istoria biblică**, după *A.P. Lopuhin*, Tom. II (1944);
- Vol. XXXII. **Istoria biblică**, după *A.P. Lopuhin*, Tom. III (1945);
- Vol. XXXIII. **Istoria biblică**, după *A.P. Lopuhin*, Tom. IV (1946);
- Vol. XXXIV. (?) Probabil: **Cântarea Cântărilor a Regelui Solomon**, traducere, cu o introducere după mai multe izvoare (1944);

ANEXA 3

**BIBLIOGRAFIA BIOGRAFICĂ
A PATRIARHULUI NICODIM MUNTEANU²⁷**

I. Izvoare cu caracter oficial

1. **Gramata mitropolitană din 21 Iunie 1918 prin care se încredințează P.S. Nicodim, Episcopul Hușilor, conducerea vremelnică a Arhiepiscopiei Chișinăului.** (Revista „Luminătorul”, Chișinău, an. LII, nr. 1-2, 15-30 Ianuarie 1919, p. 6-7).
2. **Gramata sinodală nr. 116, din 3 Februarie 1935, dată cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei D.D. Nicodim Munteanu.** (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LIII, 1935, Suplement: Partea oficială, p. 1-2).
3. **Lege privitoare la reintegrarea Mănăstirii Neamțu-Secu în folosința vetrei înconjurătoare.** (Monitorul Oficial, nr. 80, 4 Aprilie 1935, p. 2538-2539; reprodusă în revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XI, nr. 4, Aprilie 1935, p. 91-98).
4. **Decret-lege pentru modificarea art. 4 și 5 ale legii privitoare la reintegrarea Mănăstirii Neamțu-Secu în folosința vetrei înconjurătoare,** din 4 Aprilie 1935. (Monitorul Oficial, an. CVII, nr. 224, 27 Septembrie 1939, p. 5536, reprodusă în revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LVIII, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1940, p. 38-39).

II. Programe

5. **Programul ceremoniei pentru învestitura Înalt Prea Sfințitului Nicodim Munteanu Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,** București, Monitorul Oficial, Impr. Centr., [1939], 10 p., 15,7 x 11,8 cm.

---

27. Extras din Teodor M. MANOLACHE, *Bibliografia Î.P.S. Nicodim, Patriarhul României*, Editura Secției Culturale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1947, pp. 105-142.

III. Dări de seamă cu caracter informativ

6. ***Vizite canonice și inspecții făcute de I.P.S. Arhiepiscop Nicodim al Chișinăului și Hotinului.*** (Revista „Luminătorul“, Chișinău, an. LII, nr. 12, 30 Iunie/13 Iulie 1919, Supliment, p. 1-10; no. 16, 31 August/13 Septembrie 1919, p. 6-12, [în corpul revistei]).
7. ***Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodim pe scaunul Mitropoliei Moldovei și Sucevei.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 4-12).
8. ***Investitura regală a I.P.S. Mitropolit Nicodim.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 13-19).
9. ***Solemnitatea instalării I.P.S. Mitropolit Nicodim în scaunul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 20-47).
10. ***Vizita la Sibiu a Înalt Preasfințitului Nicodim, Mitropolitul Moldovei. Festivitățile de Duminică, în cinstea I.P.S. Nicodim, Mitropolitul Moldovei.*** (Telegraful Român, Sibiu, an. LXXXIII, nr. 43, 13 Octombrie 1935, p. 4; nr. 44, 20 Octombrie 1935, p. 2).
11. ***Alegerea I.P.S.S. Nicodim ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, 7-8, Iulie-August 1939, p. 249-259). v. nr. 26.
12. ***Fericita alegere a I.P.S.S. Sale Nicodim pentru scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Marele praznic duhovnicesc și național al înscăunării Prea Fericitului Patriarh Nicodim.*** (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 138-169). [v. nr. 15].
13. ***Investirea și instalarea I.P.S.S. Patriarh Nicodim.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 260-278). [v. nr. 26].
14. ***Aniversarea celor 80 de ani ai I.P.S. Patriarh Nicodim. Solemnitatea de la Sala sinodală. Cuvântările rostite.*** (Ziarul „Jurnalul de dimineață“, an. VIII, nr. 449, 29 Mai 1946, p. 1-2). (Cel mai dezvoltat reportaj de presă a apărut în Jurnalul de dimineață).

IV. Publicații festive

15. ***Apostolul***, Curierul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din București, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 131-181. (Număr închinat I.P.S. Patriarh Nicodim, cu prilejul alegerii, investirii și înscăunării).
16. ***Biserica Ortodoxă Română***, Revista Sfântului Sinod (număr festiv) închinare Prea Sfințitului Patriarh Nicodim al României (cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață), an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p 553/756.
17. ***Bucium Ortodox***, Foaie de zidire sufletească pentru popor, cu binecuvântarea și îndrumarea înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 49-64. (Număr închinat I.P.S. Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 4 ani de rodnică păstorie ca Patriarh al Bisericii Române).
18. ***Idem***, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 25-36. (Număr festiv, cu prilejul împlinirii a cinci ani de când a fost ales Patriarh).
19. ***Buletinul Eparhiei Argeșului***, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, 16 p. (Număr omagial, închinat I.P.S. Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani).
20. ***Glasul Bisericii*** (fost Bucium Ortodox), an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945. Număr festiv închinat I.P.S. Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 ani de viață..., p. 113-232.
21. ***Idem***, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 67-95. Număr festiv cu prilejul sărbătoririi întregii aniversări a I.P.S. Patriarh Nicodim al României.
22. ***Glasul Monahilor***, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944. „*La împlinirea a 78 de ani rodnici ai fericitului nostru Patriarh al României, Nicodim. «Glasul Monahilor» închină un număr festiv înaltului Stăpân în semn de smerenie și urări calde pentru mulți ani Păstorului Bisericii noastre ortodoxe*“. 4 p.
23. ***Idem***, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 4. (La împlinirea a cinci ani de patriarhat ai I.P.S. Nicodim).
24. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ***Prinos închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci ani de preoție și șapte ani de patriarhat***, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1946, XXX + 312 p., 32,5 x 24 cm.

RECENZII: Căciulă, Olimp N., pr. dr., „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIV, nr. 46, Aprilie-Iunie 1946, p. 274-280.

Marcu, Grigorie T., dr., „Revista Teologică”, Sibiu, an. XXXVI, nr. 7-8, Iulie-August 1946, p. 397-395.

25. **Mitropolia Moldovei**, revistă oficială a Arhiepiscopiei Iașilor, Iași, an. XII, nr. 6, Iunie 1936, p. 193-246. (Număr închinat „luminatului ierarh și ilustrului traducător al Bibliei: I.P.S. D.D. Dr. Nicodim, Mitropolitul Moldovei și Sucevei”).
26. *Idem*, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 245-339. (Cu prilejul alegerii I.P.S. Nicodim ca Patriarh al României).
27. † **Nicodim, 1865-1945**. Partea redacțională: Grigore Spiru; partea tehnică: Nicolae Caminschi. București, Tipografia Cărților Bisericești, [1945], 75 p., 26 x 21 cm. [Album: articole omagiale și fotografii].
28. Spiru, Grigore, **De vorbă cu ierarhii ortodoxiei**, Iași, 1937, 28 p., 22,8 x 15,2 cm. (Pag. 9-13: I.P.S. Nicodim înainte de înscăunare ca Mitropolit al Moldovei).
29. *Idem*, **Trei ani... 1935-1938. I.P.S. Mitropolit Nicodim**, Iași, Tipografia „Opinia”, 1938, 19 x 14,2 cm.
30. *Idem*, **Nicodim**, Iași, Tipografia „Opinia”, [1939], 26 [-32] p., 22,7 x 15,6 cm.
31. **Straja Moldovei**, Iași, 1-15 Februarie 1938, (Număr omagial): închinare Bisericii Moldovei²⁸.

V. Articole. Note. Omagii. Comentarii. Reportagii

32. **Acolo unde se tipărește „Istoria biblică”...** („Noi, cei de la Cărțile Bisericești...”). Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 71-73). [v. nr. 27].
33. Alexandrescu, Anton, Ministrul Cooperăției, **La optzeci de ani**. (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 8-10. [v. nr. 26], Reprodus în ziarul **Dreptatea nouă**, an. II, no. 173, 16 Ianuarie 1946, p. 1, sub titlul: **Cu prilejul celei de-a 80-a aniversări a I.P.S.S. Nicodim, Patriarhul României**).
34. Alexei, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, **Cuvântare rostită în Catedrala „Arătării Domnului” a Patriarhiei din Moscova, cu**

---

28. Nu s-au putut da toate amănuntele bibliografice.

- prilejul oferirii unei icoane a Maicii Domnului ca dar I.P.S. Patriarh Nicodim al României.* (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 273, 27 Noiembrie 1946, p. 1).
35. *Aniversarea I.P.S. Patriarh. Un volum omagial închinat șefului Bisericii noastre* (Ziarul „Adevărul vremii“, an. 60, nr. 16570, 24 Mai 1946, p. 1. [Cu facsimilul scrisorii M.S. Regelui Mihai și articolul d-lui Prim Ministru Petru Groza, publicate în volumul omagial: Prinos...] [v. nr. 202, 140 și 24]).
36. *Aniversarea I.P.S.S. Patriarhului Nicodim.* (Ziarul „Fapta“, an. IV, nr. 512, 25 Mai 1946, p. 1 [articol de fond]).
37. † Antim, Episcopul Buzăului, *Patriarhul Nicodim* - (Prinos... București, 1946, p. 19-21). [v. nr. 24].
38. Arbore, Al., *Aniversarea Patriarhului cărturar.* (Ziarul „Drapelul“, an. III, nr. 429, 28 Mai 1946, p. 1-2).
39. Arghezi, T., *Prea Sfințitul Nicodim.* (Revista „Adevărul literar și artistic“, an. XIV, seria II-a, nr. 740, 10 Februarie 1935, p. 3. [Ciclul Tablete]).
40. Atanasie, (Dincă), Arhim., *Împliniri în sfintele Mănăstiri din Arhiepiscopia Bucureștilor, în timpul arhipăstoriei Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim.* (Revista „Bucium Ortodox“, an. I, nr. 7-8, 19 și 26 Iulie 1942, p. 59-60).
41. *Idem*, Bârlădeanu, Arhiereu, *Cuvântare rostită cu prilejul împlinirii a 5 ani dela alegerea I.P.S. Nicodim ca Patriarh al României*, în Adunarea Eparhială a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, ținută la Mănăstirea Cernica, 30 Iunie 1944. (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 7-8, Iulie 1944, p. 55-56).
42. *Idem*, Bârlădeanu, Episcop Locotenent al Râmnicului Noul Severin, *Cuvânt de înaltă cinstitie.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 555-560 [v. nr. 16]; revista „Renașterea“, Craiova, an. XXIV, nr. 11-12, Noiembrie-Dec. 1945, p. 388-392; revista „Îndrumătorul eparhial“, Râmnicu Vâlcea, an. I, nr. 3-4, Nov.-Dec. 1945, p. 83-86).
43. *Idem*, *De la Pipirig până la conducerea Bisericii. Înalt Prea Sfințitul Nicodim. Demnități și ranguri. Vicar al Episcopiei Dunării de Jos. Vicar-Arhieru al Mitropoliei Moldovei. (Din amintirile unui*

- Vlădică...).* (Albumul + Nicodim, 1865-1945, București, [1945], p. 15-21). [v. nr. 27].
44. *Idem, Mănăstirea Neamț, o cetate a naționalismului și a Ortodoxiei românești.* Act comemorativ. Lupta pentru reintegrarea Mănăstirii Neamțu-Secu în folosința vetrei înconjurătoare. Actul de restituirea vetrei. Vizita Patriarhului Miron la Mănăstirea Neamțu. *I.P.S. Nicodim Mitropolit al Moldovei și Sucevei.* (Prinos... București, 1946, p. 22-38). [v. nr. 24].
45. *Idem, Importanta vizitei I.P.S.S. Patriarhul Nicodim la Moscova.* (Declarații publicate de Gr. Spiru, în „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, 583, 4 Noiembrie 1946, p. 1).
46. Atanasiu, D.I., *O rugămintă către Înalt Prea Sfințitul Patriarh.* (Ziarul „Ordinea”, an. XIII, 8 Iulie 1944; reprodus în revista „Bucium Ortodox”, an. III, nr. 7-8, Iulie 1944, p. 43).
47. Babacă, Ioil, Arhim., *Întru mulți ani!* („Glasul Monahilor”, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 1 și 4). [v. nr. 23].
48. Bărbulescu, Eugen, Pr., *Ce a lucrat capul Bisericii în cursul vacanței de vară la Mănăstirea Neamțul?* (Revista „Amvonul”, an. XXII, nr. 9-10, Septembrie-Octombrie 1943, p. 41).
49. Bion, C., Dr., *Un prilej de bucurie.* (Ziarul „Aurora”, seria II-a, nr. 94, 27 Mai 1946, p. 1).
50. *Idem, După jubileul Patriarhului Nicodim.* (Ziarul „Aurora”, seria II-a, nr. 95, 29 Mai 1946, p. 1-2).
51. Bonteanu, Theodosie, Arhimandrit, *Clerul monahal și alegerea noului Mitropolit al Moldovei. Călugării îl cer pe Arhiepiscopul Nicodim.* (Ziarul „Opinia”, Iași, an. XXXI, no. 8323, 12 Ianuarie 1935, p. 1-2).
52. *Idem, I.P.S. Nicodem Munteanu, Mitropolit al Moldovei.* (Revista „Viata Monahală”, Mănăstirea Cetățuia-Iași, an. III, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 1-5).
53. Boroianu, *Noul Patriarh al Bisericii creștine ortodoxe române.* (Revista „Viitorul”, an. XXVII, nr. 12, Iunie 1939, p. 1. Reprodus în revista Apostolul, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 183 [v. nr. 15]).
54. Braniște, Marin M., *Preotul, Pitești, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, octogenar.* (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 10-11). [v. nr. 19].

55. Brânzeiu, Const., Pr., **Noul Patriarh al României**. (Revista „Cronica Hușilor“, Huși, an. VI, nr. 7, Iulie 1939, p. 358-360).
56. Bucium Ortodox, **Pre Stăpânul și Arhiereul nostru Patriarhul Nicodim, Doamne, îl păzește!** (Revista „Bucium Ortodox“, an. I, nr. 6, 28 Iunie 1942, p. 41).
57. Butea, 1.1, Prof. **Patriarhul octogenar**. (Revista „Altarul Banatului“, Caransebeș, an. II, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 392-393).
58. Butnariu, Gh., Pr., **Duh nou și stil nou**. (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 15, Octombrie 1939, p. 226).
59. C., C.N., Pr., **Pre Stăpânul..** (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 26). [v. nr. 18].
60. Căciulă, Olimp, Pr. Dr., **Ctitor de viață monahală nouă**. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 614-617). [v. nr. 16].
61. Cahuleanu, Robert, **Scrisoarea Patriarhului**. (Ziarul „Expresul“, 6 Iulie 1944. Reprodus în revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 7-8, Iulie 1944, p. 42 și 44).
62. Carol I, Rege, **Cuvântare ținută cu prilejul investirii P.S. Nicodem ca Episcop de Huși**, 19 Februarie 1912. (Monitorul Oficial, nr. 255, 21, Februarie/5 Martie: 19 12, p. 11817; Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. XXXV, nr. 12, Martie 1912, p. 1348-1349).
63. Carol II, Rege, **Cuvântare ținută cu prilejul investirii I.P.S. Nicodim ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei**, 30 Ianuarie 1935. (Monitorul Oficial, nr. 29, 4 Februarie 1935, p. 828-829; Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie- Februarie 1935, p. 16-19).
64. *Idem*, **Cuvântare ținută cu prilejul investirii I.P.S. Nicodim ca Patriarh al României**, 5 Iulie 1939. (Monitorul Oficial, an. CVII, nr. 156, 10 Iulie 1939, p. 4354-4355; revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVII, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 478-479, revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 161-162).
65. Ceicovschi - Ionescu, Ana, **P.S.S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei**. [Omagiul în versuri, la doi ani de păstorie]. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXIII, no. 8950, 4 Februarie 1937, p. 3).

66. Chiriac, G., Preotul, **Luminișuri în negura trecutului**. (Ziarul „Semnalul“, an. VIII, nr. 1045, 11 Octombrie 1945, p. 1-2).
67. Chifitesci, Gh., Preotul, **Mitropolitul de mâine: I.P.S.S. Nicodim Munteanu**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, nr. 8327, 17 Ianuarie 1935, p. 1).
68. Chirvașia, Ioan Gh., **O întreită aniversare**, (Ziarul „Semnalul“, an. IX, nr. 1229, 28 Mai 1946, p. 1).
69. **Cine trebuie să fie mitropolit al Moldovei**. Piatra Neamț, (f. a.), 23 p., 23 x 15,5 cm.
Cuprinsul: Pentru început. Scopul suprem. I.P.S. Arhiepiscop Nicodem. Cărturar. Înfațișarea. Oficierea. Cuvântător. Gospodar. Bun român. Cunoștințe generale. Probleme locale. Iubitor de credință. Iubitor al instituțiilor sacre și de binefacere. Exemplu bun. Milostiv. Ctitor. Monah. Stilismul. Vârsta. Mănăstirea Neamțu. Regionalism. Rezumat. Încheiere. Anexe.
70. Cizar, Arhiepiscopul, **Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodim la împlinirea vârstei de 80 de ani**, 27 Mai 1946. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 299; revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 75-76). [v. nr. 21],
71. Coman, Const. N., Preot, **Un tânăr teolog apără cu dârzenie dreptatea românească**. (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 55). [v. nr. 17],
72. Coman, Ioan G., Preotul, **Frumuseți interioare**. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 155-159). [v. nr. 20],
73. Comana, Gh., Econ., **Un ierarh mare**. (Revista Viitorul, an. XXVII, no. 12, Iunie 1939, p. 2-3).
74. *Idem*, **Reflexiuni**. (Revista „Viitorul“, an. XXVII, no. 21- 22, Noiembrie 1939, p. 2-3).
75. [Comitetul de conducere], **Cuvânt înainte**. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 553-554). [v. nr. 16]
76. Comitetul de redacție, **Bilanțul unui an de rodnică arhipăstorie**. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XII, nr. 2, Februarie 1936, p. 37-45)

77. Comșa, Gheorghe, Diaconul Dr., *Istoria predicei la Români*. București, 1921, 303 p. [Pag. 197-198: Nicodem Băcăoanu],
78. Const, Mache, Pr., *Poporul și ierarhul său*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 164-168). [v. nr. 20],
79. Constantin, Fratele, *Prea Fericitul Patriarh Nicodim la Sf. Mănăstire Neamț*. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVIII, nr. 9-10, Septembrie-Octombrie 1940, p. 699-702).
80. Constantinescu, Al. N., Pr., *Au trecut patru ani*. (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 52). [v. nr. 17].
81. *Idem*, *I.P.S. Patriarh Nicodim și preoțimea*. (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 9, 25 Iulie 1943, p. 69-70).
82. *Idem*, *Șeful Bisericii la Mănăstirea Neamț*. (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 16, 31 Oct. 1943, p. 125; nr. 17, 14 Noemb. 1943, p. 133).
83. *Idem*, *De la o vizită la alta*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. III, nr. 21-22, Februarie 1945, p. 115-116).
84. *Idem*, *P.S. Nicodim, Stareș al Sf. Mănăstiri Neamțu (1924-1935)*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 4-8, Iunie- Iulie 1945, p. 41-45).
85. *Idem*, *O vizită canonică*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 160-164). [v. nr. 20],
86. *Idem*, *P.S. Episcop Nicodim la Moscova*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 23-24, Martie 1946, p. 300-302).
87. *Idem*, *Secularizare*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 89-90). [v. nr. 21],
88. *Idem*, *I.P.S. Nicodim, Patriarhul României, ca apologet*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 7, Octombrie 1946, p. 166-170).
89. Constantinescu, Ion, *I.P.S. Sa Nicodim – primul Patriarh al tradiției noastre ortodoxe*. (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 35-36). [v. nr. 18],
90. Constantinescu, Iași, P., Ministrul Propagandei, *Un cărturar – un gânditor*. (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 3-4). [v. nr. 27],
91. Cosma, Episcopul Dunării de Jos, *Apostolat la Dunăre*. (Prinos..., București, 1946, p. 3-4). [v. nr. 24],

92. Costea, Traian, Preot Dr., **Noul Patriarh Nicodem**. (Revista „Misiunea creștină“, an. I, nr. 7-8-9, Aug.-Sept. Octombrie 1939, p. 6).
93. *Idem*, Pastoralele I.P.S. **Patriarh Nicodim**. Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 172-174). [v. nr. 20].
94. Cristescu, Dumitru, Preotul, **Întru mulți ani, Prea Fericite Stăpâne**, (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 131-137). [v. nr. 15].
95. *Idem*, **Privirile spre cetatea ortodoxiei noastre**. (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 13-14, August-Septembrie 1939, p. 191-192).
96. Cristescu, Grigorie, Preotul, **Pentru ca să ne lepădăm noi de omul cel vechiu și să ne îmbrăcăm în cel nou, care este zidit după Dumnezeu, Domnului să ne rugăm!** (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 181 [Paginație greșită, fiind repetată]), [v. nr. 15].
97. Cristian, S.C., **Patru ani de urgie. Notele unui evreu din România**. București. [Pag. 77: O emoționantă audiență la I.P.S. Patriarh].
98. Cronicar, **Prima vizită a I.P.S. Patriarh Nicodim la Mănăstirea Neamț și la Pipirig, satul natal al I.P.S. Sale**. (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 13-14, August-Septembrie 1939, p. 193-196).
99. **[Cuvânt înainte] la Prinosis închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României...**, București, 1946, p. XI- XII. [v. nr. 24],
100. Dărvărescu, Ioan, Preot, **Cu treizeci ani în urmă. O amintire despre Înalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodim**. (Revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 182 [Paginație greșită, fiind repetată]), [v. nr. 15].
101. **Delegația Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu I.P.S. Patriarh a plecat la Moscova**. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 245, 25 Octombrie 1946, p. 1). **Înapoierea I.P.S. Patriarh Nicodim și a delegației române de la Moscova**. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 257, 8 Noiembrie 1946, p. 1).
102. Deliu, Hristofor, Preot, **Ziua Sfântului Cuvios Nicodim, Patronul I.P.S. Mitropolit Nicodim**. (Revista „Arhanghelul“, Botoșani, an. II, nr. 9-10, Noemb.-Decemb. 1938, p. 8-11. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV nr. I, Ianuarie 1939, p. 17-20).

103. Diaconescu, Marin S., Preotul, ***Omul grelelor răspunderi. I.P.S. Patriarh Nicodim***. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 12-13). [v. nr. 19],
104. *Idem*, ***Sărbătorirea I.P.S. Patriarh Nicodim***. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 6-7, Iunie- Iulie 1946, p. 1-2).
105. *Idem*, ***Patriarhul României la Moscova***. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 10-11, Oct.- Noiembrie 1946, p. 1).
106. Dinulescu, Gh., Preotul, ***Patriarhul Nicodim – misionar popular***. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 170-172). [v. nr. 20],
107. Dimitriu, Melhisedec, Arhim., ***Cuvântare rostită la agapa de la Mănăstirea Neamțu, cu prilejul vizitei Patriarhului Miron, 31 August 1937***. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XIII, nr. 9, Septembrie 1937, p. 343-345; Prinos..., București, 1946, p. 30-32. [v. nr. 24]).
108. Dincescu, Const., Pr., ***Un mare gospodar***. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 174-178). [v. nr. 20]).
109. Dolinescu, Al., Iconom, ***I.P.S. Mitropolit Nicodim, Ierarhul, Păstorul și învățătorul***. (Revista „Arhanghelul“, Botoșani, an. II, nr. 6-7, August-Septembrie 1938, p. 5-8).
110. Dreptatea nouă, ***Însemnătatea vizitei Patriarhului Nicodim la Moscova***. (Ziarul „Dreptatea nouă“, an. II, nr. 410, 3 Noiembrie 1946, p. 1).
111. Dron, C., Pr., ***După alegere***. (Ziarul „Universul“, an. 52, nr. 26, 27 Ianuarie 1935, p. 6 [Pagina Bisericii]).
112. Drușu, Ioan, Preotul, ***Capul Bisericii Române la 80 ani***. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1,1 Ianuarie 1946, p. 8). [v. nr. 19].
113. Fecioru, D., Pr., ***Glasul tradiției***. (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 57-58). [v. nr. 17].
114. *Idem*, ***La șase ani de patriarhat ai Înalt Prea Sfințitului Nicodim, 30 Iunie 1945***. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXI-II, nr. 6, Iunie 1945, p. 210-212).

115. *Idem, Sărbătorirea aniversării a optzeci de ani de vârstă a I.P. Sf. Patriarh Nicodim.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 290-308).
116. Fedotov, Fedor, *Delegația Bisericii Române primită cu însuflețire la Moscova. Mesajul pentru presă al I.P.S. Patriarhul Nicodim.* (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 580,1 Noiembrie 1946, p. 1).
117. Găiculescu, C., Pr., *Așa grăiește I.P.S. Patriarh Nicodem.* (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 59-60). v. nr. 17.
118. Galaction, Gala, *[Fără titlu]*, (Ziarul „Curentul”, an. VIII, nr. 2509, 28 Ianuarie 1935, p. 1 [articolul de Duminică, din rubrica Ziua Domnului]).
119. *Idem, Patriarhul Nicodem* (Ziarul „România”, an. II, no. 394, 5 Iulie 1939, p. 1. Reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 180 [v. nr. 15] și în revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 132- 134. [v. nr. -20])
120. *Idem, Un episod din traducerea Sfintei Scripturi.* (Ziarul „Ultima oră”, an. II, nr. 376, 16 Dec. 1945, p. 1, în ciclul de articole *Povestea cărților mele*. Reprodus în *Prinos...*, București, 1946, p. 46-43, cu titlul: *Pe când traduceam Sfânta Scriptură*). [v. nr. 24]].
121. † Galaction Silistreanu, Arhiepiscop vicar al Tomisului, *Patriarhul ortodoxiei române.* (Ziarul „România”, an. II, no. 406, 17 Iulie 1939, p. 9. Reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 181-182). [v. nr. 15]].
122. *Idem, Între Mănăstirea Neamț și București, înfăptuiri Patriarhale.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. L VIII, nr. 3-4, Martie-Aprilie 1940, p. 135-141).
123. *Idem, Gospodarul și chivernisitorul Mănăstirii Neamțului.* (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 25- 27). [v. nr. 27],
124. Găldău, F.M., Preotul, *La început de păstorire.* (Revista „Apostolul”, an. XVII, nr. 1, Ianuarie 1940, p. 13-14).
125. Georgescu, Pompiliu, General, Director general al Așezământului Național „Regina Maria” pentru cultul eroilor, *Înalt Prea Sfințitul, Președintele nostru.* (*Prinos...*, București, 1946, p. 44-45). [v. nr. 24].

126. Gheorghită, Părintele... din Isvoare [Iliescu, Gheorghe, Pr.], ***Patriarhul Nicodim ca monah.*** (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 124-125). [v. nr. 20],
127. Gheorghită, D.A., ***Mănăstirile din Moldova cer ca mitropolit pe Episcopul Nicodem.*** (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8316, 4 Ianuarie 1935, p. 2).
128. Gheorghită, V.A., ***Câteva cuvinte și date.*** (Revista „Straja Moldovei“, Iași, 1-15 Februarie 1938. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XIII, nr. 2, Februarie p. 60-61). [v. nr. 31, cu nota respectivă],
129. *Idem*, ***L-am scăpat.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 9-10, Septembrie-Octombrie 1939, p. 341-342).
130. Gheorghită, Ilie, Diacon, ***Casa Mitropoliei.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XIII, nr. 1, Ianuarie 1937, p. 1-5).
131. *Idem*, ***Opera culturală a Mitropolitului Nicodim.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August, p. 306-311). [v. nr. 26].
132. Gheorghiu, M.A., Preot, ***Înalt Prea Sfințitul Nicodem, Locțiitor de Patriarh.*** (Revista „Arhanghelul“, Botoșani, an. III, no. 1-2, Martie-Aprilie 1939, p. 5-7).
133. Ghia, Gh. L, Pr., ***I.P.S. Nicodim, Mitropolitul Moldovei și Sucevei.*** (Revista „Renașterea“, Craiova, an. XTV, no. 2, Februarie 1935, p. 44-46).
134. *Idem*, ***Patriarhul dragostei creștine.*** (Revista „Renașterea“, Craiova, an. XVIII, nr. 9, Septembrie 1939, p. 329-331).
135. Ghiulea, C.R., ***Convorbire cu I.P.S. Nicodim, Mitropolitul Moldovei cu privire la viața și ortodoxul sfârșit a(le) fostului mitropolit Calinic Miclescu.*** (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXV, no. 9506, 3 Decembrie 1938, p. 1-2. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XIV, nr. 12, Decembrie 1938, p. 481-487, precum și în volumul Cuvântări, pastorale și îndemnuri, Mănăstirea Neamț 1940, p. 387-396, sub titlul: *Ortodoxul sfârșit al mitropolitului Calinic Miclescu.*)
136. Giurcanu, Gh., Preot, ***Patriarhul și florile.*** (Ziarul „Jurnalul de dimineața“, an. VIII, nr. 442, 20 Mai 1946, p. 1).

137. Glasul Bisericii, **Întru mulți ani, Stăpâne!** (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 115-116). [v. nr. 20],
138. *Idem*, **Întru mulți ani, Stăpâne!** (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 8-9, Noiembrie-Decembrie 1946, p. 199).
139. „Glasul Monahilor”, **I.P.S. Patriarh Nicodim, icoana ideală a monahismului românesc. Mănăstirile Căldărușani și Cernica. Instalarea noului stareț, P.S. Emilian Antal.** („Glasul Monahilor”, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 3). [v. nr. 23],
140. Gomoiu, V., Dr., **Omagiu I.P.S. Patriarh Nicodim.** (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 135-136). [v. nr. 20].
141. Gotcu, L, Pr. Iconom, **Cuvântare rostită cu prilejul patronului I.P.S. Mitropolit Nicodim, în ziua de 26 Decembrie 1936.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XIII, nr. 1, Ianuarie 1937, p. 22-23).
142. Grigore Leu Botoșăneanu, Arhiereu vicar, **Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodem, 3 Februarie 1935.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 33-35).
143. Grosu, N., Insp., **Înalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodim și dl. Secretar general al Departamentului Cultelor și Artelor în inspecție la Mănăstirea Căldărușani.** (Revista „Slova Ortodoxă”, an. IV, nr. 69, 1 Iunie 1942, p. 8).
144. Groza, Patru, Dr., **Președintele Consiliului de Miniștri**, [Omagiu], Prinos., București, 1946, hors-texte, între pag. X și XI). [v. nr. 24].
145. Grumăzescu, Corneliu M., Econ., **Opinia publică și alegerea noului Mitropolit. Rolul d-lui dr. N. Lupu. Concursul gazetei „Opinia”: Ce ne rezervă viitorul.** (Ziarul „Opinia”, Iași, an. XXXI, no. 8336, 29 Ianuarie 1935, p. 1-2).
146. *Idem* **Șaptezeci de lucrări. Opera I.P.S. Mitropolit.** (Ziarul „Opinia”, Iași, an XXXVI, nr. 9613, 12 Aprilie 1939, p. 1-2. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 6, Iunie 1939, p. 229-231).
147. Hodoroabă, N.V., Pr., **Prima vizită a I.P.S. Patriarh Nicodim la M-rea Neamțu și la Pipirig, satul său natal. 1. În ajunul plecării. 2. Plecarea spre M-rea Neamțu. 3. Sosirea și primirea la M-rea Neam-**

- țu. *Serviciu divin. Predica. Cuvântul Păr. Stareț și al I. P. S. Patriarh.*
 4. *Recepția de la Stăreție. Agapa. Cuvântările.* 5. *Tipografia. Casa de recepție a Familiei Regale. Hambarul.* 6. *Cina de seară. Amintirile I.P.S. Patriarh despre Regele Carol, Regina Elisabeta și Mitropolitul Iosif.* 7. *Fabrica de cherestea.* 8. *Seminarul monahal în construcție.* 9. *Păr. Melchisedec despre personalul și inventarul mănăstirii.* 10. *În drum spre Pipirig.* 11. *Primirea la biserică. Cuvântările. Donația I. P. S. Patriarh.* 12. *La căminul cultural „I.P.S. Nicodim”. Cuvântările. Donația.* 13. *Agapa de la casa parohială. Autograful I.P.S. Patriarh, Donația clericilor pentru biserică, I.P.S. Patriarh printre frați.* 14. *La casa în care s-a născut I.P.S. Patriarh.* 15. *Moș Gh. Aioanei de vorbă cu I.P.S. Patriarh.* 16. *Întoarcerea la M-rea Neamțu. „Premiile” I.P.S. Patriarh. O despărțire duiosă.* 17. *Plecarea spre Iași. Scurt popas la M-rea Agapia și Văratec.* (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 312-336), [v. nr. 26],
148. *Idem, Amintirile unui preot ieșan despre Vlădica Nicodim.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 183-187). [v. nr. 20].
149. Ilarion, Ion, *Patriarhul Nicodim: Ierarhul tradiției.* (Revista „Slova Ortodoxă”, an. II, nr. 32, 15 Noembrie 1940, p. 1)
150. *Întreita aniversare a I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 446, 25 Mai 1946, p. 1. [Cu textul scrisorii M.S. Regelui Mihai, și un fragment din textul scrisorii I.P.S. Patriarh, publicate în volumul: Prinos...].)
151. Ioachim, *Pilduri pentru vremurile ce străbatem... Orfelinatele de la Sf. Monastiri.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 1-3, Aprilie-Mai 1945, p. 24-27).
152. Ionescu, Gheorghe, Diacon, *Crestătură pe răboj de veac.* (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 63-64). [v. nr. 17].
153. *Idem, Omul sfințește locul...* (Revista „Bucium Ortodox”, an., II, nr. 15, 17 Oct. 1943, p. 117-118 și 120).
154. *Idem, Iată un om în care duhul lui Dumnezeu locuiește!* („Glasul Monahilor”, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 2. [v. nr. 22], Reprodus în revista „Bucium Ortodox”, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 32-33. [v. nr. 18]).

155. Ionescu, Marin, Pr. Dr., *Cuvânt sărbătoresc*. (Glasul Monahilor, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 1 și 3-4). [v. nr. 22].
156. Iordăchescu, Cicerone, Pr., *Un fost director-model de seminar*. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr.7-8, Iulie-August 1939, p. 286-292). [v. nr. 26].
157. Iordăchescu, Ioan G., Preotul, *Sanctitatea Sa Patriarhul Nicodim, Cu prilejul împlinirii vârstei de 80 ani*. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 13-14). [v. nr. 19],
158. Iordăchescu, Valeriu, *Semne bune în Biserică. Hirotonia P.S. Arhiepiscopului Nicodim Munteanu*. [Date biobibliografice]. (Revista „Viitorul“, Iași, an. XI, nr. 19-20, 1 și 15 Iunie 1909, p. 13-14).
159. *Idem*, Pr. Prof., *Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodim, 3 Februarie 1935*. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 41-44).
160. *Idem*, *Noul Patriarh al României*. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 292-298). [v. nr. 26].
161. Iorga, N., *Pentru Mitropolitul Nicodim*. (Ziarul „Neamul Românesc“, an. XXX, nr. 16, 20 Ianuarie 1935, p. 1).
162. *Idem*, *A vorbit Mitropolitul Moldovei*. (Ziarul „Neamul Românesc“, an. XXX, nr. 21, 28 Ianuarie 1935, p. 1).
163. *Idem*, *Spre o Biserică nouă*. (Ziarul „Neamul Românesc“, an. XXX, nr. 30, 8 Februarie 1935, p. 1).
164. *Idem*, *O impresionantă ceremonie*. (Ziarul „Neamul Românesc“, an. XXXIV, nr. 147, 8 Iulie 1939, p. 1).
165. *Idem*, *Și Biserică unită?* (Ziarul „Neamul Românesc“, an. XXXIV, nr. 148, 9 Iulie 1939, p. 1).
166. Iorga, Th., Episcopul *Nicodem ales mitropolit al Moldovei. Personalitatea mitropolitului Nicodem*. (Ziarul „Dimineața“, an. 31, nr. 10.086, 25 Ianuarie 1935, p. 5).
167. † Iosif, Episcop al Argeșului, *Omagiu Patriarhului României. Cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani*. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 1-6). [v. nr. 19],
168. *Idem*, *Omagiu*. (Prinos..., București, 1946, p. 10-18. [Partea II-a din acest articol, intitulată *Amintiri ziditoare*, a fost publicată mai

- întâi în Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 1-6, sub titlul: ***Omagiu Patriarhului României***, [v. nr. 19 și 167]). [v. nr. 24],
169. Ispir, Vasile Gh., ***Profesor universitar, Mănăstirea Neamțu. (Un centru misionar - un cuib de credință)***. („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 1 și 3). [v. nr. 22].
170. *Idem*, ***I.P.S. Patriarh – Omul culturii***. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 125-128). [v. nr. 20].
171. *Idem*, ***Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodim la împlinirea vârstei de 80 ani, 27 Mai 1946***. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXTV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 296-299; revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 73-75. [v. nr. 21].
172. Justin, ***Instalarea P.S. Nicodem, Episcopul de Huși. Note biografice***. (Revista „Ortodoxul“, Iași, an. II, nr. 12, Martie 1912, p. 376-378).
173. Justinian Vasluianu, arhiepiscop vicar al Mitropoliei Moldovei, ***Declarații în legătură cu plecarea I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române***. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 244, 24 Octombrie 1946, p. 1-2):
174. Kirileanu, G.T., ***Despre satul Pipirig***. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noembrie-Decembrie 1945, p. 668-669). [v. nr. 16],
175. ***La învestirea I.P.S. Patriarh Nicodim. Versuri***. (Ziarul „Curentul“, an. XII, nr. 4094, 6 Iulie 1939, p. 2; adaptate și reproduse cu ocazia sărbătoririi la 80 de ani, în revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 86-87). [v. nr. 21].
176. ***La popasul celui de al patrulea an...*** (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 58 și 62). [v. nr. 17].
177. ***La aniversarea nașterii I.P.S. Nicodem, Patriarhul României***. (Revista Jandarmeriei, an. XXIV, nr. 3-4-5, Martie-Aprilie-Mai 1946, p. III.VII).
178. Lapedatu, Al., ***Discurs la înscăunarea I.P.S. Mitropolit Nicodem - Iași***, 3 Februarie 1935. (Ziarul „Viitorul“, an. XXVII, nr. 8116, 5 Februarie 1935, p. 3; revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, no. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 26-29).

179. *Idem*, [Scrisoare], (**Prinos...**, București, 1946, p. 39-43). [v. nr. 24],
180. Lascarov - Moldovanu, Al., **De vorbă cu înalt Prea Sfântul Patriarh**. (Ziarul Timpul, an. VII, no. 2140, 25 Aprilie 1943, p. 9 și 11 [număr de Paști]. Reprodus în revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXI, nr. 4-6, Aprilie-iunie 1943, p. 164- 168, și în revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 3, 11 Mai 1943, p. 21-22).
181. Lucanu, Tr., Pr., **Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicodem**. (Revista „Iubiți Biserica“, Mănăstirea Slatina, jud. Baia, an. I, nr. 7-8, Iulie-August 1936, p. 115-117).
182. Lungu, Dionisie, Ierom., **I.P.S.S. Patriarhul Nicodim în amintirile mele**. („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 725, 27 Iunie 1943, p. 1. Reprodus în revista „Bucium Ortodox“, an, II, nr. 7- 8, 30 Iunie 1943, p. 53-54. [v. nr. 17]).
183. *Idem*, Protos., **Care e cel mai mare dar**. („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 1 și 4). [v. nr. 22],
184. *Idem*, **Patriarhul păcii**. („Glasul Monahilor“, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 1-2). [v. nr. 23].
185. Lungulescu, D., Pr., Craiova, **Înalt Prea Sfinția Sa Domnul Domn Nicodem, Mitropolitul Moldovei și Sucevei**. (Revista „Viața monahală“, Mănăstirea Cetățuia, Iași, an. III, nr. 1-2, Ianuarie-Februar 1935, p. 23-26).
186. Lungulescu, G., **Opera I.P.S. Patriarh Nicodem**. (Ziarul „Universul“, an. 56, nr. 179, 3 Iulie 1939, p. 1-2. Reprodus în revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 185-186. [v. nr. 15]).
187. *Idem*, **Mântuirea prin ortodoxie. Semnificația investirii Patriarhului român**. (Ziarul „Universul“, an. 56, nr. 185, 9 Iulie 1939, p. 8. [Pagina Biserica și Școala]).
188. *Idem*, **Sărbătorirea I.P.S. Patriarh Nicodim**. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 119, 27 Mai 1946, p. 1-2).
189. Lungulescu, G., **Deschiderea sesiunii de iarnă a Sfântului Sinod. Reluarea legăturilor dintre Bisericile rusă și română. Comunicarea I.P.S. Patriarh Nicodim. - Cuvântarea, d-lui ministru Radu Roșculeț**. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 285, p. 1).
190. Lupu, Nicolae, Dr., **Patriarhul Bibliei**. (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 28-29). [v. nr. 27],

191. *Idem, Nicodim Patriarhul.* (Ziarul „Aurora“, seria II-a, nr. 94, 27 Mai 1946, p. 1).
192. Maior Gh., Protopop, *I.P.S. Sa Patriarhul Nicodim cuvântătorul.* (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 59). [v. nr. 17].
193. Manea Băleni, T., *I.P.S. Patriarh Nicodim, mare ctitor.* (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct-Dec. 1945, p. 180-183). [v. nr. 20].
194. Manolache, Teodor N., *I.P.S. Patriarh la instalarea administrației românești în Ardealul de Nord.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 1-3, Ianuarie-Martie 1945, p. 87-88).
195. *Idem, Profesorii de religie la I.P.S. Nicodim, Patriarhul României.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 4-5, Aprie-Mai 1945, p. 195-197).
196. *Idem, Contribuție la bibliografia Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României.* (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct. -Dec. 1945, p. 196-232). [v. nr. 20],
197. *Idem, «Din dragoste și din simțul datoriei». Aspecte puțin cunoscute din activitatea I.P.S. Patriarh Nicodim în timpul războiului.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noembrie-Decembrie 1945, p. 670-677). [v. nr. 16],
198. Marcu, Grigorie T., Diacon Dr., *Avem Patriarh!* („Revista Teologică“, Sibiu, an. XXIX, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 277-280).
199. *Idem, Alegerea, investirea și intronizarea noului Patriarh al României.* [Note biografice]. (Revista „Teologică“, Sibiu, an. XXIX, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 34-352).
200. Marinescu, Ioan T., Iconom Stavrofor, *Optzeci de ani.* (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 11-12). [v. nr. 19],
201. Mateiu, L., *I.P.S. Nicodim Munteanu Noul Patriarh al Bisericii.* (Revista „Viața ilustrată“, Cluj, an. VI, nr. 8-9, August- Septembrie 1939, p. 1-2).
202. Maxim, Gh., Protoereu, *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicodim al Moldovei.* (Revista „Să luăm aminte“, Tg. Neamț, an. IV, nr. 12, Decembrie 1938, p. 1-2).

203. *Idem, De bucurie plâng Codrii Neamțului.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 19-22, Ianuarie-Februarie 1946, p. 272-275).
204. Meissner, C., *Cu prilejul unei aniversări.* (Spiru, Grigorie, *Nicodim...*, Iași [1939], p. 3-7 [v. nr. 30]; ziarul „Opinia”, Iași, an. XXXVI, no. 9563, 11 Februarie 1939, p. 1-2).
205. Mihăescu, N., *Patriarhul.* (Ziarul „Semnalul”, an. II, nr. 416, 2 Iulie 1939, p. 1).
206. *Idem, Solia Bisericii.* (Ziarul „Semnalul”, an. II, no. 420, 7, Iulie 1939, p. 1).
207. *Mihai I, Regele României,* [Scrisoare]. (*Prinos...*, București, 1946, p. IX [în facsimil]), [v. nr. 24],
208. Miron Cristea, Patriarh, *Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodim. 3 Februarie 1935.* (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 22-26; revista „Apostolul”, an. XII, no. 4, 15 Februarie 1935, p. 41-42).
209. Mironescu, Al., *La alegerea noului Patriarh.* (Ziarul „Semnalul”, an. II, nr. 418, 5 Iulie 1939, p. 1-2).
210. Mitropolia Moldovei, *I.P.S. Mitropolit Nicodem.* (Revista Mitropolia Moldovei, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 1-3).
211. Moisescu, Gheorghe L, Diaconul, *Alegerea Înalt Prea Sfințitului Nicodim ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Investirea și înscăunarea Prea Fericitului Patriarh Nicodim.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LVII, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 469-483).
212. *Idem, Întru mulți ani, Stăpâne. La împlinirea a patru ani de la alegerea ca Patriarh.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. XLI, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1943, p. 303-306).
213. Moldovan, Mircea C, Dr., *Omagiu I.P.S. Sale Patriarh Nicodim.* [Versuri], (Revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 187). [v. nr. 15].
214. Μωραϊτάκης, Κ., *Ο Πατριάρχης της Ρουμανίας Νικόδημος, & A. Nicodim, Patriarhul României.* (Ziarul „Νέα Ελλάς” - *Grecia nouă*, Περίοδος Β', Ιτος Β' 82, 1946, p. 1).
215. Moraru, Glicherie, Pr., *Prea Fericitul Patriarh Nicodim Munteanu al României.* („Solia” - „The Herald”, Detroit, Michigan, an. X, no. 38, October 1945, p. 1, 4).

216. Mrejeru, Leon, **Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodem, 3 Februarie 1935.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XI, no. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 44-46; ziarul „Opinia”, Iași, an. XXXI, no. 8346, 9 Februarie 1935, p. 1-2, cu titlul: *Adunarea eparhială a Moldovei și alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem*).
217. „Nea Ellas”, **O aniversare. Patriarhul României.** (Ziarul „Néa Ελλάς;” - Grecia nouă, organ al coloniilor grecești din România, seria II, an. II, nr. 82, 2 Iunie 1946, p. 1 [4]).
218. Negreanu, Nic. Se., General, **Delegatul Președintelui C.E., membru în Comitetul de direcție și în Consiliul superior de îndrumare și control al Așezământului, I.P.S. Patriarhul Nicodim în calitate de Președinte activ al „Așezământului Național Regina Maria” pentru cultul eroilor.** (Prinos ..., București, 1946, p. 49-51). [v. nr. 24],
219. Negruzzi, Mihail, General, **Marele nostru Arhiereu.** (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 22-24). [v. nr. 27].
220. **I.P.S. Nicodim, noul mitropolit al Moldovei.** („Telegraful Român”, Sibiu, an. LXXXIII, nr. 5, 27 Ianuarie 1935, p. 1).
221. **P. Sf. Nicodim Munteanu ales Mitropolit al Moldovei.** (Revista „Cultura”, organ de publicitate al Asociației Generale a Cântăreților Bisericești din România, an. XXII, nr. 1-2, Ian.- Febr. 1935, p. 7).
222. **Înalt Prea Sfințitul Nicodim, mitropolitul Moldovei, la Sibiu.** [Cuvânt de întâmpinare], („Telegraful Român”, Sibiu, an. LXXXIII, nr. 43, 13 Octombrie 1935, p. 1).
223. **I.P.S.S. Nicodem Munteanu este una din cele mai proeminente personalități ale Bisericii ortodoxe și ale culturii românești. Biografia și opera literară.** (Ziarul „România”, an. II, nr. 391, 2 Iulie 1939, p. 8. Reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 170-172, [v. nr. 15]).
224. **I.P.S. Nicodim Patriarhul dreptății.** (Reflexiuni în jurul Protosingheliei Pr. Dionisie). („Glasul Monahilor”, an. XX, no. 729, 25 Iulie 1943, p. 1).
225. **I.P.S. Patriarh Nicodim, la 80 ani.** (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VII, nr. 317, 8 Decembrie 1945, p. 1-2).

226. ***I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova. Telegrammele agențiilor de presă. I.P.S. Patriarh Nicodim a sosit la Moscova.*** (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 249, 30 Octombrie 1946, p. 1). ***I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova.*** (Idem, nr. 250, 31 Octombrie 1946, p. 1). ***Dejun în cinstea I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova.*** (Idem, nr. 251, 1 Noembrie 1946, p. 1). ***Recepție la Ambasada română din Moscova în cinstea I.P.S. Patriarh Nicodim. Vizitele înalților Prelați.*** (Idem, nr. 252, 2 Noiembrie 1946, p. 1).
227. I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, ***Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodem, Iași, 3 Februarie 1935.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2 Ianuarie-Februarie 1935, p. 29-30; „Telegraful Român“, Sibiu, an. LXXXIII, nr. 7, 10 Februar 1935, p. 2).
228. *Idem*, ***Cuvânt de binevenit, rostit în catedrala din Sibiu în cinstea I.P.S. Nicodim, Mitropolitul Moldovei, cu prilejul vizitei la Sibiu, 13 Octombrie 1935.*** („Telegraful Român“, Sibiu, an. LXXXIII, nr. 44, 20 Octombrie 1935, p. 2).
229. *Idem*, ***Cuvântare rostită cu prilejul alegerii I.P.S. Mitropolit Nicodim al Moldovei ca Patriarh al României, 30 Iunie 1939.*** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVII, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 471-472; revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1, 31 Iulie 1939, p. 144-145 [v. nr. 15]; „Telegraful Român“, Sibiu, an. LXXXVII, nr. 28, 9 Iulie 1939, p. 1).
230. *Idem*, ***Înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Nicodim.*** (*Prinos...*, București, 1946, p. 1-2). [v. nr. 24].
231. *Idem*, ***Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodem la împlinirea vârstei de 80 ani, 27 Mai 1946.*** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIV, Nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 292-296; revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 69-72 [v. nr. 21]; „Telegraful Român“, Sibiu, an. XCIV, nr. 21-22, 2 Iunie 1946, p. 1).
232. † Nicolae, Episcopul Clujului, ***I.P.S.S. Patriarhul Nicodim povestitorul.*** (*Prinos...*, București, 1946, p. 8-9). [v. nr. 24].
233. † Nicolae, Episcopul Oradiei, ***Omagiu I.P.S. Nicodim, Patriarhului octogenar.*** (*Prinos...*, București, 1946, p. 5-7). [v. nr. 24].

234. Nicolau, Valeriu, **Simbolul unei vizite. Vizita I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova, Octombrie 1946.** (Ziarul „Dreptatea nouă”, an. II, nr. 401, 24 Octombrie 1946, p. 1,4).
235. Nonea, Const., Pr., **După doi ani.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XIII, nr. 2-3, Februarie-Martie 1937, p. 49-61).
236. *Idem*, **Aniversare omagială.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 2-3, Februar-Mart, 1939, p. 47-52).
237. *Idem*, **Adevărata demofilie.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 302-306). [v. nr. 26],
238. *Idem*, **Convocarea Congresului Național Bisericesc. O despărțire duioasă.** (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 11, Noiembrie 1939, p. 421-424).
239. *Idem*, **Aniversare patriarhală.** (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 678-680). [v. nr. 16].
240. **Notă biobibliografică.** (Revista „Amvonul”, an. XIV, no. 11, Februarie 1912, p. 347-348).
241. **Notă biografică.** (Revista „Candela”, Cernăuți, an. XXXI, 1912, p. 166).
242. **Notă biografică și o scurtă caracterizare,** (Revista „Irenikon”, Priure d'Amay, Chevetagne, Belgique, tome XVI, 1939, no. 3-4, p. 272-273).
243. **Noul Patriarh al României.** (Ziarul „Universul”, an. 56, nr. 178, 2 Iulie 1939, p. 1 articol de fond. Reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 185. [v. nr. 15]).
244. **Noul Patriarh.** („Telegraful Român”, Sibiu, an. LXXXVII, nr. 28, 9 Iulie 1939, p. 1).
245. **Opera înfăptuită de I.P.S.S. Nicodim în Eparhia Moldovei și Sucevei:** Organizarea centrelor de propagandă. Preoțimea la lucru cu ceilalți factori de educație. Chiriarhul și școala, înflorirea artelor. Conferințe pentru popor. Pasiunea cărții. (Ziarul „România”, an. II, nr. 391, 2 Iulie 1939, p. 8; reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 172-177. [v. nr. 15]).
246. Oprișan, I. Gr., **Binecuvintează, Stăpâne,** (Revista „Bucium Ortodox”, an. I, nr. 6, 28 Iunie 1942, p. 42).

247. „*Părintele meu sufletesc...*“ (Albumul + Nicodim, 1865- 1945. București [1945], p. 2). [v. nr. 27],
248. Partenie, Pr., *Omagiu*. (Revista „Viitorul“, an. XXVII, no. 13-14, Iulie 1939, p. 2).
249. *Idem*, *I.P.S. Patriarh Nicodim și Mănăstirea Neamț*. (Revista „Viitorul“, an. XXVII, nr. 15-16, August 1939, p. 1-2).
250. *Idem*, *Omagiul preoțimei române adus I.P.S. Patriarh Nicodim de Anul Nou*. (Revista „Viitorul“, an. XXVIII, no. 1, Ianuarie 1940, p. 1).
251. Pavel, Const. C., *Un adevărat părinte duhovnicesc*, (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 168-169). [v. nr. 20],
252. Petrescu, Cezar, *În datina Vlădicilor cărturari de odinioară*, (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 30-32). [v. nr. 27],
253. Petrovanu, St, Pr., *Omagiu la 50 de ani de la hirotonie*. (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 9-10, August 1944, p. 59-60).
254. Pogonat, Alexandru, *Rugă în mănăstiri pentru I.P.S. Nicodem*. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, nr. 8333, 24 Ianuarie 1935, p. 1 [în rubrica: însemnări]).
255. Policarp, Episcopul, *Omagiul Românilor din America adus I.P.S. Patriarh Nicodim*. (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 122-123). [v. nr. 20].
256. Popescu, Aurel O., Preot, *Patriarhul octogenar*. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 9-10). [v. nr. 19].
257. Popescu, Fulviu, *Bunătatea Patriarhului Nicodim*. (Revista „Slova Ortodoxă“, an. I, nr. 4-5, August-Septembrie 1939, p. 7).
258. Popescu - Cilieni, L, Diac., *Noul Patriarh al României*. (Revista „Renașterea“, Craiova, an. XVIII, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 314-316).
259. Popescu, Lorin, *La Iași, la înscăunarea chiriarhului Moldovei*. (Ziarul „Curentul“, an. VIII, nr. 2518, 6 Februarie 1935, p. 9).
260. *Idem*, [Fără titlu], (Ziarul „Curentul“, an. XII, nr. 4098, 10 Iulie 1939, p. 2 [sub titlul general *Ziua Domnului*, rubrica Icoane], nr. 4105, 17 Iulie 1939 sub același titlu și în aceeași rubrică.

261. Popescu, Marin, Preot Iconom, Gruiu-Argeș, **Marele îndrumător al Bisericii**. (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 10). [v. nr. 19].
262. Popescu, Metodie, Pr., **Întru mulți ani, Stăpâne**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 19-20, 12 și 26 Decembrie 1943, p. 153).
263. Popescu Prahova, N. Gr., Dr., **I.P.S. Patriarh Nicodem, ocrotitor al științei teologice**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 53). [v. nr. 17].
264. *Idem*, **Cinci ani de activitate ai I.P.S. Patriarh Nicodim**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 27-28). [v. nr. 18],
265. Popescu, Teodor M., **Alegerea I.P.S. Patriarh Nicodim**. (Studii Teologice, an. VII, 1938-1939, p. 381-386).
266. *Idem*, **Arhipăstorul, cu darurile Sale**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 51-52). [v. nr. 17].
267. *Idem*, **I.P.S. Patriarh, om de carte**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 29). [v. nr. 18].
268. *Idem*, **Opera scrisă a înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim**. (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 129-131). [v. nr. 20],
269. Popescu, Victor N., Pr., **Alegerea, investirea și instalarea I.P.S. Nicodim ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei**. (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LIII, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 46-48).
270. *Idem*, **Înalt Prea Sfințitul Nicodim, al doilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române**. (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LVII, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 467-468).
271. *Idem*, **Înfăptuirile Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim păstorind în eparhia Moldovei și Sucevei**, (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LVII, nr. 9-10, Septembrie-Octombrie 1939, p. 597-599).
272. *Idem*, **I.P.S. Patriarh scriind românește**. (Revista „Bucium Ortodox”, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 61-62). [v. nr. 17].
273. Popovici, Laurențiu Oh., Diacon, **Gânduri cu prilejul hramului Mănăstirei Neamț. Realizări uriașe**. (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 5, Mai 1939, p. 197-200).

274. Preajbă, Scarlat (G-ral N. Negreanu), **Portret** (Revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 88-89). [v. nr. 21],
275. Predescu, Lucian, **Nicodim Munteanu, Patriarh al României. Schiță biobibliografică.** (Enciclopedia „Cugetarea“. Material românesc. Oameni și înfăptuiri. București, [1940], 27 x 20,5 cm., pag. 598).
276. Predescu, Marin L, **Închinare Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim.** (Revista „Cultura“, an. XXVIII, num. 8-9, August-Septembrie 1939, p. 51).
277. Preoțescu, Marin D., Iconom, **Noul Patriarh.** (Revista „Păstorul Ortodox“, Pitești, an. XX, nr. 6-7, Iunie-Iulie 1939, p. 179-181).
278. Protopopescu - Vanghele, Aurelia, **I.P.S. Patriarh și operele de milostenie.** (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 178,180). [v. nr. 20],
279. R., N., **Cu I.P.S. Nicodim, Patriarhul României despre raporturile între bisericile rusă și română.** („Graiul nou“, ziarul Direcțiunii Politice a Grupului de Trupe ale Armatei Roșii, an. III, nr. 70 (260), 28 Mai 1946, p. 1).
280. Racoviță, Osvald, **Cuvântare rostită cu prilejul instalării I.P.S. Mitropolit Nicodim, 3 Februarie 1935.** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XI, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1935, p. 36-39).
281. Rădulescu - Motru, C., **Vocația religioasă. Ca prinos pentru aniversarea I.P.S. Patriarh Nicodim.** („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749,1 Ianuarie 1944, p. 1). [v. nr. 22],
282. Rădulescu, Dim., Pr., **Alegerea Înalt Prea Sf. Patriarh Nicodem.** (Revista „Viitorul“, an. XXVII, no. 19-20, Octombrie 1939, p. 6,7).
283. Ralea, Mihail, Ministrul Artelor și ad-interim la Culte, **Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodim la împlinirea vârstei de 80 de ani, 27 Mai 1946.** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXTV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 296; revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 72 [v. nr. 21]).
284. Roman, D., Preot, **Nicodim, Patriarhul Bisericii strămoșești.** (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 33-34). [v. nr. 18]).
285. Roventă, Haralambie, Pr., **Patriarhul României reîntregite.** („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749,1 Ianuarie 1944, p. 1-2). [v. nr. 22],

286. Sadoveanu, Mihail, **Ctitor nou**. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XII, nr. 6, Iunie 1936, p. 193. Reprodus în revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 183 [v. nr. 15]. Revizuit și adaptat împrejurării, a fost publicat în „Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 1, sub titlul: I.P.S. Patriarh, ctitor al Sf. Mănăstiri Neamțu [v. nr. 22], Reprodus în revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 28 [v. nr. 18], și apoi în revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 159 [v. nr. 20]).
287. *Idem*, **Ctitoria de la Neamțu**. (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 5-7). [v. nr. 27],
288. Șafran, Al., Șef rabin, **Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodim la împlinirea vârstei de 80 de ani, 27 Mai 1946**. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 300; revista „Glasul Bisericii“, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 76-77 [v. nr. 21]).
289. Săteanu, C., **Amintiri despre Mitropolitul Nicodim. Din timpul vicariatului la Mitropolia din Iași**. (Ziarul „Viitorul“, an. XXVII, no. 8119, 8 Februarie 1935, p. 5).
290. Savin, Ioan Gh., **După alegerea și investitura noului Patriarh**. (Revista „Viitorul“, an. XXVII, no. 13-14, Iulie 1939, p. 1-2).
291. Savin, Petre Gh., Pr., **Galații și I.P.S. Patriarhul Nicodim**. (Ziarul „Acțiunea“, Galați, an. X, nr. 2731, 15 Iulie 1939, p. 2. Reprodus în revista „Căminul“, Galați, an. XV, nr. 8, August 1939, p. 237-238. Revizuit, amplificat și adaptat, a fost publicat din nou în revista „Viitorul“, an. XXVIII, nr. 1, Ianuarie 1940, p. 3).
292. Scriban, Arhim., **Ce va fi păstoria Mitropolitului Nicodim**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8341, 3 Februarie 1935, p. 1).
293. *Idem*, **Vlădica Nicodim. Omul sfințește locul. Condeiful Mitropolitului Nicodim. Glas mirenesc despre Mitropolitul Nicodim. Încheiere**. (Revista „Straja Moldovei“, Iași, 1-15 Februarie 1938. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei, Iași, an. XIII, nr. 2, Februarie 1938, p. 42-50). [v. nr. 31].
294. *Idem*, **Azi la Mănăstirea Neamțului. Realizările I.P.S.S. Mitropolit Nicodim**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXIV, no. 9412, 16 August 1938, p. 1-2. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XTV, nr. 9, Septembrie 1938, p. 309- 313).

295. *Idem, Al doilea Patriarh.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVII, nr. 5-6, Mai-Iunie 1939, p. 273-274).
296. *Idem, Scara suitoare a Patriarhului Nicodim.* (Revista Apostolul, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 178-179). [v. nr. 15].
297. *Idem, Ieșenii și-au pierdut păstorul.* (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, no. 9680, 4 Iulie 1939, p. 1-2. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 282-285).
298. *Idem, Însemnări de la alegerea noului Patriarh.* (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, nr. 9682, 6 Iulie 1939, p. 1-2).
299. *Idem, După alegerea Patriarhului Nicodim.* (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, no. 9690, 15 Iulie 1939, p. 1-2) (v. nota 1, pag. 110).
300. *Idem, Helderul Patriarhului.* (Ziarul „Acțiunea“, Galați, an. X, no. 2758, 16 August 1939, p. 1).
301. *Idem, Popasuri fericite în viața Prea Fericitului Patriarh Nicodim.* („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie p. 1 și 3). [v. nr. 22],
302. *Idem, La 5 ani de slujbă patriarhală.* (Revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 30-31). [v. nr. 18].
303. *Idem, La 5 ani de păstorie ca Patriarh.* („Glasul Monahilor“, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 1).
304. *Idem, Anii de viață harnică și plină ai Patriarhului Nicodim.* (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. p. 137-154). [v. nr. 20],
305. *Idem, Un dar al lui Dumnezeu. I-II. Patriarhul Nicodim ca slujitor la Mitropolia din Iași, III. Arhimandritul Nicodim la Galați. IV. Din nou la Iași. V. Episcopul Hușilor. VI. Starețul Mănăstirii Neamțului. VII Mitropolit al Moldovei. VIII. I.P.S. Nicodim ca Patriarh. LX. Încheere.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXI-II, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 688-698). [v. nr. 16],
306. *Idem, Catedrala Patriarhului.* (Ziarul „Fapta“, an. III, nr. 404, 22 Decembrie 1945, p. 1).
307. Semo, L., *Dați-ne cimitirul. Rânduri pentru I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Ziarul „Neamul românesc“, an. XXXVIII, nr. 12, 5 Martie 1945, p. 1).
308. Simionescu, L, Prof., Președinte al Academiei Române, *Patriarhul nostru.* („Glasul Monahilor“, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p.

- 1 [v. nr. 22], Reprodus în revista „Bucium Ortodox“, an. III, nr. 5-6, Iunie 1944, p. 26 [v. nr. 18]].
309. Simonescu, Dan, **Mănăstirea Neamțului ca focar de cultură**. Iași, Tipografia „Liga Culturală“, 1943, 11 p. (Extras din revista Studii și cercetări istorice, an. I (1943), nr. 1, Iași).
310. Spiru, Grigore, **I.P.S. Arhiepiscop Nicodim în apărarea drepturilor Moldovei. Părerii și realizări ale Înaltului Prelat. O vizită la Mănăstirea Neamț**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8326, 16 Ianuarie 1935, p. 1).
311. *Idem*, **Personalitatea Mitropolitului Nicodim. Viața și activitatea chiriarhului. Ecouri de la alegerea arhiepiscopală. Mari pregătiri la Iași în vederea instalării**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8334, 26 Ianuarie 1935, p. 1-2).
312. *Idem*, **Scriitorii ieșeni despre opera I.P.S.S., Mitropolit Nicodim. Pe marginea ultimului număr al revistei „Mitropolia Moldovei“**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXII, nr. 8778, 14 Iulie 1936, p. 1.2).
313. *Idem*, **Opera măreață a I.P.S. Mitropolit Nicodim pe tărâm spiritual și gospodăresc: Problema stilistă; opera culturală și gospodărească; fabrica de chereștea; școala de cântăreți bisericești**. (Spiru, Grigore, *Trei ani... 1935-1938. I.P.S. Mitropolit Nicodim*. Iași, 1938, p. 23-29). [v. nr. 29].
314. *Idem*, **Din carnetul unui ziarist: Evocând amintiri din urmă cu trei ani...** (Spiru, Grigore, *Trei ani, 1935-1938. I.P.S. Mitropolit Nicodim*. Iași, 1938, p. 35-38). [v. nr. 29].
315. *Idem*, **„Întru mulți ani Stăpâne!...“ I.P.S. Mitropolit Nicodim a împlinit 73 ani**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXV, no. 9509, 7 Decembrie 1938, p. 1-2).
316. *Idem*, **Două înălțimi are Moldova: una a naturii, Ceahlău - alta, a spiritului, Nicodim**. (Spiru, Grigore, *Nicodim*. Iași, [1939], p. 1648). [v. nr. 30].
317. *Idem*, **Cum l-am cunoscut pe Patriarhul Nicodim. Evocând amintiri din urmă cu 4 ani**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, nr. 9680, 4 Iulie 1939, p. 1-2).
318. *Idem*, **Din viața I.P.S. Patriarh Nicodim. Duiioasele amintiri ale P.S. Gherontie, Episcopul Constanței**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an.

XXXVI, no. 9681, 5 Iulie 1939, p. 1-3; ziarul „România“, an. II, no. 395, 6 Iulie 1939, p. 9: *Cum l-am cunoscut pe Patriarhul Nicodim. Duioasele amintiri ale P.S. Episcop Gherontie al Tomisului*).

319. *Idem, Duioasa despărțire a I.P.S. Patriarh Nicodim de clerul și norodul moldovenesc. Șeful Bisericii ortodoxe în vizită la M-rea Neamț și la Pîpirig. Întâlnirea Patriarhului cu fratele Haralamb și cele două surori. Duioasa revedere cu Gheorghe Aioanei, prietenul copilăriei.* (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, no. 9700, 27 Iulie 1939, p. 1-2; ziarul „România“, an. II, no. 418, 29 Iulie 1939, p. 5: *Vizita I.P.S.S. Patriarhului Nicodim la mănăstirea Neamț și în satul natal Pîpirig. Înălțătoarea sărbătorire a șefului Bisericii, de clerul moldovenesc. Discursurile rostite. Cuvântarea I.P.S. Patriarh. În mijlocul consătenilor. De vorbă cu Moș Gheorghe, prieten din copilărie*).
320. *Idem, La casa din Pîpirig (Neamț) în care s-a născut I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXVI, nr. 9705, 2 August 1939, p. 1).
321. *Idem, I.P.S. Patriarh Nicodim și P.C. Preot C. Burducea, ministrul Cultelor, au vizitat expoziția de pictură bisericească.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 6, Iunie 1945, p. 281-282).
322. *Idem, Aniversarea celui de al șaselea an de patriarhat al I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 4-8, Iunie-Iulie 1945, p. 37-40; revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 7-8, Iulie-August 1945, p. 399-402: *Aniversarea împlinirii a 6 ani de patriarhat a I.P.S. Patriarh Nicodim*).
323. *Idem, Schimb de scrisori și telegrame între I.P.S.S. Patriarh Nicodim și I.P.S. Patriarh Alexei al Moscovei.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 9, Septembrie 1945, p. 463-464).
324. *Idem, I.P.S. Patriarh Nicodim al României și Răsăritul.* („Graiul nou“, ziarul Direcțiunii Politice a Grupului de Trupe ale Armatei Roșii, an. II, nr. 111 (151), 22 Septembrie 1945, p. 2. Reprodus în revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 9, Septembrie 1945, p. 465-466).
325. *Idem, „Scriu de 60 de ani...“ De vorbă cu I.P.S. Patriarh Nicodim. Reportaj.* (Ziarul „Jurnalul de dimineață“, an. VII, nr. 285, 29 Oc-

- tombrie 1945, p. 1, 3. Reprodus în revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 190-195. [v. nr. 20]].
326. *Idem, Evocând amintiri. (Din carnetul unui ziarist)*. (Albumul + Nicodim, 1865-1943. București, [1945], p. 38-41). [v. nr. 27],
327. *Idem, Patriarhul Nicodim la 80 de ani. De vorbă cu P.S. Episcopul Iosif al Argeșului*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 341, 14 Ianuarie 1946, p. 1, 3).
328. *Idem, În satul natal al I.P.S. Patriarh Nicodim ... O vizită la Pipirig, de unde izvorăște Ozana*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 352, 28 Ianuarie 1946, p. 1).
329. *Idem, Î.P.S.S. Patriarhul ne grăiește despre ultimul volum din „Istoria biblică”*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 399, 25 Martie 1946, p. 1-2).
330. *Idem, Vizita Î.P.S.S. Patriarhului Nicodim la Moscova. Amintiri din prima călătorie în U.R.S.S. a Șefului Bisericii Române*. (Ziarul „Jurnalul” de dimineață, an. VIII, nr. 404, 31 Martie 1946, p. 1-2).
331. *Idem, O Duminică cu Patriarhul cărturar*. Reportaj. (Ziarul „Timpul”, an. X, nr. 3109, 11 Aprilie 1946, p. 1, 3).
332. *Idem, Vlădica... La aniversarea I.P.S. Patriarh*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 448, 27 Mai 1946, p. 1, 3).
333. *Idem, După șapte ani*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 476, 1 Iulie 1946, p. 1).
334. *Idem, Cu Î.P.S. Patriarh Nicodim la Mănăstirea Neamț*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 494, 22 Iulie 1946, p. 1, 4).
335. *Idem, Ușă deschisă la un palat...* (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 506, 5 August 1946, p. 1).
336. *Idem, Pelerinaj la Mănăstirile Neamțului. Demnitarii Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor la reședința I.P.S.S. Patriarh Nicodim*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 547, 23 Septembrie 1946, p. 1, 3).
337. *Idem, „În satul meu”*. (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 553, 30 Septembrie 1946, p. 1, 2).
338. *Idem, Pelerinaj la Mănăstirile Neamțului și la Pipirig. Ceahlăul spiritualității românești: I.P.S.S. Nicodim. Cuvântarea I.P.S. Patriarh Nicodim. La seminar. Vizitarea satului natal al I.P.S. Patriarh. Pipirig 12 Km... „Satul meu”. „Catedrala Munților”. La casa de naștere.*

- La Humuleștii lui Creangă.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 7, Octombrie 1946, p. 182-191).
339. *Idem, Vizita membrilor guvernului la I.P.S. Patriarh.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 8-9, Noiembrie-Decembrie 1946, p. 221-222).
340. *Idem, Aspecte și impresii din călătoria I.P.S. Patriarh Nicodim la Moscova.* (Ziarul „Jurnalul de dimineață”, an. VIII, nr. 601, 25 Noembrie 1946, p. 1).
341. *Idem, După 81 de ani... Crâmpeli din viața celor tari...* (Ziarul „Timpul”, an. XI, nr. 3325, 1 Ianuarie 1947, p. 1, 4).
342. Staicu, Const., Pr., *Patriarhul Nicodim cărturarul ortodoxiei ecumenice.* (Revista „Slova Ortodoxă”, an. IV, nr. 63, 1 Martie 1942, p. 1).
343. Stănciulescu, Ioan St., Preot, Aref-Argeș, *Închinare Patriarhului.* (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 7). [v. nr. 19],
344. Stăniloae, Dumitru, *I.P.S. Patriarh Nicodim și școlile de formare a preoților.* (Telegraful Român, Sibiu, an. LXXXVII, nr. 30, 23 Iulie 1939, p. 1).
345. [Stavrofil, M., (Wieder, Mihail)], *I.P.S. Patriarhul Nicodim.* („Glasul Monahilor”, an. XX, no. 719, 16 Mai 1943, p. 1, rubrica: Portrete ierarhice).
346. *Idem, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodim mi-a vorbit.* (Monașismul cărturăresc. Un cotidian al Bisericii. Aplicarea sancțiunilor canonice. Despre traducerile Înalt Prea Sfințitului Patriarh). (Glasul Monahilor, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 4). [v. nr. 22],
347. *Idem, Patriarhul nostru.* („Glasul Monahilor”, an. XXI, nr. 775, 2 Iulie 1944, p. 1). [v. nr. 23].
348. Ștefănescu, I.D., Prof., *Vizită de curtenie. Nunțiul Apostolic la I.P.S. Patriarh,* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIII, nr. 4.5, Aprilie-Mai 1945, p. 183).
349. *Idem, Înalte vizite. P.S. Serghie al Kirovogradului la I.P.S. Patriarh.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIII, nr. 6, Iunie 1945, p. 271-272).
350. *Idem, Audiență la Suveran și decorarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIII, nr. 7-8, Iulie-August 1945, p. 397-398).

351. *Idem, Omagiu.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 118419). [v. nr. 20],
352. *Idem, Din înfăptuirile I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIII, nr. 11.12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 717-721). [v. nr. 16],
353. *Idem, Înnoiri în spiritul tradiției.* (Albumul + Nicodim, 1865-1945, București, [1945], p. 11.14). [v. nr. 27],
354. *Idem, † Nicodim, Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Ungrovlahiei, Locțiitor al Cezareei Capadociei, Patriarhul României.* (Prinos..., București, 1946, p. XV-XXX). [v. nr. 24],
355. *Idem, Cuvântare rostită cu prilejul sărbătoririi I.P.S. Patriarh Nicodim la împlinirea vârstei de 80 ani, 27 Mai 1946.* (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1945, p. 300-301; revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 77 [v. nr. 21]).
356. Ștefănescu, Marin, Prof., *Despre răbdare, Înalt Prea Sfinției Sale Nicodim Patriarhul României.* („Glasul Monahilor”, an. XX, nr. 749, 1 Ianuarie 1944, p. 1.2). [v. nr. 22].
357. Sterpu, G.N., *Cu ocazia aniversării onomastice a I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 19-22, Ianuarie-Februarie 1946, p. 289-290).
358. *Idem, Clerul Capitalei feliicită de anul nou pe I.P.S. Patriarh.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. IV, nr. 19-22, Ianuarie-Februarie 1946, p. 290-293).
359. *Idem, Scrisoarea Românilor din America adresată I.P.S. Patriarh.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 1, Aprilie 1946, p. 27-29).
360. *Idem, I.P.S. Patriarh invitat să sfințească bisericile românești de la Ierusalim și Iordan.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 1, Aprilie 1946, p. 29-31).
361. *Idem, Sărbătorirea întreitei aniversări a I.P.S. Patriarh Nicodim al României.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 3, Iunie 1946, p. 67-85). [v. nr. 21],
362. *Idem, Vizita la Moscova a I.P.S. Patriarh Nicodim.* (Revista „Glasul Bisericii”, an. V, nr. 8-9, Noiembrie-Decembrie 1946, p. 218-221).

363. Şutu, Rudolf, **Moldovanul Mitropolit Calinic și Vlădica Nicodim de la Mănăstirea Neamț**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8331, 22 Ianuarie 1935, p. 1-2).
364. *Idem*, **Caleașca lui Roznovanu la instalarea Mitropolitului Nicodem**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8338, 31 Ianuarie 193, p. 1).
365. *Idem*, **Cultura Capuană. Omagiu I.P.S.S. Mitropolitului Nicodem**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8342, 5 Februarie 1935, p. 1-2).
366. *Idem*, **Din vremea stăreției la M-rea Neamțului a I.P.S. Mitropolit Nicodim**. (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, nr. 8343, 6 Februarie 1935, p. 1-2).
367. *Idem*, **La instalarea Mitropolitului Nicodim la M-rea Neamț și la scaunul din Iași**. (Spiru, Grigore, *Nicodim*. Iași, [1939], p. 8-12). [v. nr. 30].
368. Tăușan, Gr., **O impunătoare figură a Bisericii ortodoxe: I.P.S. Patriarh Nicodim**. (Ziarul „Adevărul vremii“, an. 60, no. 16.573, 28 Mai 1946, p. 1).
369. Teodoreanu, Ionel, **Mitropolitul Nicodim**. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XII, nr. 6, Iunie 1936, p. 204-206 [v. nr. 25]. Reprodus în revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 184-185, sub titlul: *Tălmăcitorul psalmilor* [v. nr. 15]).
370. *Idem*, **Mitropolitul Nicodim**. (Revista „Adevărul literar și artistic“, an. XIX, seria III, no. 942, 25 Decembrie 1938, număr special de Crăciun, p. 1 și 3. Reprodus în revista „Mitropolia Moldovei“, an. XV, nr. 1, Ianuarie 1939, p. 1-4).
371. Teodoreanu, Osvald A., **Mitropolitul Nicodem: Ca Arhimandrit al Iașului; Episcop al Hușului; Arhiepiscop al Basarabiei; O importantă restabilire de adevăruri la care a participat și Georgel Mârzescu; Lupta pentru reînverzarea Mănăstirii Neamțu; Cum a fost convins Vlădica Nicodem să accepte candidatura la Mitropolia Moldovei; M.S. Regele și Mitropolitul Nicodem**. (Spiru, Grigore, *Trei ani!... 1935-1938. I.P.S. Mitropolit Nicodim*. Iași, 1938, p. 5-22). [v. nr. 29].
372. Teodorescu, Anibal, Vicepreședinte al Senatului, **Cuvânt de omagiu, adresat I.P.S.S. Nicodim, cu prilejul participării I.P.S. Sale la ședința Senatului din 8 Iulie 1939, în calitate de Patriarh al Ro-**

- mâniei*. (Monitorul Oficial, partea III- a, Dezbaterile parlamentare, Senatul, Sesiunea deschisă la 7 Iunie 1939, nr. 13, 11 Septembrie 1939, p. 266. Reprodus în revista „Apostolul“, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 188 [v. nr. 15]).
373. Teodorescu - Branîște, Tudor, ***Popa Tanda***. [Articol scris cu ocazia congresului general al cultelor din România 16-17 Octombrie 1945, care cuprinde un pasagiu elogios la adresa I.P.S. Patriarh]. (Ziarul „Jurnalul de dimineață“, an. VII, nr. 275, 18 Octombrie 1945, p. 1-2).
374. *Idem*, ***Amintire***. (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 36-38). [v. nr. 27],
375. *Idem*, ***Patriarhul***. (Ziarul „Jurnalul de dimineață“, an. VIII, nr. 449, 29 Mai 1946, p. 1).
376. *Idem*, ***La Mănăstirea Neamț***. (Ziarul „Jurnalul de dimineață“, an. VIII, nr. 662, 20 Decembrie 1946, p. 1-2),
377. Tican - Rumano, Mihai, ***Mănăstiri domnești. Mănăstirea Neamț***. Conferințe ținute la radio. Editura și Tiparul Mănăstirii Neamțu, 1944, 37 p.
378. Țicu, C., Pr., ***Întăiu Stătătorul!*** (Buletinul Eparhiei Argeșului, Curtea de Argeș, an. XXI, nr. 1, 1 Ianuarie 1946, p. 8-9). [v. nr. 19],
379. Țincoca, Ioan P., Econ., ***Patriarhul nostru acum 40 ani***. (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 298-302). [v. nr. 26].
380. *Idem*, ***Amintirile unui colaborator din vremuri trecute***. (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIV, nr. 4-6, Aprilie-Iunie 1946, p. 227-233).
381. Tomescu, Const. N., Profesor, ***Înalt Preasfințitul Nicodem, Arhiepiscop și Mitropolit al Moldovii și Sucevei***. (Revista „Luminătorul“, Chișinău, an. LX VIII-1935, nr. 2, Februarie, p. 65-70).
382. *Idem*, ***Alegerea, investitura regală și înscăunarea Prea Fericitului Patriarh Nicodim I al României***, (Revista „Luminătorul“, Chișinău, an. LXXII - 1939, nr. 7-8, Iulie-August, p. 385-400).
383. *Idem*, ***Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamțu...***, Mănăstirea Neamț, 1942. (Colecția „Ogorul Domnului“, vol. XXII). Pag. 65-72: Epoca Vladicăi Nicodim.

384. Tudor, Sandu, ***Spre o reînviere a Monahismului***. (Ziarul „Credința”, an. III, no. 347, 27 Ianuarie 1935, p. 3).
385. Udișteanu, D.L, Protos., ***Scurtă biografie asupra vieții și activității I.P.S. Patriarh Nicodim. Opera literară a I.P.S. Patriarh Nicodim***. (Anuarul Arhiepiscopiei Bucureștilor cu date statistice pe anul 1941, p. 80-83).
386. *Idem*, ***Patriarhul României I.P.S.S. Nicodim, în pragul celor 79 de ani***. („Glasul Monahilor”, an. XX, nr. 755, 13 Februarie 1944, p. 3).
387. Vaida Voevod, Al., Președinte al Camerei, ***Urările făcute, în numele Adunării, I.P.S. Nicodim, în ședința din 5 Iulie 1939, pentru alegerea ca Patriarh al României***. (Monitorul Oficial, partea lila, Dezbaterile parlamentare, Adunarea Deputaților, Sesiunea deschisă la 7 Iunie 1939, nr. 8, 11 Iunie 1939, p. 176. Reprodus în revista „Apostolul”, an. XVI, nr. 12, 1-31 Iulie 1939, p. 188 [v. nr. 15]).
388. Valerie Botoșeneanu, Arhiereul, ***Răsplata unei munci îmbelșugate***. (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 279-281). [v. nr. 26].
389. Vasca, L, Pr. Dr., ***Vizita delegației Bisericii ortodoxe române la Moscova***. („Lumina creștină”, organ al Uniunii Preoților Democrați din România, no. 9-10, 15 Noiembrie 1946, p. 1-2).
390. Vasilache, Haralambie, Pr., ***Sărbătorirea onomasticeii I.P.S. Nicodim Mitropolitul Moldovei***, (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XV, nr. 1, Ianuarie 1939, p. 4-9; reprodus sub titlul: „Un patron mitropolitan”, în vol. Altarul spiritualității românești, Editura Tipografiei Sfintei Monastiri Neamț, 1942, p. 105-110).
391. *Idem*, ***Închinare Înalt Prea Fericitului Patriarh Nicodim***. (în vol. Altarul spiritualității românești, Editura Tipografiei Sfintei Mănăstiri Neamț, 1942, p. 5-7).
392. *Idem*, ***Un patron mitropolitan***. (în vol. Altarul spiritualității românești..., p. 105-110).
393. Vasilache, V. Gh., Diac., ***Reintegrarea Mănăstirii Neamțu-Secu în folosința vetrei înconjurătoare. 1). Reflecții. 2). Programul solemnității. 3). Actul de restituire. 4). Legea. 5). Planul***. (Revista „Mitropolia Moldovei”, Iași, an. XI, nr. 7-8, Iulie-August 1935, p. 192-201).

394. *Idem*, Ieromonah, ***Ce s-a înfăptuit la Sf. Mănăstire Neamț.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XII, nr. 9, Septembrie 1936, p. 311-320).
395. *Idem*, Protosinghelul, ***Mitropolitul Nicodim al Moldovei ales Patriarh al României.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 245-248). [v. nr. 26],
396. *Idem*, ***În toiul iernii. Grija de Mănăstiri a I.P.S. Patriarh Nicodim.*** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVIII, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1940, p. 19-24).
397. *Idem*, ***Noua orânduire de conducere a Monastirei Neamțu-Secu.*** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LVIII, nr. 1-2, Ianuarie-Februarie 1940, p. 36-37).
398. *Idem*, ***Lumină și pentru cei mulți.*** (Revista „Bucium Ortodox“, an. II, nr. 7-8, 30 Iunie 1943, p. 50). [v. nr. 17].
399. *Idem*, ***Tipăriturile Mănăstirei Neamțu, ieri și azi.*** (Revista Fundațiilor Regale, an. X, nr. 7, 1 Iulie 1943, p. 223-225 [în Note]).
400. *Idem*, Arhim., ***Vino și vezi Mănăstirea Neamțu.*** (Albumul + Nicodim, 1865-1945. București, [1945], p. 33-35). [v. nr. 27].
401. *Idem*, ***Vasian de la Procov [unchiul I.P.S. Patriarh Nicodim].*** (Prinos..., București, 1946, p. 52-64). [v. nr. 24].
402. Vasiliu - Rășcanu, C, General, Ministru de război, ***Scrisoare de omagiu.*** În presă. (Ziarul „Universul“, an. 63, nr. 119, 27 Mai 1946, p. 2; reprodusă și în revista „Glasul Bisericii“, an. VI, nr. 3, Iunie 1946, p. 86, sub titlul: Omagiul armatei [v. nr. 21]).
403. Vasiloschi, Em., Preot, ***Mitropolitul Bibliei.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XII, nr. 6, Iunie 1936, p. 234- 235). [v. nr. 25],
404. *Idem*, ***Prestigiu.*** (Revista „Mitropolia Moldovei“, Iași, an. XV, nr. 7-8, Iulie-August 1939, p. 336-339). [v. nr. 26],
405. Veisa, Em., Dr., ***Avem Mitropolit. I.P.S.S. Nicodem Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Exarh al Plaiurilor.*** (Ziarul „Opinia“, Iași, an. XXXI, no. 8335, 27 Ianuarie 1935, p. 1).
406. † Veniamin, vicar patriarhal, ***Amintiri.*** (Revista „Glasul Bisericii“, an. IV, nr. 13-18, Oct.-Dec. 1945, p. 119-122). [v. nr. 20].
407. *Idem*, ***Studenti teologi moldoveni la Academia spirituala din Kiev.*** (Revista „Biserica Ortodoxă Română“, an. LXIII, nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1945, p. 561-570). [v. nr. 16].

408. Veniamin Monahul, *Galeria călugărilor noștri. Schiță biografică*. (Revista „Viata monahală”, Mănăstirea Cetățuia-Iași, an. II, no. 3, Mai 1934, p. 81-83).
409. Vișinescu, Al., *I.P.S.S. Mitropolitul Nicodim a fost ales Patriarh al României. Aspecte*. (Ziarul „Curentul”, an. XII, no. 4090, 2 Iulie 1939, p. 5-6).
410. *Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române la Moscova*. (Revista „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXIV, nr. 10-12, Oct.-Decemb. 1946, p. 606-615).

ANEXA 4

PATRIARHUL NICODIM MUNTEANU, ÎN AMINTIREA CONTEMPORANILOR²⁹

„Figura întru toate nobilă a Mitropolitului Nicodim”³⁰

„Condeie pline de talent – care vor scrie din prisos de inimă – vor prezenta cu acest prilej lumii românești și străine, tot farmecul, toată frumusețea și toată puterea personalității proeminente și multilaterale a Î.P.S. Patriarh Nicodim. Și sunt multe aspectele și diferite puncte de vedere din care poate fi privită și apreciată viața și opera vastă a Înalt Prea Sfinției Sale.

Unii vor înfățișa, de sigur, pe ierarhul – cărturar, care – păstrând și continuând cu sfințenie tradiția autentică și glorioasă a marilor ierarhi din trecutul bisericii noastre – a scris și a tradus, cu o hărnicie și perseverență fără egal, an de an, decenii de-a rândul, atâtea valoroase cărți de orientare teologică și de zidire sufletească, cărți menite a umple mari și numeroase goluri, într-o literatură tânără ca a noastră.

Alții vor prezenta pe ierarhul Bibliei, care – având atâtea afinități cu neîntrecutul fiu și scriitor al ținuturilor nemțene Ion Creangă – a tra-

---

29. Selecție de texte realizată de pr. Gelu Aron

30. Ionel Teodoreanu, „Mitropolitul Nicodim”, în: *Mitropolia Moldovei*, Iași, anul XII, nr. 6, iunie 1936, p. 14.

dus într-o curgătoare, neaoșă și vie limbă românească Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament, pentru hrănirea sufletească a întregii obștii românești dreptmăritoare.

*Alții ne vor arăta pe **ierarhul - gospodar**, care ori pe unde l-a purtat chemarea Domnului și vrerea norodului nostru pravoslavnic – fie ca arhimandrit de scaun, fie în calitate de arhiereu vicar, fie ca episcop sau locotenent de arhiepiscop, fie ca stareț la Neamțu, apoi ca Mitropolit al Moldovei și în urmă ca Patriarh al Țării – a lăsat urme masive ale unei conduceri destoinice, ale unei voințe plină de energie creatoare, ale unei minți luminate și clar-văzătoare și în sfârșit ale unui simțit factor de ordine și disciplină.*

*Alții vor vorbi despre **ierarhul liturghisitor și predicator**, care prin mijlocirea Bisericii rusești – unde și-a făcut studiile, la faimoasa Academie teologică a lui Petru Movilă – și-a însușit apoi a adus și a săvârșit și la noi slujbele pline de fast și strălucire neîntrecută ale Bisericii ortodoxe ecumenice, slujbe în care domina întotdeauna figura majestuoasă a Înalt Prea Sfinției Sale și pe care le încoronau la sfârșit predicile sale substanțiale, rostite cu putere cu multă convingere și vioiciune.*

*Alții vor scrie despre **ierarhul monahilor și mănăstirilor**, pentru viața și luminata propășire a cărora Înalt Prea Sfinția Sa și-a câștigat merite atât de mari, încât ele sigure ar fi în stare să-i asigure, pe bună dreptate, nemurirea istoriei noastre bisericesti și românești. Să ne gândim numai la marea biruință dobândită pentru Mănăstirea Neamțului, cea mai mare lavră a Țării – după ani mulți, de grea și migăloasă cercetare a hrisoavelor și de îndârjită luptă – biruință prin care a readus în îndrituită proprietate a mănăstirii 14.000 hectare de terenuri și păduri, ce i-au fost răpite pe nedreptul. Din această biruință Înalt Prea Sfinția Sa a făcut îndată piatra de temelie pentru instituții noi, cum sunt clădirea monumentală a școlii monahale și reședința patriarhală de vară, apoi renovarea succesivă a clădirilor vechi căzute în paragină, reînregistrarea tiparniței și altele... Câte nu se vor spune apoi în legătură cu cea mai frumoasă tradiție monahală de la noi, tradiția paisiană, pentru a cărei reînviore și perpetuare Înalt Prea Sfinția Sa s-a străduit atât de mult prin scrisul, prin cuvântul și prin fapta sa!*

*În sfârșit alții vor desvălui pe **ierarhul cârmuitor și păstor de suflete**, cu toată comoara de iubire, de bunătate și de răbdare a inimii sale*

*față de toți fiii săi duhovnicești, din lungul și latul Țării Românești. Câte inimi zdrobite și tămăduite, câte suflete rătăcite și îndreptate nu vor înălța astăzi rugăciuni pentru Î.P.S. Patriarh Nicodim, care prin cuvântul său înțelept, de bun păstor, au fost izbăvite în ceasurile de răscruce ale vieții lor.*³¹

***Slujitor desăvârșit și iubitor
al frumuseții Casei Domnului***

„Îl înveșmântau diaconii, după rânduială, pe estrada din naosul Catedralei, săruta, pe rând, stiharul, epitrahilul, brâul, mânicuțele, sacosul și omoforul, și a ajutat pe slujitori să i le petreacă, rostind în șoaptă stihurile îndătinat, stând pe scaun, cu coroana pe cap, citea molitvele, mișcând ușor buzele, și aștepta «vremea». Când s-a ridicat, pentru binecuvântarea preoților și a diaconilor și, cu deosebire, când a pornit, mai târziu, pășind solemn, cântând isodikonul și îndreptându-se spre altar, mi-a părut asemenea unui împărat, așa cum a apărut tuturor celor ce l-au văzut liturghisind, înconjurat de sobor...»³².

„Liturghiile concentrează și explică dogmele. Ele înfățișează istoria Bisericii Ortodoxe, sub forma cea mai impresionantă, și cuprind rugăciuni de o nobleță clasică, ceremonii care învie vremi apuse și o muzică ce înalță sufletele. Liturghiile trebuiesc să fie, astfel, o împărtășire a credincioșilor și să se petreacă cu împărtășirea spontană a acestora. Prea Sfințitul Nicodim «slujește» și asociază la slujbă pe toți credincioșii, care se simt îndemnați și călăuziți de experiența bogată a celui mai bun liturghisitor. (...) Veșmintele bisericesti nu înfățișează numai simboale, ci și documente istorice, și artă bisericească. Înalt Prea Sfințitul a îngrijit de veșminte și a făcut tot ce trebuia ori pe unde a stăpânit. Din proprii resurse, și-a făcut sieși mantii luxoase, coroane arhieresti de artă și sacose

31. NICOLAE (Popoviciu), Episcopul Oradiei, „Omagiu Î.P.S. Nicodim, patriarhului octogenar al României”, în: *Prinos, închinat Înalt prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci ani de preoție și șapte ani de patriarhat*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1946, p. 5-6.

32. I. D. ȘTEFĂNESCU, „† NICODIM, Arhiepiscopul Bucureștilor, Metropolitul Ungro-Vlahiei, Locțiitor al Cezareei Capodociei, Patriarhul României”, în: *Prinos, închinat Înalt prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României...*, p. XV.

*superbe. De la Huși și până astăzi, apare la slujbă înveșmântat ca nimeni altul. De aceea slujba Lui, vorbirea și întreaga prezentare formează și o evocare istorică, care înfioară privitorii.*³³

*„La slujbele ce săvârșește este de o majestate neîntâlnită, dând chiar impresia unei ființe spiritualizate, întotdeauna liniștit, niciodată grăbit, pregătind din timp cu minuțiozitate toate cele necesare. Slujește întotdeauna cu odăjdii proprii; are 12 rânduri de odăjdii arhieresti, 3 mantii și patru mitre, făcute din materialele cele mai bune, stoffe de mătase cu fir de aur și argint, pietre scumpe, mărgăritare etc., executate atât în țară, cât și în străinătate, în Franța și Rusia, reprezentând astăzi valori neprețuite.”*³⁴

„Vlădica era om religios. El își făcea rugăciunile tipicale, de dimineață – la sculare, seara – la culcare, și totdeauna se pregătea în liniște și nu se îngreua a-și face pravila canonică în ajunul ofierii Sf. Liturghii. Uneori, când întârziam lângă dânsul cu scrierea traducerii, obosindu-se, îmi dădea mie cartea și citeam eu, pentru amândoi, rugăciunile pentru culcare. Vlădica, deși era voinic, cu statură robustă, înalt, făptură ce impresiona, totuși era isteț în mișcări, avea o mobilitate suficientă, astfel încât călcătura sa maiestooasă, dar lină și negrăbită, mai ales în biserică, dar și în afară, cât și mișcările sale în timpul slujbelor bisericesti erau plăcute, îl privea lumea cu admirație. El nu slujea ca o mașină și nu îndeplinea cuvenitele mișcări pentru că ele erau prevăzute în tipic, ci era convins profund că numai așa se cuvine să le facă, așa simțea inima sa, că fiecare efonis ca și orice mișcare are un înțeles adânc, mistic, și astfel trăia fiecare clipă intens, cu smerită ingenunchere a sufletului său. Nu certa în cursul slujbei pe nimeni chiar dacă un preot sau diacon săvârșea o greșeală. Ci, în afară de biserică, chema pe cel în cauză și-l muștra cu blândețe, că un preot de pildă a fost ca o mașină, altul era atent numai la forme, ori se irita, vorbea vrute și nevrute în Sf. Altar, dar mai ales că tot timpul privirea-i era ațintită spre ușa din stânga, să primească pomelnice; nu-i ierta ușor pe slujitorii care săreau peste textele și tainicele rugăciuni, prevăzute în Liturghier. Eu am fost

33. I. D. ȘTEFĂNESCU, „† NICODIM...”, p. XXI.

34. IOSIE, Episcop al Argeșului, „Omagiu”, în: Prinos, închinat Înalt prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României..., p. 3.

martor în unele asemenea cazuri și mie mi-a spus: «Eu cred că Hristos Mântuitorul e lângă mine, e cu mine, și că, în rugăciunea mea, eu grăiesc cu El, când săvârșesc Sf. Liturghie!» Iar mai târziu, în 1947, toamna, era patriarh, și când începuse boala și greutatea anilor de multă și necurmată trudă să apese pe ai săi umeri, mi-a adăugat: «Costică, mă simt nevrednic că nu mai sunt în stare să slujesc!» Despre lucrarea preoției în popor, vlădica respecta învățătura Domnului: «În dar ați luat, în dar să dați!» El n-a îndrăznit să primească – iar ca să pretindă nu încăpea vorbă – vreo mulțumită la hirotonie, la cununie, înmormântare ori botez și alte servicii particulare, unde-l poșteau demnitari ai țării sau mari bogătași; chiar la Galați eu știu când a refuzat, în fața mea, eu un copil fiind, a refuzat onorarii de la două cununii. După ce hirotonisea pe un tânăr, între altele, îl sfătua convingător: «Să nu ceri de la oameni răsplată pentru slujbe; dacă ei îți dau ceva pentru osteneală, să primești ceea ce-ți dau!»³⁵

Predicator și misionar

„Slujba bisericească cheamă complementul ei necesar, care e predica, și aceasta nu lipsește niciodată când oficiază Înalt Prea Sfințitul. Ea e întemeiată pe un mănunchi de cunoștințe teologice și de explicări pentru care Înalt Prea Sfințitul deșteaptă, de la început, cel mai viu interes. Vorbește simplu și întrebuițează erudiția numai sub forma cea mai înțeleasă. Argumentează rar, însă respicat și, cu un minunat simț psihologic, strecoară în chip discret învățătura moralizatoare. Nu o ascunde, dar o expune cu sfială și parcă sub chipul unui lucru știut de fiecare din ascultători. Vorbește românește, curat, fără neologisme și fără termeni speciali. Fraza, puternic încheșată, nu cuprinde incidente și nici figuri de stil. Pregătirea se simte, dar este repede uitată de ascultători din pricina spontaneității cu care Înalt Prea Sfinția Sa adaugă gânduri și observări culese de pe chipurile și din simțirea ascultătorilor. Slujește și vorbește înveșmântat, după rit, ca un împărat.»³⁶

35. Constantin N. TOMESCU, *Jurnal din viața mea*, Editura Cartdidact, Chișinău, 2018, pp. 87-88.

36. I. D. ȘTEFĂNESCU, „† NICODIM...”, p. XXI.

„Dar partea operei cu adevărat nemuritoare, pe care Prea Cuvioșia Sa a săvârșit-o la Galați, e acea strict misionară. Nu era Duminică sau sărbătoare în care Prea Cuvioșia Sa să nu slujească cu atâta căldură, cu atâta artă în mișcare și cu atât fast încât până astăzi credincioșii mai în vârstă, când este vorba să califice, în privința slujbei, un slujitor bisericesc, folosesc ca termen de comparație și ca model slujirea Părintelui Arhimandrit de scaun, Nicodim Munteanu.

Graiul părintesc și convingător al Prea Cuvioșiei Sale a răsunat, tot timpul celor șase ani, cât a stat la Galați, în Catedrala episcopală și în majoritatea bisericilor din Eparhie, rostind predici neegalate în erudiție și presărate cu citate din Scriptură și din scrierile Sfinților Părinți, ca oarecând ale lui Ioan Hrisostom și ale marilor părinți bisericești, din epoca de aur a Bisericii Ortodoxe.

Preoții mai în vârstă din eparhia Noastră povestesc cu toată admirația despre strădania ce a depus Prea Cuvioșia Sa, pentru ca să strângă preoțimea într-o adevărată familie duhovnicească, peste care să plutească duhul a toate plinitor al dragostei creștine. Unde se iveau piedici împotriva acestei arzătoare dorinți, Părintele Arhimandrit nu-și găsea odihnă până ce nu le înlătura. Prin sfătuiri frățești, chiar prin muștrări duhovnicești – unde era cazul – prin vizite în familiile preoților, a reușit să creeze chiagul care ține strâns legată preoțimea din Eparhie, fapt care i-a format și prestigiul și puterea în lupta misionară.³⁷

Monah, promotor al spiritualității paisiene

„(...) Ca un stejar falnic, crescut lângă izvoare cu ape line, în mireasma poenilor de pe creste de dealuri a rodit din belșug viguroasa personalitate a Prea Fericitului Patriarh Nicodim, ale cărui daruri și podoabe au încununat apostolatul său evanghelic. Munca și rugăciunea au format taina biruinței lui în viață; iar înțelepciunea și tăcerea inimii au fost chezașia smeritei cugetări a înțrăririi sale. Căci, în orice împrejurare și în toate cinstirile ce i le-a hărăzit Dumnezeu n-a uitat chipul cel înțeles al călugăriei, cu care și-a împodobit întru smerenie viața duhului

---

³⁷. Episcop † COSMA al Dunării de Jos, „Apostolat la Dunăre”, în: *Prinos, închinat Înalț prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României...*, p. 3-4.

și a trupului. Între zidurile vestitei mănăstiri de la Neamț s-a rugat și a ospătat cu pâinea milosteniei pe mulți cuvioși părinți, încurajând și îmbărbătând poporul ce poposea aici, însetat după duh și adevăr.³⁸

„Chip falnic, înalt, impunător, ca bradul din codrii Neamțului, și ca mândrul Ceahlău al Moldovei, în apropierea căruia s-a născut și unde a fost înălțat pe jețul cel mai Înalt al slujirei Dumnezeului celui viu. Privirea ageră ce pornește din ochii săi albaștri și pătrunzători, este aci apropiată, mângâietoare, caldă și încurajatoare, aci iscoditoare și mustătoare. Îndepărtată peste vremi și oameni, ea cercetează cu trecutul și scrutează viitorul, nelăsând nimănui puțința de a ascunde sau schimba adevărul.

Părul alb care împodobește atât de frumos senina sa figură îți dă impresia că te afli lângă un personajiu legendar, atunci când apare îmbrăcat în haina albă, sau lângă un cuvios cu viața sfântă din timpurile trecute, atunci când apare în haina neagră. Cei 80 ani de viață, departe de a fi măcinat puterile sale fizice, parcă i le-au întărit mai mult, așa încât nu e rar să te vezi silit a nu putea ține pasul cu purtătorul celor 80 ani, chiar dacă numeri cu puțin peste jumătatea lor. Haina îngrijită, curată, alături de albiturile niciodată boțite și mirosind a sulfină, te face să respiri lângă purtătorul lor, aer de câmp, curat, îmbălsămat, înviorător. Podoabele înaltei sale trepte, le ascunde sub schima cinului, pe care îl iubește cu înfocată ardoare, și nu le scoate la iveală decât când solemnități festive îl obligă la aceasta.³⁹

„Biblioteca mănăstirii Neamț a fost cercetată cu de-amănuntul și din ea și-a înmulțit el cunoștințele despre trecutul acestei mănăstiri. Nicodim, ca nemțean, a fost un monah setos de tot ceea ce tradiția monahală a păstrat pe meleagurile românești. Nicodim s-a adăpat din Sfânta Scriptură, din Sfânta Tradiție cu străluciții Sfinți Părinți printre care și cei din colecția cunoscută cu numele de Filocalie. A urmărit toate cele în legătură cu viața și activitatea fostului stareț al Neamțului Paisie Velcivovschi. Nicodim nu a fost un «paisiot», ci un «filocalic» folosit pe Pai-

38. ÎPS JUSTINIAN, Mitropolitul Moldovei, „Panegiric la slujba Prohodirii Patriarhului Nicodim Munteanu”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul VII (1948), nr. 3 (sub titlul: *Mutarea către Domnul a Prea Fericitului NICODIM, Patriarhul României*).

39. IOSIF, Episcop al Argeșului, „Omagiu”, p. 13.

sie pentru râvna față de cultura teologică și gospodărie mănăstirească, pentru dragostea cu care a umplut cupa activităților ce au contribuit la faima Mănăstirii Neamț. Despre manuscrisele din biblioteca mănăstirii Neamț rămase de la Paisie și ucenicii săi, Nicodim avea convingerea că nu au ajuns să fie traduse în slavo-rusă și în românește în forma cea mai clară și mai apropiată de izvoadele grecești, de aceea considera că «au nevoie de îndreptare după originalele grecești». De această îndreptare «trebuie să se apuce cei ce și-au făcut studiile în Grecia sau cel puțin unul din profesorii de grecește de la numeroasele noastre seminarii»^{40, 41}.

Pedagog și ctitor de școli pentru formarea slujitorilor

„ (...) arhimandritul Nicodim Munteanu este chemat în fruntea Seminarului dela Galați. Are acum prilejul să învețe pe mulți, și să învețe singur multe lucruri. Se urzesc în mintea Sa elementele sistemului de educație preoțească care L-a preocupat întotdeauna și a cărui încununare avea să o dobândească după multă străduință abia în anul de sbucium în care trăim. Tânărul director fusese uimit de sistemul nepotrivit de educare a preoțimei. El socotea că aceasta are nevoie, înaintea de toate, de o credință tare și convinsă. Convingerea religioasă, asemenea mai mult unui sentiment nejudicat, o aduceau tinerii elevi de acasă, că: aceasta slăbea sub înrâurirea unui învățământ cu duh laic și uneori deadreptul ateu, îndoiala și sbuciumul turburau sufletul elevilor. La Facultatea de Teologie, răul nu se putea îndrepta. O a doua nepotrivire apărea limpede în lipsa de pregătire pentru viața de păstor de suflete. Un preot de sat are doar datoria să fie un frate al tuturor, demn și în stare să dea pilde de muncă de convingeri cinstite și de gospodărie aleasă. La sate și în oraș, preotul trebuie să fie întâi al altarului, și să slujească frumos și cu înțelegere. Să înțeleagă apoi și să cunoască greutățile vieții și problemele sufletești. Să poată călăuzi și mângâia pe toți cei ce au nevoie. De atunci datează urzeala unui luminos proiect de lege al învă-

40. Prefață la Serghie CETFERICOV, *Paisie – starețul Mănăstirii Neamțu din Moldova*, traducere de Nicodim M., Neamț, 1943, p. 196.

41. Diac. Ioan IVAN, *Patriarhul Nicodim și Mănăstirea Neamț*, în: *Mitropolia Moldovei*, nr. 3-4/1978, p. 5.

țământului religios, redactat simplu și limpede, după mulți ani de cugere-tare, un proiect de lege însuflețit de idealism și plin de vederi largi. Ideea vieții călugărești petrecută în muncă, după canoane și potrivit tradiției românești, și aceea a formării unei preoțimi luminate au rămas, dealun-gul unei vieți bogate în fapte și în sbucium, axa de orientare a celei mai organizate activități de ierarh, călăuză și stăpân de suflete.⁴²

„L-am numit arhiereul tinereții noastre, pentru motivul că în galeria bărbaților distinși din viața noastră de tineri seminariști Vlădica Nico-dim ocupă un loc de frunte.

Înainte de a-l fi văzut pe Î.P.S. Sa la slujbele de la Catedrala Metro-politană, noi l-am cunoscut din scrierile sale, pe care ni le împărția perso-nal, directorul de atunci al Seminarului, Econ. Pavel Savin. Îmi amintesc și acum de «Viața de Seminar» și «Un păstor model». P. S. Sa fusese di-rectorul Seminarului «Sf. Andrei» din Galați, de unde venise la Iași, fiind ales Vicar.

Pe atunci, acele cărți tipărite îngrijit și într'o limbă curat româneas-că, ce nu treceau de 1-2 lei exemplarul, ne captivaseră. Nu putem uita că în cea dintâi bibliotecă de tineri seminariști, pe lângă cărțile noastre școlare, de clasă, se alăturam cu cinste și cărțile Vlădicăi Nicodim. În sufletele noastre de viitori apostoli, P. S. Sa își câștigase un prestigiu de cărturar.

Pe atunci, la Seminarul «Veniamin» începuse un curent de cărtură-rie, de care cu emoție ne amintim și acum, după trecere de atâtea de-cenii. Era o întrecere la învățătură, în a ceti toate cărțile din Biblioteca «Boldur», în a cerceta biblioteca mare a Seminarului, în a ne forma o bibliotecă personală, în a cumpăra cărți etc. Ne întreceam în a învăța la limbi. În cl. IV, traduceam din germană, fără dicționar, broșuri ca: Das Goldmachedorf etc. Cele mai bune elemente a dat seminarul, sub directorul Pr. Ec. Savin. Amintesc numai de frații Cicerone și Valeriu Iordăchescu, de la Facultatea de Teologie din Cernăuți. Care era cau-za?! Ni-l luam fiecare din noi, ca pildă de muncă și de hărnicie, pe Vlă-dica Nicodim. Activitatea P. S. Sale, cunoscută bine de noi, ne stimula și ne încuraja. Puținii scriitori bisericești din generația mea, ai Bisericii moldovene, s'au format negreșit, pe dâra trasată de Vlădica Nicodim,

42. Prof. I. D. ȘTEFĂNESCU, „†NICODIM...”, p. XX.

care după cum singur a declarat de curând, într'un ziar «scrie de 60 de ani».

Acest prestigiu de cărturar îl afla Vlădica Nicodim, nu numai la tinerii seminariști, dar și în lumea clericală a Moldovei și chiar în lumea laică. Exemple am putea da multe.

Dar arhierul cărturar nu se închidea, ca un posedat al artei, în ale cetitului, traducerii și scrisului, în turnul său de fildeș, ci găsea timp ca să vadă, cum învață și ce viață duc la ei acasă tinerii seminariști. Deaceia, nu numai la hramul Seminarului de 30 Ianuarie, ci și în alte zile de peste an, Vlădica Nicodim, cobora în mijlocul nostru, Locuia în clădirea Vicariatului, alături de Seminar. Așa că prin porțița de din dos, care ne despărțea de curtea Mitropolii, ușor îi venea să-și facă apariția între noi. Și așa în mod neoficial, fără suită, apărea în rândurile noastre, care adesea ne făceau lecțiile – mai ales în vreme frumoasă – bătătorind curtea școlii dinspre amiază, plantată cu castani, unde se afla sala de gimnastică și depozitele de lemne sub șoproanele de scânduri improvizate lângă zidul ce despărțea seminarul de curtea Mitropoliei.

Bunul și înțeleptul Vlădică apărea între noi și, părintește, stătea cu noi de vorbă, se interesa de materiile ce învățam, de profesori, de viața noastră, de planurile noastre de viitor, de lipsurile noastre.

Apoi își făcea apariția și în orele de clasă: sobru, masiv, stăpânit, intra în ora profesorului, în primul rând cercetând icoana de pe perete, apoi tablourile didactice, ne îmbrățișea cu privirea pe toți, stătea de vorbă amical cu profesorii, uneori pune și întrebări, ca să vadă cum posedăm materia. De o asemenea vizită noi ne simțeam onorați, iar faptul că acum îl și cunoșteam pe Vlădica Nicodim, nu numai din cărțile sale, ne cinstea și ne făcea să-l iubim, pe Vlădica, ce ținea de datoria sa, ca să cunoască personal pe viitorii preoți, veniți aici să se instruiască, de pe toate plaiurile țării și în deosebi în Moldova.⁴³

„ (...) tactul Î.P.S. Patriarh învață, îndeamnă, povățuește, corectează. (...) Vom mai reda un fapt, care ca și celelalte, fără comentarii, cuprinde cât o operă întreagă: atitudinea fermă, caracterul precis, neîncetata

43. Pr. N. V. HODOROABĂ, „Amintirile unui preot ieșan despre Vlădica Nicodim”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), pp. 47-48.

grijă de apărare a patrimoniului sacru și cea de învățare a poporului. La încheierea slujbei Te-Deumului, ritualul prescrie că, întâiul stătător al slujbei oferă spre sărutare Sfânta Cruce pe care cu toată evlavia credincioșii asistenți trec s-o sărute închinându-se smeriți în fața ei. De 50 ani Î.P.S. Patriarhul participând la astfel de slujbe ocazionate de Sărbătorile Naționale și de alte diverse prilejuri, așa a făcut în totdeauna. De la o vreme însă, și anume ca patriarh, a observat că nu toți asistenții și demnitarii oficiali, veneau să se închine și să sărute Sfânta Cruce, ci doar câțiva de colo, câțiva de dincolo, iar restul plecau așa. Lucrul trebuia într-un fel îndreptat.

La primul prilej de slujire a Te-Deumului, după încheierea obișnuită, Î.P.S. Patriarh se înclină în fața asistenței, binecuvântându-o cu Sfânta Cruce, și apoi prin preoți trimite Sfânta Cruce la locul ei, pe Sfânta Masă, ne mai oferind-o nimănui spre închinare. Faptul a fost, fără îndoială, observat și comentat. Iar când Î.P.S. Sa a fost întrebat, răspunde: Domnilor, venind numai unii dintre demnitarii asistenți ca să sărute Crucea se dădea naștere la discuții în popor, fie bănuind pe unii de necredință, fie pe alții de bigotism, amândouă la fel de defavorabile prestigiului unui Înalt demnitar și, vedeți eu i-aș vrea cu prestigiul neștirbit, pentru a fi iubiți și ascultați de popor și astfel de folos scumpei noastre patrii.

*

Și astfel nimeni n-a plecat de lângă Marele păstor al Sfintei Noastre Biserici, fără o pildă edificatoare, fără o povestire lămuritoare sau fără un cuvânt cu tâlc adânc, asemenea aceloră din Proloage, pline de învățăminte ziditoare în care ascunde și grija de mântuire și osârdia de propovăduire.

Chipul său blând, vorba sa caldă, ochii săi câteodată înlăcrămați, bunăvoința sa părintească, inima sa îndatoritoare, generoasă și mărinimoasă, caută cea mai potrivită deslegare tuturor nevoilor și durerilor ce i se descoperă.

Viața sa întreagă, închinată binelui isvorât din dragostea de Dumnezeu și de oameni se consumă numai în acest scop. Preocupat în cel mai Înalt grad de mântuirea sufletească a fiilor săi duhovnicești, vede cu putință, ajungerea cu ușurință la acest scop, prin preoți plini de evlavie sfântă și luminați la minte. Activitatea sa multilaterală, cu atât mai de preț cu cât cea de la patriarhat s-a desfășurat în vremuri excepțional de

grele, vremuri agitate și pline de primejdii, se concentrează în a asigura Bisericii preoți buni care să-i păstreze neștirbită zestrea cea sfântă și să conducă sufletele la mântuire. Izbânzile și bucuriile nu l-au semețit, necazurile, greutățile și mâhnirile nu l-au abătut de la calea sa, ci pururea la cârmă cu ochii la «căpetenia desăvârșirii» a vâslit neîncetat pe marea cea sărată și învolburată a acestei vieți (...).⁴⁴

**Scriitor și traducător bisericesc,
supranumit „Cărturarul” sau „Patriarhul Bibliei”**

„Bun cunoscător al limbii și literaturii teologice rusești, în urma studiilor pe cari le-a făcut în tinerețe la Kiev, Înalt Prea Sfinția Sa a tradus în românește zeci de opere dintre cete mai importante din bogata comoară a teologiei rusești dinainte de 1918. De fiecare dată a ales pentru traducere lucrări de valoare, orientându-se mai cu seamă după necesitățile practice ale vieții bisericești. Scrierile traduse pot fi cetite de cercuri largi de credincioși, dar ele formează mai ales izvoare de prim ajutor pentru preoți în propovăduirea cuvântului dumnezeesc. Graiul neaoș românesc în care sunt traduse, fac din ele o lectură din cele mai plăcute.

Mult s-a străduit Înalt Prea Sfinția Sa cu tălmăcirea Sfintei Scripturi, isbutind să ne-o dea întregă într-o nouă versiune românească în 1936. Prin aceasta Înalt Prea Sfinția Sa se înscrie printre puținii cărturari ai trecutului nostru bisericesc, cari ne-au dat întregă Sfânta Scriptură într-o haină nouă. Preocupările îndelungate și stăruitoare cu textul Sfintei Scripturi și cu literatura predicatorială rusească i-au ajutat Înalt Prea Sfinției Sale să devină un cuvântător bisericesc dintre cei mai fermecători. Cuvântările Înalt Prea Sfinției Sale au o mireasmă de cazanie și o înțelepciune proprie bătrânilor noștri, iar legătura lor strânsă cu versetele biblice le dă o înaltă autoritate.⁴⁵

„Hotărât lucru, Î.P.S. Patriarh este un om al muncei pozitive, progresive, ordonate și neîntrerupte. Lăsând la o parte munca bogată să-

44. IOSIF, Episcop al Argeșului, „Omagiu”, p. 18.

45. † NICOLAE al Ardealului, „Înalt Prea Sfinția Sa, Patriarhul Nicodim”, în: *Prinos, închinat Înalt prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României...*, pp. 1-2.

vârșită în treptele bisericești pe care le-a ilustrat în cei 30 ani de slujbă ierarhică și administrativă, muncă ce ar fi destulă ca să încoroneze cu lauri pe cel ce o săvârșește și care va fi sintetizată și arătată lumii la vremea potrivită de către istoriograful Bisericii, vom spune câteva vorbe despre munca cea cărturărească a Î.P.S. Patriarh Nicodim, care a avut și are o continuă preocupare pentru învățatură, pentru cartea religioasă și teologică. Citește și scrie neîntrerupt, cercetează și publică fără răgaz. Are această preocupare în sângele său; când era copil mic – în școala primară – citea în fiecare seară câte un ceas două, celor din casă, fie din viețile sfinților, fie din scrierile Sfinților Părinți, pe care le lua dela unchiul Î.P.S. Sale stareț al schitului Pocrovul, Părintele Vasian. Ca elev în seminar a continuat și a sporit cetirea aceluiași lucrări, iar când a plecat la Academia Teologică dela Kiev a primit ca testament dela Părintele Său duhovnicesc, Sfântul Mitropolit al Moldovei Iosif Naniescu, îndatorirea de a învăța cât mai bine limba rusă, pentru ca, înapoiat în țară, să poată îmbogăți literatura noastră bisericească, traducând opere de seamă din literatura teologică și religioasă rusă.

Prin pana și osteneala sa, avem în afară de lucrările Sale originale, pe marii scriitori ruși și anume: 1) Predici Catihetice de C. Stratilatov, un vol. de 448 pag.; 2) Cuvântări Apologetice de Dr. Serghie – Arhiepiscop de Vladimir, un vol. de 400 pag.; 3) Menirea Științei și Artei de Lev Tolstoi, un vol. de 412 pag.; 4) Viața și operile Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii, trei vol. cu 1337 pag.; Predici pentru tineretul școlar, un vol. cu 416 pag.; Primele zile ale Creștinismului, trei vol. cu 1489 pag.; Viața și Operile Sf. Apostol Pavel, 3 vol. cu 1900 pag. ; Viața lui Iisus, două vol. cu 1300 pag. toate de F. W. Farrar și câștigate literaturii rusești prin traducerea din l. engleză; 5) Cuvântări la postul mare, Predici la Sărbătorile împărătești, Cuvântări la Sărbătorile Maicii Domnului, Duminici etc. Predici despre căderea lui Adam, 4 vol. cu 2008 pag. de Inocențiu Arhiepiscop al Odesei; 6) Paisie, un vol. cu 413 pag. de Prot. Cetfericov; 7) Un Păstor Model, Cei pierduți, Pe urmele lui Hristos, Viața de Seminar, 4 vol. cu 1200 pag. de Pr. G. Petrof; 8) Istoria Biblică de Prof. A. P. Lopuhin trei vol. apărute cu 1784 folio; 2 vol. sub tipar și ultimul în lucru de traducere. Dacă la aceste 27 volume apărute – traduceri și prelucrări, adăugăm pe cele originale în număr de peste 50 și traducerea Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Așezământ, alcă-

tuirea prin colaborare a Bibliei Ilustrată și a Micei Biblii, o întrebare pe cât de firească pe atât de puternică, se pune: Când a putut acest om să facă atâtea lucrări? Ziua ocupată în întregime cu cele harice și administrative, răspunzând poporului ce-l caută pentru lămuriri, mângâieri sau întăriri, timpul necesar studiului, scrisului și traducerilor rămânea a fi luat din noapte. Și în adevăr, toate lucrările mai sus arătate care au rodit din sufletul său, din gândul, din dragostea, din credința și din mâinile sale, au fost săvârșite în nopțile sale de veghe, adevărate ceasuri de utrenie călugărească.

Dacă o astfel de uriașă și rodnică muncă este de admirat, apoi smerenia în care i-a plăcut, totdeauna să-și îmbrace munca sa, nefăcând niciodată caz de ea, neimpunând nici odată nimănui lucrările sale și ne-trufindu-se cu ele, este hlamida împărătească în care i-a fost înveșmântată munca de Cel în numele căruia El a făcut-o și căruia i-a închinat-o, Hristos, Domnul.”⁴⁶

„În bogata bibliotecă personală a Înalt Prea Sfinției Sale din Mănăstirea Neamțului, operele de seamă ale marilor învățați și scriitori ruși stau la rând în legături luxoase. Citite și des cercetate, îmbogățite cu note marginale însemnate de studentul de acum mai bine de cincizeci de ani, ori mai pe urmă, atâtea dintre ele au fost folosite de Înalt Prea Sfinția Sa în predici și adaptări ori frumos traduse și puse la îndemâna cititorilor români.”⁴⁷

„De când noi ne-am apucat în Țara Românească să înoim viața noastră în veacul trecut, am scos la iveală fel de fel de tipărituri. Ne gândeam la câte învățături ne lipsesc, la câte le trebuie preoților, la atâtea și atâtea de pus la îndemâna lor, pentru a învăța din ele pe credincioși. Atunci s'a pornit la noi a se tipări fel de fel de cărți, cărțicele și reviste. Și au ieșit la lumină cărți peste cărți, dar mai mult desfășurări teoretice, pe când noi aveam trebuință mai cu seamă de învățături practice. Ne trebuiau scrieri de pus în mâna credincioșilor, iar preoților tot învățături cu desfășurări practice, care să-i înlesnească a le folosi ușor înaintea creștinilor.

46. IOSIF, Episcop al Argeșului, „Omagiu”, p. 13-14.

47. I. D. ȘTEFĂNESCU, „†NICODIM...”, pp. 5-6.

Au trecut însă zeci de ani peste zeci de ani și acestea nu se vedeau. Se dădeau predici sau alte învățături, dar tot cu dezvoltări teoretice, care se aștern mai greu pe sufletul omului. Nu se vedea de loc un aluat practic, care să răzbească ușor la sufletul omului.

Ce frumoasă noutate a fost însă când Patriarhul Nicodim, pe când era arhimandrit de scaun la Galați a dat la lumină scrierea preotului rus Grigorie Petrov «Pe urmele lui Hristos»! Aceasta era o lucrare de baștină din America, dar prefăcută frumos de Petrov și așa a fost dată și pe românește. Într-însa aveai lucrarea creștinească așternută în plina desfășurare a vieții. Îți dădea o frumoasă gustare și era astfel o pildă de înfățișare a lucrului pentru Hristos cu uneltele vieții practice.

Cetitul ei era o plăcere nu numai pentru preoți, ci pentru oricare credincios. Ea ne era o dovadă că aveam nevoie de astfel de lucrări, pentru a împăna cu ele viața creștinilor noștri. Pe aceasta ne-a dat-o la iveală Arhimandritul Nicodim de la Galați în 1908. Atâta vreme trecuse însă cu tipăriri de scrieri numai teoretice, și a trebuit să vie Patriarhul Nicodim pentru a ne da roade din ogrorul vieții practice.

Mai cu seamă de acestea aveam atâta nevoie și am putut gusta ce dulci erau aceste scrieri! (...) De acolo înainte, Patriarhul Nicodim a tot mers pe cărarea aceasta și am căpătat din condeiul Înalt Prea Sfinției Sale, scrieri tot una și una. Încă fiind la Galați, Înalt Prea Sf. Sa ne-a dat o cărticică cu numele de Cum se cuvine să stea creștinul în biserică, scriere răsărită tocmai dintr'un prilej al treburilor practice la Galați, scriere care a răspuns unei adevărate trebuințe și, din pricina aceasta, a tot avut edițiuni peste edițiuni până în ziua de azi.

Tot din Galați, Înalt Prea Sf. Sa ne-a dat Predicile la Postul Mare ale Arhiepiscopului Inochentie al Odesei. După ce vreme îndelungă mai nainte, alții ne dăduseră pe românește câte ceva din graiul minunat al acestui predicator ortodox, de data aceasta Înalt Prea Sfinția Sa a a pornit în mare lucrarea aceasta și ne-a dat pe graiul nostru cuvântările lui Inochentie, care toate sunt lucrări de seamă pe ogrorul practic.

Ce bogat aluat de soiul acesta Înalt Prea Sf. Sa ne-a pus la îndemână! Au ieșit la iveală volume peste volume până mai deunăzi și avem astfel sub mâna noastră vrafuri de scrieri din care să tot scoți pentru a învăța norodul nostru sau din care să te inspire pentru a umbla pe aceiași dâră și a înțelege cum trebuie să vorbești credincioșilor.

Așa a lucrat Patriarhul Nicodim ani îndelungi și numai după ce a presărat ogorul nostru cu scrieri de soiul acesta, mai târziu s'a apucat a da la lumină și scrieri, din laturea teoretică a teologiei. Astfel, Înalt Prea Sf. Sa ne dă acum scrierile lui Lopuhin despre Istoria Biblică, dar aceasta după ce ne-a îndestulat cu atâtea scrieri din ogorul practic.

Înalt Prea Sfinția Sa a răspuns unei mari trebuințe a vieții din Biserica noastră. A îndrumat pe slujitorii Bisericii spre mijloacele practice ale lucrului din parohie și prin aceasta a adus un șivoi nou în scrisul bisericesc, cum era el prin anii 1850-1890. Gusturile se îndrumau astfel spre ogorul mai pipăit al vieții și una ca aceasta nu ne putea fi decât de un mare folos la cârmuirea sufletelor în parohie.

Patriarhul Nicodim este și acum neîncetat pe ogor cu condeiul în mână, dar după ce a deschis frumos drum nou în felul arătat. Privind acum toate cu toptanul, nu putem decât să ne uimim văzând câte au izvorât din condeiul Înalt Prea Sfinției Sale. Deci pe lângă laturea de ocârmuire bisericească pe care Înalt Prea Sf. Sa a mânuit-o ca ocârmuitor al eparhiilor, a adaos prin aceasta și o nouă lăture a scrisului bisericesc.

Când stai acum și privești teancurile răsărite din condeiul Înalt Prea Sfinției Sale, rămâi pe gânduri. În adevăr, e vorba de volume pe care nu numai să le duci pe brațele încărcate, ci pe care să le duci cu carul. În această privință, Înalt Prea Sf. Sa ne-a dat o pildă fără păreche. Toate clipele slobode le-a folosit pentru lucrul scrisului duhovnicesc și trebuie să-ți mărturisești: Doamne!, dar mult se mai poate face când nu risipești vremea, ci-ți iei rostul tău cu tot dinadinsul!

Patriarhul Nicodim rămâne astfel o pildă rară. Până la acești 80 de ani, a stat neobosit pe ogor și ne-a dat aceste mormane de scrieri pe care îți trebuie atâta timp numai pentru le ceti! Ce vor avea preoții de cules din toate acestea! Ce izvor nesecat Patriarhul Nicodim le-a pus la înde-mână! Tot ce s'a lucrat mai nainte în această privință, pentru lucrarea în parohie, nu este în măsură atât de mare și nu este din laturea practică cum ne-a sărit în ajutor Patriarhul Nicodim. De aceea această lature trebuie scoasă neîncetat în deplină lumină și a o pune în văzul tuturor acum, când vorbim de cei 80 de ani ai vârstei sale.

Da, 80 de ani sunt mulți ani, dar câți i-au folosit pe ai lor așa cum i-a folosit Patriarhul Nicodim! Îți par încă ani puțini pentru câte vrafuri de scrieri au răsărit din condeiul său.

Călătorea de ici colo, dela Huși la Chișinău, dar cu teancurile de foi care trebuiau să tot sporească, ori pe unde călca. Și dacă i se mai risipeau pe drum, cum a pășit în drumul spre Chișinău, lucrul încă și mai mult se întetea, așa că oricâte avea de înfiripat la Chișinău, într'un ogor atât de nou, nici acolo nu se lăsa și de adaosul vrafurilor. Numai printr'o muncă atât de neobișnuită te poți dumeri cum de a ajuns să înalțe teancuri peste teancuri și să te uimească prin câte un om poate înfăptui când inima îl trage și când înțelege că a trăi trebuie să însemne a înfăptui.

Și, iată-l, a ajuns la 80 de ani, dar obiceiul merge înainte. Nu slăbește o clipă și de câte ori te duci la Mitropolie, afli că și acum e cu condeiul în mână, ba dacă pătrunzi până la Înalt Prea Sinția Sa, îl vezi cu foile pe masă tot lucrând la ele sau cu tipăriturile din tipografie care așteaptă ochii pentru a le cerceta.

Și acum, dacă cele spuse până aici simt numai ca o privire pe deasupra, peste întregul volumelor care te uimesc cu numărul lor, altele sunt de spus dacă vei pătrunde înăuntrul lor, pentru a gusta felul lucrului. Da, nu trebuie să trecem peste laturea aceasta, fiindcă ea înseamnă o nouă și prețioasă vrednicie a Patriarhului Nicodim.⁴⁸

„De când s-a așezat ca slujitor al altarului în Iași, prin anii 1894 - 1895, iaca, mai bine de 40 de ani de atunci, o zvâcnire nepotolită și-a făcut drum și a ieșit la iveală în ființa sa: aceia de a da câte mai multe scrieri pe românește. Și, în adevăr, încă din cele dintâi trepte ale slujirii sale la Mitropolia Moldovei, a pășit înaintea credincioșilor cu fel de fel de scrieri.

N'au fost însă scrieri de-a valma, ce s'o nemeri, numai să fie și să zică apoi că a dat la lumină un maldăr de cărți. Sunt destui care au făcut și așa, care au poftit să se laude cu numărul cărților, nu și cu însemnătatea lor. Ceia ce s'a arătat ca o trăsătură izbitoare, chiar dela început, a fost că tânărul cleric de odinioară dela Mitropolia Moldovei a pășit numai cu scrieri tot una și una. Știa să aleagă scrieri dintre cele mai bune, din teologia rusească sau din scrisul creștinesc în-de-obște, încât, de câte ori puneai mâna pe vreuna din scrierile sau traducerile Arhidiaconului sau

---

48. Arhim. Iuliu SCRIBAN, „Anii de viață harnică și plină ai Patriarhului Nicodim”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), pp. 17-18.

Arhimandritului Nicodim Munteanu, puteai fi încredințat că ai să cetești lucruri de seamă, pagini din cele mai bine alese.

(...) Dar în mijlocul acestei munci neasemănate, care a întrecut-o și pe a marilor traducători din trecut: Mitropoliții Veniamin al Moldovei și Grigorie IV Miculescu al Ungrovlahiei, un dor deosebit își făcea drumul printre toate: era acela de a da o nouă traducere a Sfintei Scripturi. Oricât Mitropolitul Nicodim s'a îndeletnicit cu o traducere sau alta, cu o scriere sau alta, nu perdea din minte una și bună: a da Bisericii o nouă Biblie. De aceia s'a și apucat de lucru de mult.

Era episcop la Huși, deci prin anii 1912 – 16, când știi că tot traducea la Biblie. Se înțelege, aceasta nu putea fi decât o lucrare lungă. Totuși muncea la ea. În locuința mea dela Seminarul Central din București, unde aveam plăcerea de a găzdui pe Mitropolitul de azi, pe când era vicar la Iași sau episcop la Huși, îl vedeam deseori tot traducând.

Dar ne gândim că Mitropolitul Nicodim a ajuns vicar la Iași în 1909, putem socoti că trebuie să fie la mijloc aproape 30 de ani de când Înalt Prea Sfinția Sa se muncește cu acest gând și se silește a-l înfăptui. Azi Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicodim poate fi fericitul care vede înfăptuit un gând cu care s'a frământat o viață. Cu cât mai lungă așteptarea, cu atât mai dulce a vedea înfăptuirea.

După atâta chibzuire, după umblarea cu foile Bibliei pe toate drumurile, după pierderea unei părți din traducere în vremea ducerii de la Huși la Chișinău, iată că acum ieși din tipar și mult dorita, mult așteptata Biblie întreagă! Este, fără îndoială o clipă, care trebuie să fie deosebit de scumpă harnicului traducător și pe care și noi toți trebuie s'o cinstim cu drag. De aceia nu se cuvine numai a lua cunoștință și a pomeni de ea. Este cu tot dreptul să stăm puțin pe loc și s'o prăznuim.

Toate dățile când o nouă traducere a Bibliei se ivește în viața unui popor sunt clipe de seamă, care trebuiesc pomenite. Biblia nu este o carte ca oricare alta. Ca mari pași ai luminării sufletești, se înseamnă în istorie dățile când a răsărit o nouă Biblie. Așa pomenesc toate popoarele, când vreo nouă traducere sau cercetare a Bibliei a ieșit în sânul lor: așa este și la noi.

Cum pomenesc Nemții de Biblia lui Luther, pomenim și noi de cea a lui Șerban Cantacuzin. Tot așa pomenim, ca de clipe însemnate, de data când a ieșit Biblia lui Clain, de Noul Testament dela Alba Iulia, de Biblia

de la Petersburg, de Biblia lui Șaguna, de cea de la Buzău. Cea din urmă tipărire a Bibliei la noi (lăsând la o parte pe cele ale Societății Biblice) a fost cea sinodală de la 1914.

Iată-ne acum cu o nouă Biblie. E așa de deosebită de cele pe care le-am avut până acum! Niciuna din cele vechi n'a mers la izvorul vechi al Bibliei ca aceasta, niciuna n'a fost lucrată cu atâta grijă de a avea cele mai bune traduceri și cele mai bune texte după care să te călăuzești.

La această Biblie au lucrat acum 3 obraze bisericești, fiecare cu armătura sa. Mitropolitul Nicodim a fost cel dintâi care s'a pornit la lucrul acesta. Pe urmă, după ce s-a știut că Înalt Prea Sfinția Sa a lucrat și lucrează, Sf. Sinod a alcătuit o ceată de trei, care să aibă sarcina de a da Bisericii Românești o nouă traducere.

Așa au fost alăturați, la această mare lucrare, după hotărârea Sfântului Sinod, încă și Părinții Gala Galaction și Dr. Vasile Radu, amândoi preoți de înaltă învățătură și pregătiți tocmai într'un lucru ca acesta de traducere a Bibliei.

Biblia ieșită acum se înfățișează ca lucrul acestor trei. Între ei însă, Mitropolitul Nicodim este cel ce s'a muncit mai de mult cu gândul și cu fapta pentru traducerea Bibliei. După aproape 30 de ani de zile, iată-l cu visul împlinit. Numele său rămâne legat de aceasta, ca și prin atâtea alte scrieri. După cum azi pomenim de Biblia lui Șerban Cantacuzino, așa viitorimea va pomeni de Biblia lui Nicodim. Ea însă merită pomenită nu numai ca o treaptă între celelalte tipăriri ale Bibliei la noi, ci și ca o Biblie care le întrece cu mult pe acelea.

Pe când Biblia Sinodului dela 1914 este numai o tipărire din nou a Bibliei de la Buzău, fără nicio îndreptare, fără nicio grijă de a da o Biblie mai îngrijită, deși a fost începută sub luminatul Mitropolit Atanasie, totuși nu s'a purtat grijă ca măcar punctuațiunea ei să fie mai bună.

Bibliile celelalte, oricât de meritoase la vremea lor, oricât ostenitorii de atunci au făcut ce au putut, totuși nu pot răspunde mlădierii de azi a limbii noastre și nu dau înțelesul Cărții Sfinte cu grija cea mai mare.

Biblia de azi însă este o mare noutate față de Bibliile celelalte pe care le avem. Este o Biblie care se poate ceti fără poticnire. Deși un cetitor luminat niciodată nu se poate învoi în totul cu felul altuia de a lucra, totuși va trebui să mărturisească, despre noua traducere, că ea a fost lu-

*crată de oameni care știu ce înseamnă traducere și care și-au dat toată silința de a face un lucru cât mai bun.*⁴⁹

„ (...) Enescu, de pildă, nu este admirabil numai prin unicitate și proeminența lui calitativă, dar și mai cu seamă prin puțința de-a admira total, fără nici-o rezervă, pe care-o dăruiește contemporanilor lui.

Un astfel de sentiment fecund și tonic îmi inspiră figura întru toate nobilă a Mitropolitului Nicodim.

Încă înainte de-a-l cunoaște direct, îi bănuisem calitatea privilegiată prin admirația motivată a părinților mei și-a altor câțiva cunoscuți cumpătați la preamărire. Pe-atunci, Înalt Prea Sfințitul de azi, ispășind doar vina creștină de-a fi fost lătrat de clevetiri, era un fel de Cenușăreașă a clerului românesc: simplu Stareț al Mănăstirii Neamț. Acolo l-am cunoscut, între munții obârșiei sale. Și nu-l voi uita! Mi-a făcut cinstea să mă poftescă într-o amiază de vară, împreună cu domnul Mihail Sadoveanu, acasă la el. M'am dus. Ne aștepta în grădină. Bătrân cu barbă de argint ca a bunului Moș Crăciun, cu zâmbet blând ca și-al acestui etern crainic al darurilor de iarnă, cu ochi ageri de cioban sau corăbier, cu nas puternic, bărbătesc, vulturesc, înalt și robust ca un plutaș al Bistriței. Bătrân prin culoarea părului, tânăr prin vigoarea afirmată de portul trupului și de agerimea ochilor. Ne-am așezat toți trei în jurul unei mese rotunde. Era o dulce zi de vară. Albinele făceau miere, soarele dădea o lumină bălană de culoarea mierii. Nu departe, de jur în jur, munții erau „mari” cum sunt cu splendoarea simplității spontane în balada Mioriței. Parfumul bradului, îndulcit de amiaza de vară, era tânăr ca aroma unui fruct abea copt. În grădină erau trandafiri, fluturi, albine, caiși din care cădeau pe iarbă ca de pe cer în nopțile de August, luceferi aromați, blonzi și roșietici, – în grădină era vara cum știe ea să fie și să se alinte în preajma munților severi.

Starețul Mănăstirii era și Starețul acestei grădini și starețul acestor munți. Monahii, florile, fructele și munții îl știau precum îi știa și el, și-l ascultau. Harnic, hârnice pe călugări; gospodar semănase și îngrijise cu mâinile lui aceste flori și aceste fructe; și „om”, izbutise prin stăruința luptei lui să redea mănăstirii pădurile și munții care erau ale ei cași

49. Arhim. Iuliu SCRIBAN, „Scriptura unei vieți”, în: *Mitropolia Moldovei*, Iași, anul XII, nr. 6, iunie 1936, pp. 5-12.

clopotele, dar spre care se întinseseră mâni pe cât de hrăpărețe, pe-atât de viclene.

Aveam în fata ochilor un om drag lui Dumnezeu. Dacă Cel-de-Sus s-ar fi hotărât vreodată ca în poveștile copilăriei, din nou să vie pe pământ însoțit de Sfântul Petru, desigur că n'ar fi ocolit grădina acestui Stareț, unde, printre munți, fructe și flori, s'ar fi simțit la el acasă.

Dar dacă n-a venit și nici nu va veni vreodată nevăzutul nostru Stăpân, pe-acest pământ al absenței Lui, – vorbele Starețului ni l-au adus mai aproape decât o slujbă bisericească. Căci ceasuri de-a rândul – ceasuri cu albine drept tic-tac și flori drept minutare –, Starețul ne-a cetit cu glas de taină Psaltirea tălmăcită de el. Nu uitați! Îl asculta, alături de mine, Mihail Sadoveanu, cel care alături de celălalt Mihai, Eminescu, e însuși fluierul și însăși harfa limbei românești. Că admiram eu, nu-i de mirare. Dar admira și Sadoveanu cu tăcerea lui masivă de munte de după care răsare luna.(...)

Și acum, de curând, aflu că Înalt Prea Sfințitul, după ce-a tălmăcit în sprintenă, mătăsoasă și cântătoare limbă românească Psaltirea, Cântarea Cântărilor și alte atâtea podoabe înalte ale literaturii bisericești, s'a învrednicit în ceasul de argint și înțelepciune al vieții sale, să desăvârșească tălmăcirea Bibliei.

Slavă Domnului!

Spune Shakespeare undeva că sunt fapte asupra cărora și îngerii ar arunca tămâie.

Viața Mitropolitului Nicodim se așează de la sine în constelația acestor fapte.”⁵⁰

„Urmas vrednic al marilor mitropoliți cărturari ai Moldovei și Munteniei, Î.P.S. Nicodim traduce Sfânta Scriptură în repețite rânduri. Limba simplă și curată românească folosită în aceste traduceri arată nu numai pe chiriarhul preocupat ca tot poporul să înțeleagă dumnezeiasca Învățătură revelată, ci și pe teologul consumat și literatul subțire, cari dau operilor traduse o valoare și un prestigiu aparte. Traducerea unor lucrări de teologie modernă, prin care se îmbogățește considerabil literatura noastră bisericească, revelează aceleași calități. Ethosul deosebit cu care Patriarhul nostru se apleacă asupra textelor sacre pentru a le

---

50. Ionel TEODOREANU, „Mitropolitul Nicodim”, pp. 13-16.

prinde tâlcul adânc și a le gusta frumusețile incomparabile dă vieții lui preotești și teologice bucurii harice de aleasă împreună trăire cu Duhul sfânt. Elanul și migala studiului biblic și, în genere, teologic arată nu numai dragostea lui fierbinte pentru adevărul revelat și pentru interpretarea acestuia, dar și ferma lui convingere că nimic nu poate schimba pe om și societatea omenească în sensul desăvârșirii, decât râvna neîncetată pentru frumusețile dumnezeiești. Frumuseți dumnezeiești consemnate în Sfânta Scriptură, dar și în cealaltă carte minunată, deși nescrisă, a firii.”⁵¹

„Vlădica avea mult de lucru. Totuși n-a lăsat nici condeiul din mână. A alcătuit câteva lucrări, a tradus altele. Îndeosebi a continuat traducerea Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament, a Bibliei. Cunoștea perfect limba cea rusească, dar putea să lămurească bine texte franceze, latinești și grecești. Și astfel avea pe-o masă alăturată o Biblie franceză, nouă ediție, Vulgata și textul Septuagintei; am văzut că urmărea uneori și câte un cuvânt din Biblia lui Luther, folosea aceste limbi străine cu ajutorul dicționarilor. Câtă vreme am fost elev seminarist, întrucât vedea că am o caligrafie bunișoară și cunosc bine ortografia limbii noastre, mă chema să scriu ceea ce dicta din Biblie. Mă socoteam ca ucenicii lui Tertius sau Tihic ai Sfântului Apostol Pavel, tahigraf. Dar acum, după instalarea sa la Huși, eu devenind student, m-a ridicat și dânsul pe-o treaptă mai vrednică, anume să continui a-i fi tahigraf, dar, totodată, mi-a aranjat și o altă măsuță lângă scaunul meu, și Biblia Vulgata și Septuaginta, cu dicționarele respective, ca, după ce traducea dânsul o propoziție din limba rusă, eu să mai cercetez și textele acestora, latinesc și grecesc; uneori ne opream mai mult și asupra Bibliilor românești, a lui Șerban Cantacuzino din 1688 și a Bibliei, ediția sinodală din 1905. Așa am lucrat lângă vlădica al meu, Nicodim, încă din 1909, când eu promovasem în clasa a V-a seminarială, iar dânsul venise vicar la Iași, continuând până-n noaptea mobilizării poporului român pentru readucerea Transilvaniei în corpul patriei noastre, deci până la 15 august 1916. După cum îmi amintesc, eu cred că ¾ din textul Bibliei, tradus de

51. Pr. Ioan G. COMAN, „Frumuseți interioare”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), p. 30.

*Vlădica Nicodim în românește și care manuscris a fost dat la imprimat, a fost scris de mine ca tahigraf.*⁵²

„Nu pot socoti fericire mai mare decât pentru acei aleși să fie bunii omenirei, ei fiind cei designați să ia și să predea omenirei fagurele prea dulce a învățaturii sfinte. Cine traduce Biblia pentru douăzeci de milioane de români, cari trăesc astăzi, și pentru o sută ori douăzeci de milioane, cel puțin, timpul cât poate să trăiască această traducere a Bibliei, îl socot cu adevărat ca pe alesul lui Dumnezeu și ca pe un părinte duhovnicesc a sute de milioane de oameni. Ce sfințenie mai mare ca aceia de a traduce gândul lui Dumnezeu în limba noastră omenească, de a face cunoscut graiului nostru pământean voia lui Dumnezeu! Prin o turnare a Cuvântului ceresc în o limbă omenească se sfințește acea limbă, se sfințesc acei grăitori, prin auz, prin înțeleptirea gândului, prin înălțarea vieții lor la adevărata ei chemare!

(...) după două veacuri și jumătate de la traducerea primei Biblii apărută pre limba românească, să ai curajul să înfrunți atâtea depărțări de veacuri și să dai o nouă traducere a Bibliei, după textul original, aceasta e mărturia unui curaj, talent și energii pilduitoare, care încununează cu fericiri de nedescris pe eroii noii traduceri ai Bibliei, pe I. P. S. Mitropolit D. D. Dr. Nicodim, Părintele Grigore Pișculescu și Părintele Vasile Radu.

Iată pentru ce am spus, că și din acest punct de vedere, putem numi de acum pentru noi românii, întregul veac al XX, Veacul Cărții. Pentru că acum a apărut, ceea ce n'a apărut de atâtea veacuri, și cine știe câte veacuri vor mai trece, până să apară o nouă traducere! (...)

I.P.S.S. Mitropolit Nicodim, cel puțin, știu că adesea o mărturisea, că de patruzeci de ani, e de când s'a apucat să traducă la Biblie. Și adesea ori, la Mănăstirea Neamțului, îl apuca ziua pe Î P. S. Sa, cu Cartea Cărților pe genunchi, traducând, citind, și recitind! (...)

Dar, dacă până acum, am fericit pe traducători, acum, în partea de la urmă vine rândul să ne fericim și pe noi. Să ne fericim că neamul nostru românesc, și din el, îndeosebi generația noastră avem marele noroc de a avea Biblia în o nouă frământătură a unei traduceri, care prezintă

---

52. Constantin TOMESCU, *Jurnal...*, p. 83.

prospețime și deci un nou motiv de citit, studiat și de trăit în spiritul ei. Câte generații au trecut fără ca să se bucure în a avea cu ele o Biblie, care să fi fost redată exact și pe înțăles textul ei original, și să fie învestmântată în o frumoasă limbă românească. Din acest punct de vedere putem să o spunem sus și tare, că de douăzeci de veacuri noi nu am avut o așa Biblie ca cea de astăzi, cu o fidelă redare a textului și la înălțimea de desvoltare a limbei românești. Prin traducerea de față a Bibliei, noi avem tot ceea ce a putut să apară mai bine până acum. Iată cu ce ne-au fericit pe noi, iluștrii noștri traducători: cu cel mai bun text al Bibliei pe care îl avem și ca redare fidelă după textul original, și ca limbă românească frumoasă.”⁵³

„Vlădica Nicodim a fost un caracter demn, cinstit, obiectiv, bun credincios, binefăcător pentru mulți, sigur pe lucrul ce săvârșea, nu șovăia și muncitor peste măsură, «înjugând ziua cu noaptea», expresie ce i s-a atribuit mai înainte mitropolitului Grigorie Miculescu al IV-lea al Țării Românești (1823-1834), cu care vlădica meu se aseamănă în multe privințe. Ca și acela din trecutul secol, vlădica Nicodim a îmbogățit literatura noastră religioasă cu peste 100 de lucrări, ca nici un alt ierarh nu numai român din secolul XX, ci din toată Ortodoxia.”⁵⁴

„De câte ori vei intra în cabinetul său de lucru și va fi singur, după terminarea lucrărilor de cancelarie, îl vei găsi cetind Biblia, sau lucrând la scrieri ticluite în spiritul Sf. Scripturi. De câte ori îl vei auzi vorbind, te va uimi mulțimea citatelor din Biblie și te va încânta frumuseța și adâncimea vorbei Sale, parfumată de mireasma graiului Bibliei și împodobită cu farmecul florilor Cărții Sfinte.”⁵⁵

„Altădată, vremurile erau statornice; iar oamenii prea des schimbători. În veacul nostru cu bătaia de inimă din ce în ce mai grăbită, vremurile au ajuns ades încă mai schimbătoare decât oamenii. Și ciudat, printre atâtea răsturnări de stări, de țări, de regimuri; printre atâtea

53. Diac. V. Gh. VASILACHE, „Veacul Cărții”, în: *Mitropolia Moldovei*, Iași, anul XII, nr. 6, iunie 1936, pp. 19-22.

54. Constantin TOMESCU, *Jurnal...*, p. 90.

55. Em. VASILOSCHI, „Mitropolitul Bibliei”, în: *Mitropolia Moldovei*, anul XII, nr. 6, iunie 1936, p. 23.

năruiri de orașe, de cetăți, de edificii, de zidiri, dacă pe alocuri au mai rămas ceva să simbolizeze durata, ceva statornic, neclintit, drept ca un stâlp, consecvent cu sine însuși și cu un trecut – apoi acel ceva nu mai este nici piatra, nici fierul, nici bronzul, ci tocmai caracterul omenesc. Omul. Omul cel pieritor ca iarba câmpului.

Arar, firește! Dar cu atât mai mângâitor pentru noi, ceștialalți, glotimea cea multă și inconsistentă, pe care o suflă toate vânturile și o târăsc în iureș roțile mașinilor din acest veac al mașinismului fără frâu.

Întru asemenea chip se proiectează venerabila figură a ÎPS Patriarhului Nicodim, asupra vremurilor noastre de nesăbuite zvârcoliri și de aprige expieri! Asupra vremurilor și asupra noastră... Un stâlp statornic de țară, de credință, de omenie, de datini cărturărești.

După cum vlădiciei de odinioară, din cele două Principate dunărene și carpatice, înfățișau cel din urmă reazăm sufletesc al norodului din răstimpurile de restriște; tot astfel și astăzi, Î. P. S. Patriarhul Nicodim ne-a fost, cu vorba și cu fapta, ultimul liman al nădejzilor, al pacificărilor, al cumiștirilor. Și după cum acei slăviți slujitori ai altarului din veac adormiți dădeau cu truda lor la lumină cele dintâi cărți în tipăriștile mănăstirilor, cele dintâi tălmăciri, cea dintâi hrană sufletească a unui popor de păstori, de plugari și de oșteni – tot așa Î. P. S. Patriarhul Nicodim a dus mai departe și a adâncit tradiția Vlădicilor cărturari de odinioară.

Îmi amintesc anii, când la Mănăstirea Neamțului din bântuita Moldovă, ferită la o parte de toate frământările sterpe ale veacului, cu osârдіa vechilor schimnici, Î. P. S. Patriarhul Nicodim de astăzi trudea la cărțile și la tălmăcirile sale. Nu știu și nu cred să fi avut pe atunci vreun rost în ierarhia administrativă a Bisericii noastre. Era numai o figură singuratică, retrasă de lume, ca o muștrare tăcută a deșertăciunilor noastre și ale vremii.

Până noaptea târziu, luminița de la chilia sa de lucru lucea ca o stea călăuzitoare și caldă în beznă. Călugări, vilegiaturiști, excursioniști, toți se ogoiau după ce sunau clopotele de Vecernie. Lumina de la chilia monahului cărturar veghea până la al doilea cântat al cocoșilor.

Din acea migală de slujitor al slovelor, nu numai al altarului, s'au adunat filă cu filă, peste o sută de cărți, tălmăciri și scrieri originale, care legau firul cu începuturile cărturărești ale fostului student de la

Academia Teologică a Kievului. Din acea trudă s'a înfiripat minunata tălmăcire a Bibliei, care, pe lângă valoarea teologică, e de-o netăgăduită și rară valoare literară; de acolo, acea neprețuită traducere a „Istoriei Biblice”, după textul profesorului rus Lopuhin, operă imensă, covârșitoare, în șase volume de câte 700 pagini fiecare, îndestulă pentru a umplea viața de muncă a unui om.

De atunci, din anii tinereții mele, când coboram glasul trecând prin fața casei sale de la Mănăstirea Neamțului, ca să nu turbur ceasurile de tainică trudă și de râvnă cărturărească, oare câte nu s'au schimbat pe lume sub semnul nestatorniciilor?... S'au năruit cetăți, imperii, temple, s'au întors în pulbere trufii.

Osârdia cărturarului a rămas aceeași. La optzeci de ani, venerabilul Î. P. S. Patriarhul Nicodim, după ce-și isprăvește datoria sa de slujitor al altarului, după ce-și încheie obligațiile sale de gospodărie a așezămintelor creștinești, ca mila și ajutorul aproapelui să nu rămână un cuvânt deșert, noaptea, târziu, se întoarce la migala fără istov de cărturar. Alte tomuri în lucru. Alte tălmăciri. Alte slove care merg să aline suflete, să galvanizeze credinți șovăielnice, să dea temei și sens atâtor vieți fără temei și sens, după chipul și asemănarea veacului.

S'ar afla oare o mai întăritoare pildă de statornicie? Și oare un scriitor al sloavelor profane ar putea aduce un alt mai pios omagiu, unui cărturar care și-a închinat viața răspândind și luminând învățătura lui Hristos? ⁵⁶

„Simbolizând pentru noi dreptcredincioșii osârdia aruncată din fragedă copilărie pe buchele cărții, împletită cu statornica râvnă pe drumul luminat de Iisus, Patriarhul României înfățișează însăși biruința Bisericii.

Urcând neconținut spre zenitul aspirațiilor superioare, a lăsat în paginile ortodoxiei lumini pentru alții și, prin binele uman cules de poporul nostru din razele aruncate de înțelepciunea curajos afirmată, a scris slovă de reînviere pentru neamul nostru românesc căzut în bezna descurajării.(...)

56. Cezar PETRESCU, „În datina Vlădicilor cărturari de odinioară”, în: *Pace vouă! – Album omagial Nicodim Munteanu*, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946, p. 27-28.

A smuls taina luminii, cu lăcomie, hrisoavelor din marile biblioteci ale țării noastre și ale Kievului, pentru ca apoi să primească cu vrednicie cârja episcopală. Dar setea luminii și cunoașterii a fost mai mare. De aceea, «după ce și-a luat rămas bun de la norod, s'a dus în munte ca să se roage» (Marcu VI, 46). Acolo, în chiliile mănăstirii Neamțului, Prea Sfințitul Nicodem continuat să deschidă noi cărări și a aprins mereu majestoase făclii din învățătura Bisericii noastre.

Însă, cum prea bine se spune: «Mare este secerișul, dar puțin lucrătorii» (Luca X, 2), prin har, cel mai ales dintre aleșii slujitori al altarului din nou a fost chemat la cârma supremă a Bisericii noastre, într'o vreme în care norii întunecați ai celor mai păcătoase apucături, se întindeau pe văzduhul neamurilor.

Dat i-a fost Bisericii noastre de atâtea ori încercată, să fie păstorită de un mare cărturar, fală a învățătorimii, tot pre atât de mare cât și de slobod în grăirea adevărului. Era și firesc: «Omul bun scoate lucruri bune din visteria bună a inimii lui, iar omul rău scoate lucruri rele din visteria rea a inimii lui; căci din prisosul inimii vorbește gura» (Luca VI, 45).⁵⁷

Părinte duhovnicesc și filantrop mult-milostiv

„Avea o mare putere de a iubi pe semenii săi; ca puțini slujitori ai Domnului, ajuta pe cei nevoiași; cel dintâi sunt eu, dar câți n-au primit din mâna sa ajutoare! Unii au ajuns preoți, alții profesori, chiar de universitate și rector, câți sărmani nu erau mângâiați. Lua din cui antereul său și-l îmbrăca pe preotul nevoiaș. Împărțea din cărțile sale, tipărite, oricărui oaspe, trimitea tot în dar cărți la orfeline, la aziluri; eu am dus și la Galați, și la Iași pachete donate. Vlădica Nicodim nu s-a angajat politicește față de nici un partid politic, nici nu era simpatizant, adică să aparțină partidului, fără însă a fi înscris, cum obișnuiau unii clerici; chiar față de partidul conservator care-i propunea scaunul de mitropolit primat, și apoi l-a ales episcop de Huși, sau față de partidul

---

⁵⁷ Anton ALEXANDRESCU, „La optzeci de ani...”, în: *Pace vouă!* – Album omagial Nicodim Munteanu, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946, p. 8-10.

sub care a devenit mitropolit al Moldovei, iar mai apoi patriarh, vlădica n-a dovedit un atașament sau o apreciere mai deosebită. El era convins că preotul și-ndeosebi un ierarh n-are voie a se amesteca în tumultul și în practicile partidelor politice, ce dezbină pe fiii patriei în grupe ce se vrăjmășesc. Clericul e părintele tuturor, el are a-i iubi pe toți ca pe fiii săi duhovnicești, el îi și împacă. Această binecuvântată atitudine a sa mi-a rămas și mie ca învățătură, și eu am ferit preoțimea basarabeană de a se înjuga la carul politicii unui partid (...). Vlădica însă era convins că «toată autoritatea este de la Dumnezeu» și o respecta și o ajuta. Când însă autoritatea centrală sau un împuternicit al ei călca limita legalității, vlădica nu o seconda, o respingea, fără însă a provoca vreo tulburare sau dezbinare, nu se alarma să atragă atenția publică. Aceasta fiindu-i atitudinea neșovăielnică, el a știut să și tacă în fața ilegalității, preferând să sufere el personal, dar să nu pricinuiască vreo tulburare. Așa a plecat de la Chișinău, jertfă a partidului liberal fiind. Iar dacă vreun demnitar sau funcționar superior îi călca autoritatea, vlădica știa să reacționeze demn și neîntârziat. (...)

Devenise mult agreat vlădica și prin amabilitatea sa, căci știa să primească, nu era dur și nici încrezut, dar mai ales vlădica era un minunat povestitor și avea o bogată tolbă de amintiri și de întâmplări. Dânsul primea fără așteptări pe oricine în audiență, preoți și civili. Ajunsesse să fie căutat de preoți pentru cazuri strict personale, chiar familiale, nu numai în probleme oficiale; veneau la el oameni scăpătați, unii refugiați din Rusia, unde-i îngrozise pârjolul bolșevic. Pe toți îi mângâia, îi ome-nea cu hrană și cu ajutoare bănești. Vlădica nu admonesta în scris pe nici un preot și nici nu trimitea în judecata consistoriului înainte de a sta de vorbă cu împricinatul; mai pe toți îi ierta și astfel se încheia dosarul de judecată (...). Dacă totuși apăsa vreo vină asupra vreunui preot, vlădica Nicodim, după ce-l mărturisea și afla curatul adevăr, îi dădea canon acasă, ori la o mănăstire. Așa purtându-se cu lumea, cu clerul, i s-a dus vestea bunătății și a înțelepciunii sale...⁵⁸

„Î.P.S. Sa Patriarhul Nicodim întrupează în sine specificul românesc și este o figură reprezentativă a neamului nostru. Din părinți moldoveni, din apropierea plăieșilor de la Cetatea Neamțului, el are în sângele său

58. Constantin TOMESCU, *Jurnal...*, pp. 88-89.

*înrudire de neam muntean și ardelean, fiind prototip de bunătate, cum-pătare și înțelepciune, așa cum neamul nostru s-a dezvoltat în lunga și zbuciumata sa istorie.*⁵⁹

„Omul acesta a trăit și trăește niște vremuri așa de grele și a știut să conducă așa de minunat, încât viața lui toată este asemenea unui corăbier încercat și priceput, care știe să conducă cu multă dibăcie barca sa, pe vreme furtunoasă, ieșind la liman victorios și senin la suflet. A condus și conduce cu precizie, pentru că este o fire deosebită, un caracter hotărât și este împodobit de Dumnezeu cu o credință foarte mare.

Este fiu de țăran și sufletul său oglindește întreaga fire a poporului român. A crescut între brazi cu frații și surorile sale, în mijlocul acelei naturi minunate, de la care a împrumutat majestatea și dârzenia. Prin trudă, muncă și sbucium a ajuns cărturar de frunte și ierarh de frunte. Dar el n'a uitat niciodată, nici satul, nici neamul. Vacanțele și momentele de recreație le petrecea totdeauna cu țăranii din Pipirigul Neamțului. Ajuns arhieru, cele dintâi slujbe în acelaș Pipirig le-a făcut. Oricând, îl găseai în vremea liberă în mijlocul țăranilor, cu care sfătuia și despre cele ale gospodăriei și despre cele ale duhovniciei.

Ajuns Episcop la Huși, apoi Arhiepiscop al Chișinăului, primele vizite canonice ce le-a făcut au fost la Neamț, unde înălța rugi lui Dumnezeu împreună cu poporul.

Când era Vicar la Iași, casa lui era locul de întâlnire al tuturor necăjiților, cărora pe lângă sfaturile bune ce le dădea, adăuga și multe ajutoare materiale. Fiii de țărani, trimiși la carte, aveau totdeauna parte de ajutorul lui. Dintre aceștia, mulți au ajuns preoți, ofițeri, profesori, magistrați, iar câțiva au ajuns chiar figuri de distincție ierarhi.

*Î.P.S. Patriarh Nicodim, plecat dela brazdă, n'a uitat niciodată pe muncitorii ei și, mai ales, n'a pregetat să ajute pe cei vrednici, să ajungă acolo unde merită pentru însușirile lor alese și munca lor.*⁶⁰

---

59. Pr. Dr. Vasile Gh. ISPIR, „Î.P.S. Patriarh – omul culturii”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), p. 8.

60. Pr. Constantin MAGHE, Poporul și Ierarhul său, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), p. 35.

„Un mare demnitar al țării săvârșise o faptă care nu-i sta bine, iar prin aceasta ofensase pe I. P. S. Patriarh. Pentru trezire, Î.P.S. Sa, făcând pe supăratul, respinse repetatele cereri de audiențe, precum și demersurile făcute prin alți înalți demnitari de a-l primi să se explice. După 2-3 zile de încordare, socotind îndeostulă certarea, Î.P.S. Sa își trimite unul din sfetnicii săi să telefoneze demnitarului pe cât de înalt, pe atât de necăjit și doritor a reface raporturile normale, următoarele vorbe: «Dunărea s-a liniștit; mâine la ora 8, barca te așteaptă să te treacă dincolo!».

Înțelegând, demnitarul și certarea părintească și bunătatea patriarhală, a doua zi la ora 8, a sosit în audiență unde Î.P.S. Sa Patriarhul îl primi cu obișnuita îmbrățișare, trecându-l cu «barca» inimei sale bune de pe malul supărării pe cel al păcii. «Vrajba e de la diavol, pacea e de la Dumnezeu», spunea Î.P.S. Sa mereu.⁶¹

„Ca spirit nu a cunoscut repausul. Ca suflet el dă și cere iubire. El nu vrea să fie admirat, adulat, el vrea să fie iubit, respectat. Modest a fost în totdeauna și niciodată nu s'a tânguit atât timp cât a putut purta cu mândrie loviturile nedrepte ce i s'au dat și s'a mângâiat în muncă, scris și rugăciune.(...)»

Am fost cinstit cu binevoitoarea lui atențiune. Am stat la Monastirea Neamț, cât și la Iași și în București de multe ori la sfat cu acest înalt Pre-lat gânditor: Vederi înalte Creștinești. El este încredințat că demnitatea spiritului omenesc este tot atât de inviolabilă ca și Dumnezeu. Dumnezeu și libertatea este rostul unei vieți omenești – adaogând însă că acolo unde nu este egalitate, frăție și iubire, libertate nu poate fi. L-am găsit și adânc mâhnit la spectacolul acestor două din urmă războaie care nu răspundeau nici la frumoasele lui dorinți, nici la eroismul concepțiilor lui. Dorind, voind a vedea, a ști pe «om» bun și blând, nu se putea împăca cu sentimentele de ură și răutate pe care le-au deslănțuit și dovedit aceste războaie.

Apostol al unei doctrine de înfrățire și iubire, el asista nemângâiat la atâta mișcare de destrămare, în dosul căreia apare vădit: prăpastia – prăbușirea. Comoară de blândeță, Patriarhul nerecunoscând în nimeni puterea lui de a iubi, pune stavilă sufletului său.

61. IOSIF, Episcop al Argeșului, „Omagiu”, p. 17.

De fapt, în Marele nostru Arhiereu se combina două naturi aproape opuse: mândru în judecata lui ca a unui filosof, simplu la suflet ca a celui mai umil preot dintr-un sătuleț pierdut în munții Moldovei. Din citanie el a cules, din autori profani, disprețul prejudecăților, iar din Evanghelie: dragostea pentru cei necăjiți, umili și săraci. De acolo porcede că acest păstor al puterii pământești are deseori inspirații de inflexibilitate și, totuși, și-a consacrat viața întru apărarea și ajutorarea celor păcătoși oricare ar fi fost chiar credința lor.

Dealtminteri, el poartă în ființa sa semnele vădite al acestor contraste interioare căci, privindu-l, vedem o frunte largă – severă, ochi strălucitori, pătrunzători și apoi... surâsul acela plin de dulceață, de blândeță și bunătate care... copleșește.

Acolo în fundul munților Moldovei – la poalele Ceahlăului – Patriarhul Nicodim – din pridvorul căsuței lui din preajma Monastirei Neamțu, cu privirea pierdută în adâncimele spațiului – găsește un refugiu în lumea gândirii și credinței lui, scriind ceaslov peste ceaslov întru mărirea Bisericii noastre românești și Credinței ortodoxe creștine. Căci acolo, în singurătatea în care trăește el, negreșit stă de vorbă cu bunul Dumnezeu Care i-a călăuzit calea gândului și sufletului lui bun.”⁶²

Calitățile spirituale și morale ale Patriarhului Nicodim

„Nu-i plăcea vlădicului meu «să vadă paiul din ochiul altuia», să critice pe cineva, mare sau mărunț în viață, fie vlădică, fie opincă. Eu nu l-am auzit în cei 45 de ani cât am tot fost împreună să scape vreun cuvânt de rău despre cineva, să critice, deși eu însumi cunoșteam asemenea cazuri ce meritau criticate, și, de bună seamă, că dânsul le știa și mai bine ca mine. Și, încă, dacă venea la dânsul vreun prieten și începea să îndruge verzi și uscate despre altul, să-l bârfească, el nu-i ținea hangul, ba căuta să schimbe convorbirea. Tot așa, vlădica nu aștepta recunoștința celui ajutat de dânsul și nici nu-l urmărea, «nu-l avea la inimă» dacă

---

62. General Mihai NEGRUZZI, „Marele nostru Arhiereu”, în: *Pace vouă!* – Album omagial Nicodim Munteanu, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946, p. 20-22.

acela îl critica, îl vorbea de rău. Am în vedere aici trei colegi, profesori la facultatea din Chișinău, care-i datorau mult vlădicului meu, totuși l-au grăit urât, i-au batjocorit numele și frumoasa lui activitate de aproape jumătate de secol. (...) Chiar și după ce l-au bârfit, vlădica le-a fost de ajutor.”⁶³

„Patriarhul Nicodim a urmat o linie hotărâtă de la care nu s-a abătut. El a socotit că politica Țării și răspunderea ei sunt purtate de guverne. Acestea vin la cârmă în condiții hotărâte de Constituție și de spiritul public. Biserica are datoria să nu piardă din ochi Evanghelia și porunca Mântuitorului. Pentru Evanghelie și pentru România, nici o jertfă nu trebuie cruțată. Mântuitorul a lăsat, drept poruncă și testament, ucenicilor Săi dragostea creștină: «Să vă iubiți unul pe altul, cum v-am iubit Eu pe voi!». Patriarhul Nicodim n-a înțeles nici un fel de nedreptate. El a suferit și a luptat pentru toți cei ce sufereau. A muștrat, a protestat, s-a rugat și a implorat. Dumnezeu cu puterea Lui și mintea cea bună a Românului l-au ajutat mai totdeauna să izbândească. A izbândit în cauze de importanță excepțională.

În vremi de adânci frământări sociale, pe care le-a înțeles, inima lui a bătut pentru toți. A socotit că Biserica este datoare să rămână liman și izvor de nădejde și pentru cel mai obișnuit dintre locuitorii Țării. Pregătit sufletește, din vreme, și prevăzând multe lucruri, în ceasuri grele de îndoială cernite de păreri de rău, ne-a învățat pe toți să nădăjduim și să recunoaștem mâna lui Dumnezeu. (...)

Anii petrecuți de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Nicodim în fruntea Bisericii Românești rămân anii cei mai încărcăți de greutate ai Neamului nostru atât de greu încercat. Va povesti odată cineva și istoria va veni să afirme cu autoritatea ei, atunci când va veni vremea, stăpânirea de sine și tactul cu care a întâmpinat Înalt Prea Sfințitul evenimente mari și situații extrem de dificile. Se va putea vorbi atunci și privi, în plină lumină, sfatul cel bun de liniște și îmbărbătare, care a pornit din Dealul Patriarhiei și din care s-a împărtășit Biserica și Țara întreagă. În ceasurile grele ale războiului, în toiul bombardamentelor și sbuciumului tuturor, rugăciunea, meditația și scrisul ocupau toate clipele și sufletul Patriarhului României. În aceste ceasuri grele, și anume pentru a-și păstra liniștea și

63. Constantin TOMESCU, *Jurnal...*, p. 89.

a-Și crește puterile, a revizuit traducerea Bibliei, și a tradus din limba rusească Istoria Biblică, opera profesorului Lopuhin, lucrare monumentală și de importanță capitală pentru exegeza Bibliei. În zilele cele mai negre, Patriarhul a rămas convins că Dumnezeu se va îndura de rugăciunile, jertfele și suferințele noastre, ale tuturor. Nu a putut auzi și nici întâlni nimeni, în toată această vreme și în toate manifestările Sale, o singură expresiune de nerăbdare, de teamă ori de îndoială. Cei necăjiți au găsit ascultare, cei obijduiți s-au bucurat de ajutor.

Credincios Regelui și drapelului României, plin de puterea pe care o dă singur Dumnezeu, a intervenit energic pentru respectarea drepturilor tuturor, și pentru omenie. Vor prețui mulți, cum se cuvine, când vor cunoaște împrejurările, bărbăția cu care el a înfruntat patimi și porniri isvorâte din valurile vremii. Va ști fiecare cum a izbândit întru apărarea drepturilor Bisericii, ale Neamului Românesc și ale tuturor celor isbiți de nedreptăți...⁶⁴

„Dacă nu era Înalt Prea Sfinția Sa, astăzi cel mai mare Chiriarh cărturar al Bisericii Ortodoxe Române și pot spune și al Bisericii Ortodoxe, nu se împlinea acest ideal al Sfintei Mănăstiri Neamțu. Dacă nu era Înalt Prea Sfinția Sa, care să descopere de sub praful veacurilor dreptul și dreptatea mănăstirii, puteau să stea mult timp înmormântate, puteau să stea tănuite cum stă cărbunele în spuză... Meritul principal este al Mitropolitului Nicodim. Și mulțumită lui Dumnezeu, că am putut veni să aduc mulțumiri și recunoștinți, acestui ierarh și cărturar, al cărui nume se va scri cu slove de aur în istoria Bisericii Ortodoxe și nu va pieri în vecii vecilor.⁶⁵

„În toate împrejurările vieții noastre bisericesti și civile, care îi reclamă prezența, Înalt Prea Sfinția Sa se înfățișează învăluit într-o atmosferă de adevărat «Patriarh» al neamului, sfetnic de mare autoritate trimis poporului de sus. Iar acest imponderabil de autoritate, de calm și forță din altă lume, se revarsă în văzduh printre și peste cei adunați din

---

64. I. D. ȘTEFĂNESCU, „†NICODIM...”, pp. XXVII, XXXX.

65. Patriarhul Miron CRISTEA, „Predică ținută la Mănăstirea Neamț în anul 1937”, în: *Prinos închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci de ani de preoție și șapte ani de patriarhat*, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946, p. 29.

toate părțile Țării să-l asculte, potolind o clipă frământarea lumii din afară și împrumutând sufletelor o încredere liniștită în purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Puterea aceasta tainică pe care o sugerează prezența și cuvântul Înalt Prea Sfințitului Patriarh este puterea Bisericii, care stă stâncă neclintită în mijlocul frământatelor vremuri de azi.⁶⁶

„Cineva e mare nu atât prin ceea ce arată tuturor, ci prin ceea ce este în sine, fără a arăta. Î.P.S. Patriarh Nicodim e o mare personalitate a Bisericii și a Țării noastre. E mare nu numai prin ceea ce gândește și face la conducerea Bisericii, ci mai ales prin acele delicate daruri sufletești de rară distincție care fac farmecul personalităților de culme.

Primul lucru care isbește pe cineva într'o convorbire cu Patriarhul nostru este acea minunată pace care învălue sufletul și dă siguranță nesdruncinată gândului. Cred că nicăiri omul sbuciumat și sdrențuit de incertitudinea ceasului de față nu-și poate găsi liniștea și alinarea ca în camera de primire și sfat a Patriarhului Nicodim. Câte unul sau în grupuri, toți aceia cari au stat de vorbă cu Șeful Bisericii Ortodoxe Române au la ieșire, întipărite în suflet florile nestemate ale unei liniști ale unui echilibru sufletesc pe care-l vrem nesfârșit. Pe chipul și în vorbele lui stăruie acea siguranță a firii, căreia cu greu i se poate găsi asemănare la cei mai mulți dintre oamenii de azi. El gândește, vorbește și se poartă așa cum curge isvorul, cum înverzește codrul, cum cântă privighetoria, cum răsare soarele. Primul monah al Țării a căutat și a găsit divină pace desigur în interiorizările îndelungate din viața de mănăstire. Aici a înțeles el tâlcul adânc, sensul existențial al dumnezeieștilor cuvinte: «Pacea mea las vouă, pacea mea dau vouă!». Împărăția cerurilor nu e altceva decât această pace sublimă. Această pace începe cu și din sufletul nostru. Dar Patriarhul nostru a strâns mierea păcii în sufletul său și din molcomele și pitoreștile priveliști ale ținuturilor pipirigene și nemțene. Colinele, văile, isvoarele și pădurile Neamțului inspiră atâta pace, încât au fost socotite vrednice să primească podoaba unui sfânt locaș de mănăstire! (...)

O altă perlă minunată în colierul virtuților Patriarhului nostru este modestia. Modestia, sau, în limbaj bisericesc, umilința creștină este un

66. †NICOLAE al Ardealului, „Înalt Prea Sfinția Sa, Patriarhul Nicodim“, p. 2.

element de stil obligator pentru un monah, ar putea spune cineva. Observația e dreaptă, dar câți monahi, ajunși pe culmile vieții bisericești sau de stat, continuă să practice acest vot eminent creștin? (...) știm că modestia, atât în viața bisericească, cât și în cea laică, e privită cu surâs de superioritate și taxată drept anacronism ridicol. Dar Patriarhul Nicodim, care știe aceste lucruri și le îndură cu strângere de inimă, rămâne marele modest al Bisericii și al Țării. Fiindcă el este modest nu numai ca monah, dar și ca om. Situația sa de Prinț Întâistător al Bisericii și o sumă de calități personale deosebite l-ar fi putut îndritui să aspire la roluri mai mari decât acelea pe care le are. Dacă în loc de Pipirig s'ar fi născut la Patras sau la Damasc, n'ar fi avut alt vis mai mare decât să ajungă Patriarh ecumenic. Dar el nu se gândește la așa ceva. Visul său de Patriarh-țăran este să ajute și să înalțe pe drept credincioșii săi țărani la o treaptă de viață mai îmbunătățită și să le cultive curățenia și modestia sufletului lor. Unul din secretele succesului său în conducerea Mănăstirii Neamțului a fost această pilduitoare modestie în mijlocul obștei călugărești...

Nimic nu reliefează însă mai mult personalitatea Patriarhului Nicodim ca arta sa de a conduce. Conducere înseamnă știință, voință, chibzuință, dragoste de oameni, dar mai ales cunoaștere de oameni. Adică o sumă de lucruri foarte grele și foarte delicate. Dacă aceste însușiri se cer de la orice conducător în genere, ce trebuie să fie ele într-o personalitate conducătoare a Bisericii? Frumusețea, dar și greutatea uriașe ale unei păstoriri de Biserică au fost semnalate, pentru creștinism, încă din veacul IV al erei noastre, de acele mari suflete și caractere conducătoare care au fost sfinții Grigorie de Nazianz, Vasile cel Mare, Ioan Gură-de-Aur și Ambrozie al Milanului. După cel dintâi din acești episcopi, conducerea este o «știință a științelor și o artă a artelor». Patriarhul nostru, încărcat cu lectura Sfinților Părinți și cu atâta experiență, știe câtă dreptate are Sfântul Grigorie le Nazianz! Cumpănirea, dragostea și discreția desăvârșită pe care Conducătorul Bisericii noastre le pune în vâslirea dumnezeieștei Corăbii, pe valurile atât de nesigure ale vremurilor de față, pot fi citate ca model pentru mulți conducători de obști lumesti din zilele noastre și din cele viitoare. Fără ostentație, dar fără teamă, el știe să așeze pe fiecare la locul său și să mențină cu autoritățile de stat o legătură nu numai firească, dar și de prestigiu. E nu numai

*respectul datorit Bisericii în sine, ca Instituție dumnezeiască, ci și acela pe care-l impune autoritatea personală a Patriarhului.*⁶⁷

„Mi-a hărăzit Dumnezeu darul de a lucra de 6 ani de zile lângă bărbatul bun la inimă, cald la suflet, curat la credință, drept la judecată, luminat la minte, grabnic la săvârșirea binelui, zăbavnic la mânie, harnic la datoria sa, neadormit lucrător în «Ogorul Domnului», neîncetat stăruitor pentru mântuirea sufletelor, neîntrecut în construirea cu sânge și pricepere a corăbiei salvatoare a sufletului românesc, pururea rugător către Bunul Dumnezeu «pentru pacea a toată lumea».

Mi-a hărăzit Dumnezeu cinstea de a lua lumină de la mărețul far la lumina căruia poporul românesc află și rămâne cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos, iubind și respectând Sfânta Sa «sobornicească și apostolească Biserică».

Dumnezeu mi-a îngăduit să văd, să aud și să ascult pe bărbatul, pregătit de Dumnezeu pentru a fi în fruntea Bisericii noastre în timpuri atât de grele pentru Țara și Neamul românesc.

Mi-a dăruit Dumnezeu liniștea de a lucra 6 ani lângă bărbatul, alături de care ți se lămuresc orizonturile, ți se așează firea, ți se desemnează viitorul. Lucrez de 6 ani, lângă un adevărat «Păstor model», ce cu multă și neostoită râvnă merge de 80 ani «Pe urmele lui Hristos». Viața Lui – prin pilduirea ce-ți dă – te învață «Ce să crezi și cum să trăiești» și-ți arată «Cu ce trăesc oamenii» din «Primele zile ale creștinismului», care au rodit în lume după «Viața și operile Sfântului Apostol Pavel», «Viața și operile Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii» celei luptătoare, pentru izbândirea căreia «Călăuza Creștinului în Biserică» trebuie să fie numai «Viața lui Iisus Hristos» profetită și descrisă atât cât Bunul Dumnezeu a socotit de trebuință pentru mântuirea noastră sufletească.⁶⁸

„Călăuzită cu braț înalt, în contextul condițiilor noi istorice, Biserica strămoșească și-a croit drumul pe care avea să se îndrepte pentru a-și putea împlini, cu belșug de roade, înalta sa misiune. Întotdeauna post-

67. Pr. Ioan G. COMAN, „Frumuseți interioare”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), pp. 28-30.

68. IOSIF, Episcop al Argeșului, „*Omagiu*”, p. 10-11.

eritatea așează pe fiecare om la locul cuvenit. Judecățile de valoare le face, așadar, în retrospectivă, istoria. Nepărtinitoare, obiectivă, ea înalță sau micșorează, scoate în lumină sau umbrește. Cronicarul care va zăbovi, mâine, în arhive, care va studia critic etapa istorică în care a trăit și a activat Nicodim Patriarhul și va încerca să creioneze portretul său spiritual, să puncteze realizările sale, va ajunge, negreșit, la concluzia că acest ierarh a fost un om cumpănit, un slujitor destoinic, un gospodar cu gust, un cărturar adânc, un păstor înțelept. În strana de egumen de la Neamț, în jilțul mitropolitan de la Iași, ca și în cel patriarhal, înflăcărat de idei umane și profund creștine, el și-a dăltuit un loc de cinste în Biserica Ortodoxă Română.⁶⁹

„Un om doritor a ajunge la un anumit scop al său pe alte căi decât cele legale, întâmpină, în cale, intransigența sfetnicilor Î.P.S. Patriarh și, văzând că acei sfetnici zeloși în a onora încrederea ce le-a acordat Stăpânul lor nu cedează cu nici un chip, se prezintă în audiență Î.P.S. Sale și..., nici una nici alta, cere stăruitor ca Î.P.S. Sa să-și schimbe sfetnicii. Î.P.S. Sa se informează și răspunde:

– Eu, Domnule, sunt aici ca un cioban cu oile, pentru paza și buna conducere a turmei mele am trebuință, ca și ciobanul cu oile, de câini care să vegheze în jurul turmei și să latre și să nu lase să se apropie de turmă nici tâlharii care vin numai să prade, nici lupul care vine numai să omoare și să strice. Câinii turmei mele sunt sfetnicii mei! Acum gândește drept și răspunde cinstit: ce-ar face ciobanul când ar veni la el lupii sau tâlharii și i-ar zice: alungă câinii de la stână că nu putem răpi și omori; alungă câinii că ne latră și sar asupra noastră paznicii? Ce-ar face? Ar pune ciomagul pe ei, ceea ce eu la turma mea niciodată nu voi fi silit să fac, deoarece cred că niciodată nu mi s-ar cere să-mi alung câinii – sfetnicii mei.⁷⁰

---

69. Pr. Scarlat PORCESCU, „PATRIARHUL NICODIM, Trei decenii de la moartea sa (1948-1978)”, în: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul LIV, nr. 3-4, martie aprilie, 1978 p. 355-359.

70. Pr. Scarlat PORCESCU, „PATRIARHUL NICODIM...”, p. 16.

***Frumusețea și bogăția
exprimării Patriarhului Nicodim***

„Vlădica avea însă și ușurința de a reda exact și în cuvinte din timpul nostru, în limba românească, texte din alte limbi; el grăia o limbă corectă românească, stăpânea dicționarul întregii noastre limbi, și cronicărească și actuală, și se ferea de neologisme ce abundau în limba noastră pe atunci, și care azi umplu multe ziare, reviste, dar și volume de proză și de poezii.”⁷¹

„Vlădica Nicodim (...) a tipărit o Psaltire, într'o tălmăcire nouă a sa; astfel se armonizează cu trecutul de cultură al vechii ctitorii domnești, cu munții care fumegă, cu apele care spumează, cu toată poezia măreață a locurilor, cu mormintele voievozilor și monahilor, cu sufletul nostru din cele vii de deasupra și din cele moarte de dedesubt.

N'ași face această caracterizare poetică, dacă modesta traducere a cărții laudelor n-ar avea dreptul să se statornicească între cele mai bune produse ale literaturii noastre. Părintele Nicodim, muntean dela Pipirig, din leagănul neamului lui Creangă, s'a întâmplat să aibă într'un înalt grad simțul limbii celei bune a poporului și a cărților vechi – tocmai cea ce trebuia pentru imnurile lui Israil, arzând ca niște ruguri în pustia vremurilor dedemult.

Darul care a înflorit acolo, la apa Ozanei, este ș'o surpriză. Ca orice surpriză, trebuie să beneficieze de o primire deosebită. Părintele Gala Galaction, dându-ne traducerea Evangheliilor, nu ne-a mirat întru nimic și a fost în bună rînduială cu îndeletnicirile și cu talentul său. A fost salutat cu zâmbete de înțelegere, cașicum și el și noi făceam parte din același complot. Însă fapta lui Vlădica Nicodim e cu totul singuratică; cel puțin de cărturarii cei mulți nu era așteptată; și se cuvine să ne bucurăm că avem încă un scriitor, – așa cum credea Hristos că trebuie să te bucuri de cel venit în ceasul din urmă.

Darul episcopului dela Mănăstirea Neamțu mai are și altă importanță. Pune din nou chestia primenirii textelor bisericești. De mult, încă de acum douăzeci și mai bine de ani, ținînd samă de nevoile sufletești ale poporului, cel ce scrie aceste rînduri propunea lui Spiru Haret, marele

---

71. †NICOLAE al Ardealului, „Înalt Prea Sfinția Sa, Patriarhul Nicodim”, p. 2.

*ministru al școlilor și bisericii, o tipăritură nouă a evangheliilor. Textul vechiu nu răspunde nevoilor sufletului nostru. (...) M'am convins că des-
tul de des textul însuși era opac, atât pentru cetitor, cât și pentru ascu-
tători. Nevoia unei reforme, a unei limpeziri a serviciului și a unui text
desăvârșit al cărților sacre devine necesitate de stat. Să dăm poporului
ceia ce-i trebuie, pentru a-l înălța la conștiința umanității. (...)*

*Poeziile acestea antice, atribuite regelui David, sînt pline de un sen-
timent poetic atât de arzător, se avîntă atât de înalt cătră lumina eternă,
încît vor rămînea în veacul veacului, pentru toate succesiunile de gene-
rații, alături de cele mai de samă opere ale fiilor umanității. Pentru creș-
tinătate, care și le-a însușit, ele au devenit o Vox Ecclesiae, cînd arzătoa-
re și dulce, cînd pasionată. E strigătul sufletului cătră Dumnezeu unic.
(...) Deschid însă, iarăși și iarăși, tălmăcirea nouă a Părintelui Nicodim.
Găsesc în toată strălucirea ei lauda marelui ziditor! Ceasuri de veghere,
muzică interioară, claritate, limbă dreaptă și curată, iată ce-a pus vlă-
dica de la Mănăstirea Neamțu în transpunerea lui, ca s'o facă să ardă ca
o jertfă vie a sufletului.”⁷²*

*„(...) Pe mine m-a mișcat totdeauna fermecătorul dar de povestitor,
cu care bunul Dumnezeu a binecuvîntat pe cel de al doilea patriarh al
României.*

*Lunga viață prin care a trecut și osebitele chemări pe care le-a îm-
plinit în devotată slujbă pentru Biserică i-au îmbiat puțința de a cunoaș-
te mulți – cu ajutorul unei memorii dintre cele mai rare – Înalt Prea
Sfinția Sa e în stare oricînd să-ți zugrăvească obrazul din afară sau din
lăuntru al acestor oameni sau să-ți toarcă firul de aur al întâmplărilor
«din cele trecute vremi».*

*Povestirea Înaltului Ierarh este totdeauna limpede, vioae și colora-
tă. Umorele sănătos și – pe alocurea – sarea atică a unei ironii care nici-
odată nu trece peste hotarele sobrietății îi sporesc puterea de seducție
a povestirii. Dacă oamenii și întâmplările pe care și le înfățișează sunt
«mai bătrâne și mai de demult» – cum zice colindul – cu atât mai bine.
Memoria bătrânilor ca și vederea lor cea trupească se simte mai la lar-
gul ei cînd e-ndreptată spre lucrurile îndepărtate. În împărăția lor se*

⁷² Mihail SADOVEANU, „Pe două Psaltiri“, în: *Mitropolia Moldovei*, Iași, anul XII,
nr. 6, iunie 1936, pp. 30-42.

simte așa de bine și Prea Fericitul Patriarh Nicodem. De aceea povestește despre ele cu atâta farmec și cu atâta căldură ori de câte ori i se dă prilejul s-o facă.

Îndeobște, Înalt Prea Sfinția Sa își începe povestirea domol și cu glasul scăzut. Ai fi ispitit să crezi că o face anume, spre a-și lăsa destul loc pentru registrul vocal, de care va avea nevoie mai târziu. În realitate nimic meșteșugit nu tulbură nici mai târziu desfășurarea încântător de firească a povestirii nici dorința de a te uimi, nici gândul ascuns de a te încurca, nici graba de a te convinge. Dimpotrivă, povestirea curge lin ca o apă care te poartă să bagi de seamă.

Mai ciudat este că împotriva acestei curgeri line a povestirii cu care Înalt Prea Sfinția Sa te duce, ca pe-un copil, unde vrea, monotonia nu te învâluie nici o clipă. Fiindcă, după cum am spus, Povestitorul știe să-și condimenteze vorba așezată, cu dialoguri cuceritor de vioaie și cu glume cari te destind. Dar nici când le țese pe acestea în pânza povestirii, n-o face în chip căutat, râzând de-o pildă – cu anticipație de propria Sa glumă. Nu, ci mai grabă ia atunci o înfățișare serioasă, retrăgându-și puțin oglinzile ochilor la umbra stufoaselor Sale sprâncene. Evident, în asemenea împrejurări ascultătorul este cel care nu-și poate stăpâni râsul.

Graiul Prea Fericitului Patriarh Nicodem este curat și cu bună mi-reasmă, ca vinul când îl beai în cramă. Nu-i amestecat cu vorbe pe care nația nu și i-ar recunoaște ca ale sale. De aceea înaltul Ierarh poate vorbi la fel – ori se adresează cărturarilor, ori cuvântează către norod: toți îl ascultă și-l înțeleg ca pe-un unchieș sfătos.

Sărbătoritul de azi al Bisericii noastre este moldovean. Tot din Moldova este și Ion Creangă – și Mihail Sadoveanu la fel.⁷³

„Ca ucenic al Marelui Iosif Naniescu a sorbit din adânc duhul misticismului sănătos al Ortodoxiei noastre. Apropierea de preoți și dragostea de poporul creștin ne dau măsura tactului și devotamentului de adevărat Părinte bisericesc.

Î. P. S. Sa este un apărător al Ortodoxiei. A disprețuit misticismul complicat și formulele bizare ale diferitelor secte religioase. A afirmat și

73. Nicolae COLAN, Episcopul Clujului, „Î. P. S. S. Patriarhul Nicodem, povestitorul”, în: *Prinos, închinat Înalt prea sfințitului NICODIM, Patriarhul României...*, p. 9.

a apărat izvorul cristalin al dogmei ortodoxe. Ca propoveditor al credinții a pus în slujba predicii tot talentul său de povestitor neîntrecut, asemenea marelui Ioan Creangă. Istoriile felurite cu care își colorează predicile și mai ales convorbirile fermecătoare sunt ca un untdelemn în angrenajul conversației.

Pastoralele date de Î. P. S. Sa sunt pline de orientare întocmai ca niște faruri în câmpul furtunos al vieții creștine și ca un fagur plin de mierea celor mai înțelepte sfaturi, mângâieri și fericite deslegări de situații.

Toate scrierile și cuvântările sunt pline de unger biblică. Familiarizat cu Sfânta Scriptură ne-a dat cea mai bună ediție din câte s-au tipărit până în prezent. A respins cu curaj toate erorile, exagerările, precum și romantismul științific, social și religios pentru că s-a sprijinit pe scrierile Sfinților Părinți bisericești pe care le-a cercetat atât de profund.⁷⁴

„Patriarhul Nicodim are o trăsătură care trebuie numai decît să o scoatem la iveală. Este darul său deosebit de a traduce! În adevăr, sunt traduceri și traduceri. La Patriarhul Nicodim însă traducerea are o așa întipăritură românească, încât te mișcă plăcut. De obicei, la o traducere, cel ce se ostenește cu ea, este primejduit să fie furat de rostirea autorului și să scape în traducere ceva din chipul rostirii străine. La Patriarhul Nicodim, însă, dai peste rostiri atât de neaoșe românești, încât guști cu drag graiul nostru în povestirea unor gânduri străine. Astfel în povestirea din «Pe urmele lui Hristos», avem descrierea unor lupte din America. Așa a găsit Patriarhul vorbe de neaoșă întrebuițare românească, încât te minunezi de măestria sa de a găsi vorbele din popor. Se cunoaște că Înalt Prea Sfinția Sa trăiește în deplină gândire românească și că nemește deplin rostirea noastră românească chiar atunci când dă povestiri despre viața altor neamuri.

Aceasta este o trăsătură a traducerilor Înalt Prea Sfinției Sale. Are un dar frumos de a da povestirea pe românește și aceasta o gustă orice cetitor. De aceea trebuie s'o scoatem la iveală, fiindcă dă un farmec de-

---

74. Episcop + Dr. ANTIM al Buzăului, „Patriarhul Nicodim“, în: *Prinos închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci de ani de preoție și șapte ani de patriarhat*, editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946, p. 20.

osebit scrisului său și care face că traducerea sa nu simt așa cum simt traducerea de obicei, ci mai frumoasă și mai gustoasă.

Aceasta dovedește cât de mult Înalta Prea Sfinția Sa soarbe din adâncul gândirii și rostirii neamului nostru. La Patriarhul Nicodim s'a păstrat vâna sănătoasă a graiului nostru românesc și pe aceasta o folosește cu măiestrie și ne face nouă atât de plăcut scrisul Înaltei Prea Sfinției Sale.

De aceia să nu trecem ușor peste osteneala de traducător a Înaltei Prea Sfinției Sale, spunând că: «eh!, e numai treabă de traducător!». Nu, fiindcă e faptă de traducător cu un merit deosebit și care ne face să gustăm scrisul acesta cu un farmec cum nu găsești oriunde. Numele Înaltei Prea Sfinției Sale va rămâne ca al unui traducător de alt calapod și pe care toți cetitorii îl vor gusta cu un simț cum traducerea nu sunt gustate în totdeauna.”⁷⁵

---

75. Arhim. Iuliu SCRIBAN, „Anii de viață harnică și plină ai Patriarhului Nicodim”, în: *Glasul Bisericii*, București, anul IV (1944), nr. 13-18 (sub titlul: *Număr festiv, închinat ÎPS Patriarh Nicodim, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață*), pp. 18-19.